

Lohjan kaupunki

OPS2016

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma, luku 13

Kasvatus- ja opetuslautakunta
[Päivämäärä]

Sisällys

LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2.....	2
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä.....	2
13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2.....	3
13.3. Paikallisesti päätettävät asiat	6
13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2	7
13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	8
13.4.3 Vieraat kielet	38
13.4.4 Matematiikka.....	39
13.4.5 Ympäristöoppi.....	48
13.4.6 Uskonto.....	54
13.4.7 Elämäkatsomustieto	68
13.4.8 Musiikki	72
13.4.9 Kuvataide	78
13.4.10 Käsityö	83
13.4.11 Liikunta	87
13.4.12 Oppilaanohjaus.....	92

LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

LOHJALLA

Esiopetuksen ja alkuopetuksen opettajat tutustuvat toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä vähintään kerran lukuvuoden aikana. Rehtorit ja päiväkodinjohtajat laativat ennen toimintakauden alkua linjauksen, tavoitteet ja "vuosikellon" esiopetuksen ja alkuopetuksen yhteisistä käytännöistä. Näitä ovat mm. yhteinen vanhempainilta tai vastaava tapahtuma, lasten kouluun tutustuminen, oppilashuollollinen yhteistyö sekä vähintään kerran vuodessa järjestettävä esi- ja alkuopetuksen yhteinen tapahtuma.

Esiopetusvuoden keväällä tulevan koulun luokan- tai erityisopettaja vierailee esiopetusryhmässä, jonka lapsista suurin osa siirtyy ko. kouluun. Toukokuussa järjestetään kouluun tutustuminen ja vanhempainilta tai vastaava tilaisuus. Lastentarhanopettaja siirtää tulevaan kouluun jokaisen lapsen esiopetussuunnitelman kopion, joka sisältää tiedot esiopetuksen kartoituksista sekä opetuksen, oppimisen tuen ja oppilashuollon järjestämisen kannalta keskeiset tiedot. Ryhmän lastentarhanopettaja tiedottaa vanhemmille siirtävistä tiedoista. Syyslukukauden käynnistyttyä esiopetuksen opettaja vierailee edellisen vuoden esioppilaiden luokassa saaden palautetta.

Kouluun siirryttäessä tuentarpeisten lasten siirtopalaverissa koollekutsujana on erityislastentarhanopettaja. Palaverissa ovat mukana elto, lastentarhanopettaja, huoltajat, koulun edustaja (vähintään erityisopettaja), mahdollisesti lasta tutkinut psykologi, lasta kuntouttavat tahot sekä tarvittaessa iltapäivätoiminnan edustaja. Vastaanottava taho laatii palaverista muistion, ja vastaa sen arkistoinnista. Tehostetun tuen oppimissuunnitelma ja hojks siirtyvät wilmassa.

Koululaisten iltapäivätoimintaan tutustutaan ennen lukuvuoden alkua. Mahdollisuuksien mukaan iltapäivätoiminnan ohjaaja osallistuu kevään koulutulokkaiden huoltajille järjestettävään vanhempainiltaan. Iltapäivätoiminnasta tiedotetaan Wilman kautta.

Esi- ja alkuopetuksessa tehtävät kartoitukset löytyvät Palveluvalikosta.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeätä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeää varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntee tulevaisuensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa

eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämässä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittämisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden

käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunteita ja taitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaista tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsevia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä.

Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova*

työskentely: Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle vuosiluokalle
- toimintatavat siirtymävaiheessa
- tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
 - mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 1-2 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
 - mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 1-2 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 1-2
 - mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokalla 1 ja vuosiluokalla 2

- o mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokkakokonaisuudessa 1-2.

13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen.

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8§:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli
---------------------	---	-------------------------

	<i>yhteinen</i>	<i>yhteinen</i>	<i>valinnainen</i>
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnessa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointikoskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen

- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tukija oppilaan oppimisen arviointikoskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös	S1	L1, L2, L7

draaman avulla		
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä	S2	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L1, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L2, L4, L5
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	S4	L2, L4, L7
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata	S4	L2, L3, L4

oppilasta kirjaston käyttöön		
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omilla teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omilla teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä loruja, runoja ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä,

juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

LOHJALLA

Tavoite	Sisältö 1.lk	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	- Harjoitellaan kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.	L1, L2, L3
T2 Opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	- Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä. - Harjoitellaan esimerkiksi pari- ja pienryhmätyöskentelyä.	L1, L2, L7
T3 Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla.	- Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.	L1, L2, L7
T4 Ohjata oppilasta rakentamaan viestiä kuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin.	- Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. - Esimerkiksi palautteen antaminen ja saaminen - Esimerkiksi työskenteleminen eri ihmisten kanssa ja vaihtuvissa ryhmissä.	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan.	- Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. - Kiinnitetään huomiota muun muassa tavujen ja sanojen oikeinlukemiseen sekä lukusujuvuuteen. - Lukusujuvuutta edistetään muun muassa	L1, L4, L5

	<p>lukemalla paljon, ohjaamalla oppilasta lukemaan sopivan tasoisia kirjoja ja tekstejä sekä toistolukemisella.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huomioidaan Lohjalla käytössä oleva lukunopeustestaus sovituin tavoin. - Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. 	
<p>T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. - Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sanavalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. - Esimerkiksi ohjataan oppilasta: <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan paljon. • havainnoimaan tekstistä mielenkiintoisia ja itselle vieraita sanoja. • ottamaan kysymällä selvää vieraiden sanojen merkityksen. • harjoittelemaan aakkosjärjestystä. 	L1, L2, L4
<p>T7 Ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tehdään havaintoja ympäristöstä. - Tulkitaan kuvia. - Huomioidaan eri tietolähteet kuten: <ul style="list-style-type: none"> • kirjallisuus, tietokirjallisuus ja internet • Oppilasta voidaan ohjata myös esimerkiksi lähdekriittisyyteen ja tiedon oikeellisuuden pohdintaan, faktan ja fiktion erottamiseen 	L1, L2, L4
<p>T8 Kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin. <ul style="list-style-type: none"> • kuten kysymysten, draaman ja kuvataiteen keinoin. - Harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. 	L2, L4, L5
<p>Tekstien tuottaminen</p>		
<p>T9 Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.</p>	<p>Harjoitellaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - käyttämään mielikuvitusta - kertomaan tarinoita ja mielipiteitä - kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja 	L1, L2, L4, L5, L7

	<p>kuvien avulla</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työskennellään yksin ja yhdessä. 	
<p>T10 Ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tuottamaan tekstejä kuten: <ul style="list-style-type: none"> • omaan kokemusmaailmaan liittyvät kuvaukset • mielipidekirjoitus • tekstiviesti • postikortti - Tutustutaan kertomuksen perusrakenteeseen: alku, keskikohta ja loppu. 	<p>L2, L4, L5</p>
<p>T11 Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista. - Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä kiinnittämällä huomiota mm. seuraaviin: <ul style="list-style-type: none"> • äng-äänne • diftongi • geminaatta • tavutietoisuus - Harjoitellaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten <ul style="list-style-type: none"> • sanaväli • tavutus • virke ja sen lopetusmerkit (.?!) • iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä. 	<p>L1, L4, L5</p>
<p>Kielen ja kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>		
<p>T12 Kannustaa oppilasta Kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisen käyttäytymiseen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tehdään havaintoja puhutusta kielestä. - Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. 	<p>L2, L4, L7</p>
<p>T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. - Herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. <ul style="list-style-type: none"> • Esimerkiksi kirjavinkkaus, lukudiplomi, parilukeminen, lukupiiri ja luokkakirjasarjat - Ohjataan itselle sopivan ja kiinnostavan 	<p>L2, L3, L4</p>

käyttöön.	lukemisen valintaan. - Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. - Lohjalla 1.-luokkalaiset kutsutaan kirjastovierailulle kirjaston toimesta.	
T14 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustutaan joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuriaan yhdessä muiden kanssa.	- Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä. <ul style="list-style-type: none"> kuten vierailemalla lähiympäristössä, museoissa, teattereissa ja konserteissa. - Tutustutaan juhlaperinteisiin.	L2, L4, L7
Tavoite	Sisältö 2. Ik	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	- Harjoitellaan kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.	L1, L2, L3
T2 Opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	- Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. - Esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> tutustutaan kokouskäytänteisiin harjoittelemalla eri rooleja: puheenjohtaja, kirjuri, tiedottaja. harjoitellaan huomioimaan toisen mielipide ryhmän tai parin suunnitelmissa 	L1, L2, L7
T3 Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla.	- Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.	L1, L2, L7
T4 Ohjata oppilasta rakentamaan viestiä kuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin.	- Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. - Esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> palautteen antaminen ja saaminen työskennellä vaihtuvissa ryhmissä 	L1, L2, L7
S2 Tekstien tulkitseminen		

<p>T5 Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ylläpidetään lukusujuvuutta ja huomioidaan sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva lukemissa. - Kiinnitetään huomiota mm. tavujen ja sanojen oikeinlukemiseen ja lukusujuvuuteen. - Lukusujuvuutta edistetään muun muassa lukemalla paljon, kiinnittämällä huomiota välimerkkeihin ja niiden kohdalla pysähtymiseen, harjoittelemalla eläytyvää ja ilmeikästä lukemista. - Huomioidaan Lohjalla käytössä oleva lukutestaus sovituin tavoin. - Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. 	<p>L1, L4, L5</p>
<p>T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. - Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä. - Opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. - Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sanavalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. - Esimerkiksi ohjataan oppilasta: <ul style="list-style-type: none"> • lukemaan paljon. • havainnoimaan tekstistä mielenkiintoisia ja itselle vieraita sanoja. • ottamaan kysymällä selvää vieraiden sanojen merkityksen. • Etsimällä sanojen merkitystä internetistä. 	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T7 Ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tiedon etsintää: <ul style="list-style-type: none"> • Tehdään havaintoja ympäristöstä. • Tulkitaan kuvia. • Huomioidaan eri tietolähteet kuten: kirjallisuus, tietokirjallisuus ja internet. - Oppilasta voidaan ohjata myös esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> • lähdekriittisyyteen • tiedon oikeellisuuden pohdintaan 	<p>L1, L2, L4</p>

	<ul style="list-style-type: none"> aakkosjärjestyksen hyödyntäminen tiedonhaussa <p>- Harjoitellaan tiedon kertomista toisille.</p>	
T8 Kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen.	<p>- Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin ja keskustellaan tekstin sisällöistä.</p> <p>- Kuten kysymysten, draaman ja kuvataiteen keinoin.</p> <p>- Harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p> <p>- Lukemiseen kannustamisessa huomioidaan mm. sopivan kirjan valitseminen ja oppilaan omat kiinnostuksen kohteet.</p>	L2, L4, L5
S3Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla.	<p>Syvennetään taitoa</p> <p>- käyttää mielikuvitusta</p> <p>- kertoa tarinoita ja mielipiteitä</p> <p>- kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla</p> <p>- Työskennellään yksin ja yhdessä.</p> <p>- Työskentelyssä voidaan ohjata lasta muun muassa pidempien kirjoitelmien kirjoittamiseen.</p>	L1, L2, L4, L5, L7
T10 Ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös moni mediaisissa ympäristöissä.	<p>- Harjoitellaan tuottamaan tekstejä kuten:</p> <p>- kirje ja sähköposti</p> <p>- tarina</p> <p>- tietoteksti</p> <p>- blogiteksti</p> <p>- Tutustutaan ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja harjoitellaan niiden käyttämistä omassa tekstissä.</p>	L2, L4, L5
T11 Opastaa oppilasta harjaanuttamaan käsikirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia.	<p>- Kerrataan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista.</p> <p>- Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä kiinnittämällä huomiota mm. seuraaviin:</p> <p>- äng-äänne</p> <p>- diftongi</p> <p>- geminaatta</p> <p>- tavutietoisuus</p> <p>- Harjoitellaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten</p> <p>- sanaväli</p> <p>- tavutus</p>	L1, L4, L5

	<ul style="list-style-type: none"> - virke ja sen lopetusmerkit (.?!) - iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä. - Opetellaan näppäintaitoja. <p>Työskentelyssä huomioidaan mm. seuraavat asiat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ohjataan oppilasta työskentelemään monisormisesti näppäimistöllä. • Harjoitellaan kirjainten paikat näppäimistöllä. • Tutustutaan 10-sormijärjestelmään esimerkiksi TypingMaster -ohjelman avulla. 	
S4 Kielen ja kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisen käyttäytymiseen.	<ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. - Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksista muihin. - Leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. 	L2, L4, L7
T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastusta sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön.	<ul style="list-style-type: none"> - Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. - Herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. - Esimerkiksi kirjavinkkaus, parilukeminen, lukudiplomi luokkakirjasarjat ja lukupiiri sekä sopivan ja itseään kiinnostavan kirjavalintaan ohjaaminen. - Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. - Lohjalla kirjastopolku. 2-luokkalaiset kutsutaan kirjastoon kirjaston toimesta. - Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin. - Tekstejä käytetään ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. 	L2, L3, L4
T14 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustutaan joihinkin lastenkulttuurin	<ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan joihinkin kansanperinteen muotoihin, kuten - Kalevala - myytit ja kertomukset - kansansadut 	L2, L4, L7

muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuriaan yhdessä muiden kanssa.	- sananlaskut - Osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen, kuten - laulut, käsityöt, kuvataidetyöt	
---	--	--

RUOTSIN KIELI JA KIRJALLISUUS (SVENSKA OCH LITTERATUR)

Läroämnetts uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnetts centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I **årskurserna 1-2** är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttrycksätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K3
M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikations-situationer och bli bekant med normerna för dessa	I1	K1, K2, K7

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama	I1	K1, K2, K7
M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt	I1	K1,K2, K7
Att tolka texter		
M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iakta sin egen läsförståelse	I2	K1, K4, K5
M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys	I2	K1,K2, K4
M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt	I2	K1, K4, K5
M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser	I2	K2, K4, K5
Att producera texter		
M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift	I3	K1, K4, K5, K7
M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer	I3	K2, K4, K5
M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner	I3	K1, K4, K5
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra	I4	K2, K4, K7
M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek	I4	K2, K3, K4
M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta	I4	K2, K4, K7

sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra		
---	--	--

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Under årskurs 1 fokuserar man på att eleverna lär sig lyssna och uttrycka sig och på grundläggande läs- och skrivfärdighet samt laborering med talat språk och dramatiseringar. Eleverna bearbetar och reflekterar kring många slag av barnlitteratur i olika medier.

I1 Att kommunicera: Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsoplevelsena diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skrivna texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter: Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitettuna oppimäärän mukaisesti^[1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista^[2]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta^[3]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai

- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty.

Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	L2, L4
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1	L1, L2, L7
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen	S2	L1, L2, L4
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista	S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	S3	L4, L5
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen		
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	S5	L1, L2, L4
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

LOHJALLA

1.Ik

<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>S1</p>		
<p>T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p>	<p>-Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä ja kertomista.</p> <ul style="list-style-type: none"> ˆ perhe, suku, ystävät ˆ koulu, oppitunnit, koulutoverit, opettajat, muu henkilökunta ˆ koti, asuminen ˆ ruokailu, ruokasanasto 	<p>L2, L4</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ˆ ihmisen keho ja vaatetus, terveys ja puhtaus ˆ koti ja asuminen ˆ luonto, eläimet, vapaa-aika ˆ maaseutu, kaupunki ˆ julkiset tilat ja palvelut, kirjasto, kauppa ˆ parikeskustelut ja kuullun kertominen toiselle 	
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	<ul style="list-style-type: none"> -Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. ˆ Minun mielestäni... ˆ mielipiteen perustelu ˆ Minusta tuntuu... ˆ omien tarpeiden esille tuominen ˆ anteeksi pyytäminen - Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. ˆ rytmi, intonaatio 	L1, L2, L7
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	<ul style="list-style-type: none"> - Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä. ˆ tunteiden esittäminen 	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen S2		
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen	<ul style="list-style-type: none"> - Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä. - Hyödynnetään käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne. ˆ pitkä vokaali, kaksoiskonsonanti, tavutus 	L1, L2, L4
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita. - Liitetään luettua omiin kokemuksiin ja jaetaan lukukokemuksia. - Työskennellään kuvien, lastenkirjallisuuden ja yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. - Tutustutaan teksteistä erilaisiin aikaa, paikkaa ja järjestystä ilmaiseviin tapoihin. - Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita. - Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. 	L2, L4

	- Harjoitellaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä.	
Tekstien tuottaminen S3		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista	- Tutustutaan eri tekstilajeihin. ` sarjakuva, mainos, uutinen, kertomus, tietoteksti - Tutustutaan näiden sanastoon ja kielipiillisiin rakenteisiin. ` nimityyypit, yksikkö ja monikko, astevaihtelu: kukka-kukan, sanojen luokittelua (mikä? millainen? kuinka monta? mitä/kuka tekee?) ` persoonapronominit ` verbin persoonamuodot myönteisenä ja kielteisenä ` sijamuodoista nominatiivi, genetiivi, partitiivi ja paikallissijat	L2, L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	- Harjoitellaan käsin kirjoittamista - Harjoitellaan näppäintaitoja - Harjoitellaan puhuttujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. - Harjoitellaan kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. ` puhutun ja kirjoitetun kielen ero ` harjoitellaan virkkeen kirjoittamista ja sen tunnusmerkkejä. ` omien tuotosten tekemistä esim. iPadin Appsin avulla	L4, L5
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	- harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita - harjoitellaan tunnistamaan sanojen kesto ja rytmi: pitkä vokaali, kaksoiskonsonantti, tavutus ` harjoitellaan isoa alkukirjainta ja virkkeen päättömerkkejä	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen S4		
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	- Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa. - Työskennellään erilaisten kuullun ja luetun ymmärtämisen tekstien parissa.	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa	-Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. - Tutustutaan koulukirjastoon.	

kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen		
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	<ul style="list-style-type: none"> - Havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. - Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. - Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. - Hyödynnetään oppilaiden kulttuuritaustoja ja omakohtaisia kokemuksia. 	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena S5		
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	<ul style="list-style-type: none"> - Havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. - Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. - Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. - Hyödynnetään oppilaiden kulttuuritaustoja ja omakohtaisia kokemuksia. 	L1, L2, L4
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	<ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. - Harjoitellaan sanakirjan käyttöä oppimisen tueksi eri oppiaineissa. - Tehdään ympäristöä havainnoimalla ja kuvia ja tekstejä tulkitsemalla yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä. - Harjoitellaan tiedon kertomista toisille. 	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. - Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. - Yhteistyö lähikirjaston kanssa 	L1, L2, L4
2. lk		
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen S1		
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan	- Kohteliaat ilmaukset, kysyminen,	L2,

<p>vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p>	<p>vastaaminen, pyytäminen ja kertominen seuraavia aihepiirejä hyödyntäen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ˆ perhe, suku, ystävät ˆ koulu, oppitunnit, koulutoverit, opettajat, muu henkilökunta ˆ koti, asuminen ˆ ruokailu, ruokasanasto ˆ ihmisen keho ja vaatetus, terveys ja puhtaus ˆ koti ja asuminen ˆ luonto, eläimet, vapaa-aika ˆ maaseutu, kaupunki ˆ julkiset tilat ja palvelut, kirjasto, kauppa ˆ parikeskustelut ja kuullun kertominen toiselle 	<p>L4</p>
<p>T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p>	<p>Syvennetään mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun erilaisissa kielenkäyttötilanteissa</p> <ul style="list-style-type: none"> - "minun mielestäni..." - mielipiteen perustelu - minusta tuntuu... ˆ omien tarpeiden esille tuominen ˆ anteeksi pyytäminen ˆ kysymysten rakentaminen ˆ nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa ˆ Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. ˆ rytmi, intonaatio 	<p>L1, L2, L7</p>
<p>T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä. ˆ tunteiden ja mielialojen esittäminen ja ilmaiseminen ˆ improvisaatioharjoitukset 	<p>L1, L2, L7</p>
<p>Tekstien tulkitseminen S2</p>		
<p>T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä. - Vahvistetaan käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne. ˆ pitkä vokaali, kaksoiskonsonantti, tavutus, äng-äänne 	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita. 	<p>L2, L4</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Liitetään luettua omiin kokemuksiin ja jaetaan lukukokemuksia. - Työskennellään kuvien, lastenkirjallisuuden ja tietotekstien ja mediatekstien parissa. - Tutustutaan teksteistä erilaisiin aikaa, paikkaa ja järjestystä ilmaiseviin tapoihin ja tunnistetaan kerronnan peruskäsitteitä <ul style="list-style-type: none"> ˆ toissapäivänä, eilen, tänään, huomenna, ylihuomenna, kauan sitten, olipa kerran - Vahvistetaan tekstin ymmärtämisen strategioita. <ul style="list-style-type: none"> ˆ ennakointi, päättely, pääasioiden etsiminen, tiivistäminen - Laajennetaan sana- ja käsitevarastoa. 	
Tekstien tuottaminen S3		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista	<ul style="list-style-type: none"> - Käsitellään eri tekstilajeja <ul style="list-style-type: none"> ˆ sarjakuva, mainos, uutinen, kertomus, runo, tietoteksti ˆ tekstin rakenne, rytmi, juoni, henkilöt, aika, paikka - Tutustutaan näiden sanastoon ja kieliopillisiin rakenteisiin. <ul style="list-style-type: none"> ˆ nimityyppit, yksikkö ja monikko, astevaihtelu: kukka-kukan, sanojen luokittelua (mikä? millainen? kuinka monta? mitä/kuka tekee?) ˆ persoonapronominit ˆ verbien ryhmittelyä (verbityyppit) verbin persoonamuodot myönteisenä ja kielteisenä ˆ sijamuodoista nominatiivi, genetiivi, partitiivi ja paikallissijat 	L2, L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	<ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan käsin kirjoittamista - isot ja pienet kirjaimet, sanaväli - Harjoitellaan näppäintaitoja - Harjoitellaan puhuttujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. - Harjoitellaan kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. <ul style="list-style-type: none"> ˆ puhutun ja kirjoitetun kielen ero ˆ harjoitellaan virkkeen kirjoittamista ja sen tunnusmerkkejä ˆ omien tuotosten tekemistä esim. iPadin Appsien avulla 	L4, L5

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita - tunnistetaan sanojen kesto ja rytmi: pitkä vokaali, kaksoiskonsonantti, tavutus, äng-äänne, iso alkukirjain virkkeen alussa ja erisnimissä, virkkeen päätösmerkit 	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen S4		
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havintoja erilaisista puhetoivoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	<ul style="list-style-type: none"> - Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa. - ohjeen antaminen toiselle, kirjoitettu ja puhuttu kieli - Työskennellään erilaisten kuullun ja luetun ymmärtämisen tekstien parissa. 	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen	<ul style="list-style-type: none"> -Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. - Koulukirjaston käyttö, tiedonhaku 	L2, L4
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	<ul style="list-style-type: none"> - Havainnoidaan eri kieliä ja puhetoivoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. - Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. - Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin. - suomalaiset juhlapäivät ja juhlatavat - Hyödynnetään oppilaiden kulttuuritaustoja ja omakohtaisia kokemuksia. 	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena S5		
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	<ul style="list-style-type: none"> - Havainnoidaan eri kieliä ja puhetoivoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. - erikielisiä kirjoja, lehtiä, postereita näkyvillä - sanontojen keräämistä eri kielillä eri oppitunneilla (Miten sinun kielelläsi sanotaan...) - Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. - Tutustutaan eri kulttuurien 	L1, L2, L4

	<p>kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.</p> <ul style="list-style-type: none"> ˆ Hyödynnetään oppilaiden kulttuuritaustoja ja omakohtaisia kokemuksia. ˆ Huomioidaan oppilaiden kulttuurien juhliä myös koulussa (esim. Ramadan, Newroz, kiinalainen uusivuosi) 	
<p>T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. ˆ Harjoitellaan sanakirjan käyttöä oppimisen tueksi eri oppiaineissa. - Tehdään ympäristöä havainnoimalla ja kuvia ja tekstejä tulkitsemalla yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä. - Harjoitellaan tiedon kertomista toisille ˆ suulliset esitykset, tallenteet ja videot, 	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. ˆ omien tuotosten tallentaminen ja säilyttäminen ja palaaminen näihin myöhemmin - Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena. ˆ Yhteistyö lähikirjaston kanssa 	<p>L1, L2, L4</p>

RUOTSI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS (SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK OCH LITTERATUR)

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare^[4]. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskaperna ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs^[5]. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen^[6]. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande:

- elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I årskurserna 1–2 ligger undervisningens tyngdpunkt i att skapa en grund för elevernas svenska språk och läs- och skrivfärdigheter samt i att utveckla elevernas studie- och kommunikationsfärdigheter. Undervisningens uppdrag är att väcka elevernas intresse för språk, uttryckssätt och för att tolka och producera olika slags texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att använda sina kommunikations- och samarbetsfärdigheter i olika kommunikationssituationer i skolan och i vardagen samt stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs	I1	K2, K4
M2 träna och uppmuntra eleven att berätta om sina tankar och känslor och att diskutera olika ämnen samt stärka ordförrådet och de uttryckssätt som behövs för det	I1	K1, K2, K7
M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt och kroppsligt samt stärka elevens fantasiförmåga genom att uppmuntra eleven att delta och uttrycka sig mångsidigt, även med hjälp av drama	I1	K1, K2, K7
Att tolka texter		
M4 motivera och handleda eleven att lära sig läsa och utveckla sitt ord- och begreppsförråd	I2	K1, K2, K4
M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter och litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna	I2	K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att träna produktion av olika textgenrer och att behärska de ord och språkstrukturer som behövs i dem	I3	K2, K4
M7 handleda eleven att träna att skriva för hand och att använda tangentbord samt att planera och producera texter	I3	K4, K5
M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning	I3	K1, K4, K5
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iaktta olika varianter av talspråk i den närmaste omgivningen och hjälpa eleven att märka att det egna språkbruket kan påverka andras språkliga beteende	I4	K4, K6, K7
M10 motivera eleven att lyssna på och läsa litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna och handleda eleven att välja litteratur som intresserar samt lära eleven använda	I4	K1, K2, K4, K5

biblioteket och bli bekant med barnkultur		
M11 handleda eleven att känna igen och uppskatta olika språk och kulturer i sin miljö och att kunna sätta sig in i olika människors situationer och livsskeden	I4	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M12 hjälpa eleven att utveckla en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, skriva och lära sig språk	I5	K1, K2, K4
M13 handleda eleven att utveckla sina språkfärdigheter i olika läroämnena och att studera i skolan viktiga textgenrer och genretypiska drag	I5	K1, K2, K4
M14 handleda eleven att observera sitt eget språkbruk och att utvärdera sitt eget språklärande	I5	K1, K2, K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 1–2

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Undervisningens innehåll ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. Innehållet formas till helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar artigt språkbruk, att fråga, svara, begära, berätta, uttrycka åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan. Eleverna övar sig på att lägga märke till hur språket fungerar i olika situationer: artighetsfraser, åsikts- och känslouttryck, frågeformulering samt att ange nutid och förfluten tid i berättelser. Eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra. Roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen.

I2 Att tolka texter: Elevernas läsfärdigheter och läsförståelse främjas genom användning av begreppen text, bild, rubrik, stycke, mening, punkt, ord, stavelse, bokstav och fonem. Eleverna tränar att läsa gemensamt och individuellt valda skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda samt kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsoplevelser. Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter. Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och miljö i synnerhet i berättande och beskrivande texter. Eleverna tränar lässtrategier, vidgar ordförrådet och uttrycksförmågan och lär sig att känna igen berättelsens grundelement (huvudperson, plats, tid och händelseförlopp).

I3 Att producera texter: Eleverna bekantar sig med olika textgenrer och deras typiska drag, såsom ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna övar sig på att producera olika slags skrivna och talade texter både individuellt och tillsammans med andra. Skrivfärdigheterna tränas både för hand och på tangentbord.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna reflekterar över språkets och kulturens betydelser i olika kommunikationssituationer i skolan samt i olika texter som eleverna hör eller

läser. Eleverna tränas att ge akt på olika språk och talspråkliga varianter i skolan, i medier och på fritiden. Eleverna övar sig att använda språkliga begrepp för att förstå hur en diskussion fungerar. Eleverna söker litteratur som intresserar och bekantar sig med berättelser, lekar och festtraditioner inom olika kulturer.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna ges modeller för olika språksituationer som har med skolan och lärandet att göra och de får bekanta sig med texter i olika läroämnen. Eleverna genomför enkla uppgifter i informationssökning med koppling till olika läroämnen, både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna observerar sin omgivning, tolkar bilder och skriver texter samt tränar att förmedla information genom att berätta. Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att skaffa information, för att lära sig och för att utvärdera sitt lärande. Elevers kunskaper i det egna modersmålet används som stöd för lärandet.

13.4.3 Vieraat kielet

ENGLANTI, SAAMEN KIELI

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus koulu yhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisesti ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisesti tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin/muun vieraan kielen/saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkuja voidaan järjestää myös ylempillä vuosiluokilla.

13.4.4 Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		

T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässäälaskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	L1, L4, L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilastaulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaihteittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaihteittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujenotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen

ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

LOHJALLA

1. lk

Merkitys, arvot ja asenteet		
Tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	Tavoitteeseen liittyvät kaikki matematiikan sisältöalueet.	L1
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa.	- Harjoitellaan konkreettisten esineiden ja ominaisuuksien esillenostamista, kuvailua, vertailua, luokittelua sekä järjestykseen	L1, L4

	<p>asettamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opetellaan havaitsemaan muutos kahden tilanteen välillä sekä tutkitaan erilaisia tapahtumasarjoja. - Opetellaan käsitteitä korkeampi, matalampi, pidempi, lyhyempi. - Harjoitellaan säännöllisten jonojen tekemistä toiminnallisesti, äänin ja liikkein sekä piirroksien avulla. - Harjoitellaan toiminnallisesti erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista. 	
<p>T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p> <p>T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan yhteenlaskun sovelluksia (muutos, yhteismäärä, vertailu). - Harjoitellaan vähennyslaskun sovelluksia (muutos, osa yhteismäärästä, vertailu silloin kun ero tunnetaan ja silloin kun eroa ei tunneta). - Harjoitellaan toiminnallisesti sekä leikkien ja konkreettisten välineiden avulla ymmärtämään vaihdannaisuus yhteenlaskussa ja yhteen- ja vähennyslaskun välinen yhteys. 	L1, L4
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	<ul style="list-style-type: none"> - Opetellaan tilanteista ja tapahtumasarjoista kertomista ja asioiden esittämistä sovittujen symbolien avulla. 	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	<p>LUKUALUE 0-20</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan lukuihin toiminnan ja konkreettisten välineiden kautta. - Opitaan numeromerkkien muodot, yksi-yhteen vastaavuus, lukumäärän ja numeromerkkin vastaavuus ja lukumäärän laskeminen käyttämällä apuna lukumäärän hajottamista ja kokoamista. - Harjoitellaan lukujonoa 0-20 eteen- 	L1, L4

	<p>ja taaksepäin eri suuruisin askelin lueteltuna.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarkastellaan lukujonoa 0-20 ja opitaan käyttämään lukujonoa. - Harjoitellaan lukujen 0-20 lukemista ja kirjoittamista. - Harjoitellaan lukujen 0-20 vertailemista (1 suurempi, 1 pienempi) ja järjestykseen asettamista kasvavassa järjestyksessä. - Tutustutaan järjestyslukuihin - Harjoitellaan lukujen 0-10 hajotelmia perusteellisesti erilaisten välineiden avulla sekä toiminnallisesti. 	
<p>T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin</p> <p>T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0-20. Käytetään laskemisessa apuna analogioita, tuplia sekä melkein tuplia. - Opitaan kymmenylitys luvun hajottamista ja kymmeneksi täydentämistä apuna käyttäen. 	L1
<p>T9 tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnallisten harjoitusten avulla opitaan oikea ja vasen itsestä käsin. - Harjoitellaan kolmiulotteista rakentamista kolmiulotteisesta mallista. - Harjoitellaan kolmiulotteista rakentamista kuvan perusteella. - Harjoitellaan kaksiulotteista rakentamista mallista. - Tehdään yksinkertaisia peilauksia. - Opitaan havaitsemaan kappaleiden ja tasokuvioiden ominaisuuksia monenlaisen toiminnan avulla. - Opetellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla vastakohtia ja ominaisuuksien vertailua. 	L1
<p>T10 ohjata oppilasta ymmärtämään</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan mittaamisen periaatteeseen toiminnallisesti 	L1, L3, L4

mittaamisen periaate	(pituus, massa, tilavuus). - Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-20 puitteissa. - Opitaan tavallisimmat aikaan liittyvät käsitteet eilen, tänään, huomenna, kohta, pian. - Opitaan viikonpäivät. - Harjoitellaan kellonajoista tasatunnit, puolet tunnit.	
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	- Harjoitellaan erilaisten asioiden ja esineiden luokittelua ja ryhmittelyä.	L1, L4
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	- Tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin mahdollisuuksien mukaan esim. kirjallisuuden, sähköisten sovellusten ja pelien avulla. - Laaditaan yksinkertaisia vaiheittaisia ohjeita, joiden avulla pyritään saavuttamaan sovittu toiminto tai tavoite.	L1, L4, L5

2. lk

Merkitys, arvot, asenteet				
Tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	Tavoitteeseen liittyvät kaikki matematiikan sisältöalueet.	L1		
Työskentelyn taidot				
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitojaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	- Harjoitellaan joukkojen suuruuksien vertailua käyttämällä käsitteitä enemmän, vähemmän, eniten, vähiten, yhtä monta, paljon, vähän. - Opetellaan kirjoittamaan ja käyttämään vertailun symboleja < =	L1, L4		

	>.			
<p>T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p> <p>T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan</p>	<p>Harjoitellaan erilaisten tilanteiden ymmärtämistä, tunnistamista ja niiden esittämistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - yhteenlaskun lisäämis-, yhteismäärä-, vertailutilanne - vähennyslaskun poistamis-, osa yhteismäärästä-, vertailutilanne - kertolaskun tulo, monikerrat - Harjoitellaan kahden, kolmen, neljän, viiden, kymmenen kertolaskujen ymmärtämistä toiminnallisesti. - kerto- ja jakolaskun välinen yhteys - sisältö- ja ositusjako - tutustutaan murtolukuihin harjoittelemalla oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvien asioiden jakamista kokonaisesta osiin. 	L1, L4		
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet				
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	- Opitaan tunnistamaan lukujen erilaiset esitysmuodot (summa-, erotus-, tulo-, osamäärämuodot sekä yhdistelmämuodot), opitaan esittämään luvut niiden avulla sekä opitaan käyttämään erilaisia esitysmuotoja tarkoituksenmukaisesti.	L1, L4		
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	<p>LUKUALUE 0-100</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan lukujonoa 0-100 eteen- ja taaksepäin eri suuruisin askelin lueteltuna. Harjoitellaan lukujonoa toistuvasti ja toiminnallisesti sekä liikkuen. - Tutkitaan lukujen ominaisuuksia ja harjoitellaan lukumäärien arviointia (luku lukumääränä ja mittalukuna, lukua pienempi ja suurempi täysi kymmen, kymmenjärjestelmän 	L1, L4		

	paikka-arvo). - Harjoitellaan lukujen 0-100 lukemista ja kirjoittamista. - Lukujen suuruusvertailu			
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	- yhteenlaskun vaihdantaominaisuus - tulontekijöiden vaihdannaisuus - yhteenlaskun liitännäominaisuus - Opitaan ymmärtämään, miten tekijöiden muutokset vaikuttavat summaan, erotukseen, tuloon ja osamäärään.	L1		
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	- tuplat - kymmenylitys - Harjoitellaan analogioiden käyttämistä.	L1		
T9 tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	- Opitaan tavallisimmat suunta- ja suhdekäsitteet: ylhäällä, alhaalla, edessä, takana, keskellä, välissä, eteenpäin, taaksepäin. - Harjoitellaan kolmiulotteista rakentamista kolmiulotteisesta mallista. - Harjoitellaan kolmiulotteista rakentamista kuvan perusteella. - Harjoitellaan kaksiulotteista rakentamista mallista. - Tehdään yksinkertaisia peilauksia. - Tehdään yksinkertaisia pienennöksiä ja suurennoksia. - Opitaan havaitsemaan kappaleiden ja tasokuvioiden ominaisuuksia monenlaisen toiminnan avulla.	L1		
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	- Tutustutaan rahan arvoon ja erilaisiin rahasummiin lukualueen 0-100 puitteissa. - Mitataan ja opitaan mittaamiseen liittyvät käsitteet: senttimetri, metri,	L1, L3, L4		

	<p>litra, desilitra.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opitaan vuodenajat ja kuukaudet. - Kerrataan kellonajoista tasatunnit, puolet tunnit. - Opitaan vaille ja yli, ja 1h=60 min. - Harjoitellaan kellosta ajanjaksoja("kuluttua", "sitten"). 			
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan erilaisten asioiden ja esineiden luokittelua ja ryhmittelyä. - Luokittelujen pohjalta laaditaan pylväsdiagrammeja ja taulukoita, joita tutkitaan yhdessä. - Laaditaan taulukoita ja diagrammeja oppilaiden kokemusmaailmaan liittyvistä asioista. 	L1		
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan yksinkertaisten toimintaohjeiden antamista ja noudattamista. - Tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin mahdollisuuksien mukaan sähköisten sovellusten ja pelien avulla. - Laaditaan yksinkertaisia vaiheittaisia ohjeita, joiden avulla pyritään saavuttamaan sovittu toiminto tai tavoite. - Harjoitellaan toiminnallisesti erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista. Etsitään vastauksia kysymyksiin: Kuinka monta erilaista? Kuinka monella tavalla? - Laaditaan vaihtoehtojen lukumääristä erilaisia malleja, kuvioita ja diagrammeja. 	L1, L5		

13.4.5 Ympäristöoppi

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana^[7] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopin kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopin rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsenetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	L1, L6

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja koulu yhteisössä	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6	L3
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L4
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	S1-S6	L1, L4
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2, S4, S6	L3 L1
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6	L4, L1
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6	L2, L4

T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1, S5	L3
---	--------	----

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämänkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Pehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Pehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Pehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta.

Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevilla henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

LOHJALLA

1.Ik

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1,T2,T3,T10	Kasvu ja kehitys - ihmisen kehon osat - tunteiden tunnistaminen ja niiden hallitseminen	L5
T1, T2, T3,T4, T5,T8,T10,T11,T12, T13,T14,T15	Kotona ja koulussa toimiminen - turvallisesti kotona ja koulumatkalla, avun hakeminen - yhdessä toimiminen yhteisillä säännöillä - koululaisen taitojen harjoittelu - arjen tilanteissa toimiminen - sään mukainen pukeutuminen	L2 L3 L5 L6
T1, T2, T3,T4, T5	Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi - elollinen ja eloton luonto - kodin ja koulun lähiympäristön tarkkailu eri vuodenaikoina - sään seuranta - luonnonympäristö ja ihmisen rakentama ympäristö - oma kotiseutu - Suomi - huonekartta, pihakartta	L4 L5
T4, T5,T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15	Tutkiminen ja kokeileminen - tutkimuksen tekemisen vaiheiden harjoittelua ikätason mukaan - tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä, teknologiasta	L1 L4 L5 L6
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7,T8,T9 T10,T11,T12 T13,T14,T15	Elämän perusedellytysten pohtiminen - terveellinen ja monipuolinen ravinto, luonto ravinnon antajana - puhdas vesi, veden riittävyys, veden ominaisuudet - ilma, lämpö - huolenpito ihmisillä, eläimillä - osallistaminen terveeseen, hyvinvoivaan koulupäivään, iloa oppimiseen - vuodenaajat	L5 L7
T1, T2,...	Kestävän elämäntavan harjoittelu - jätteiden lajittelu - kierrätys - säästäminen	L5 L6 L7

2.Ik

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1, T2, T3, T10	Kasvu ja kehitys - ihmiskehon keskeiset elimet ja elintoiminnot - elämänkaari - kasvaminen ja kehittyminen omalla ikäkaudella - tunnetaitojen ja empatiakyvyn harjoittelu - itsearvostuksen ja lähimmäisten arvostuksen kasvattaminen	L5
T1, T2, T3, T4, T5, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15	Kotona ja koulussa toimiminen - ensiaputaitoihin perehtymistä lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden - vastuullinen toiminta kotona, koulussa, harrastuksissa - arkiset käyttäytymistavat eri tilanteissa - kiusaamisen ehkäisy ja fyysinen koskemattomuus	L2 L3 L5 L6
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15	Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi - lähiympäristön yleisimpien eliölajien tunnistaminen - kasvin osat - kotiseudun kartta, Suomen kartta	L5
T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11	Tutkiminen ja kokeileminen - kasvin kasvattaminen ja kasvun seuraaminen - tutkimuksia luonnosta, lähiympäristöstä, arjen ilmiöistä Lohjan paikalliset mahdollisuudet sekä koulun lähiympäristö huomioiden - tutkimuksia teknologiasta esimerkiksi sähköoppiin tutustuen	L1 L4 L5 L6
T15	Elämän perusedellytysten pohtiminen - ravinnontuotanto; maatalous - veden kiertokulku ja veden säästäminen - pintavesi, pohjavesi; oman lähiympäristön vesivarannot - lämpö, ilma - osallisuuden kehittäminen - avaruuteen tutustuminen	L5 L7
T1, T2...	Kestävän elämäntavan harjoittelu - jätteiden lajittelu - kierrätys - säästäminen	L5 L6 L7

13.4.6 Uskonto

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä

uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S3	L2, L6, L7

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänskatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämäntapaan liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämäntapaan liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksisen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapahtumat. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon

päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonnottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskuntoon: Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlit sekä ihmisen elämänkaareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimeille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnottomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämänkysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskuntoon: Tutustutaan juutalaisuuteen oman perheen kautta. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat juhlit, niiden suhde juutalaiseen kalenteriin, elämänkaareen liittyvät perinteet sekä juutalaisuuden opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach ja muut merkittävät uskonnolliset kirjat ja usko näkymättömään. Tutustutaan juutalaiseen seurakuntaan ja tarkastellaan juutalaisuuden monimuotoisuutta ilmiönä. Perehdytään synagogaan juutalaisten elämän keskuksena.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluuyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin ja juhlaperinteisiin, oman alueen pyhiin rakennuksiin sekä uskonottomuuteen perinteiden keskellä.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaareen liittyvät asiat. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäkysymysten pohdinta ja avataan juutalaista näkökulmaa niihin. Tärkeitä pohdittavia kysymyksiä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä toisen asemaan eläytyminen. Opetuksessa tutustutaan juutalaisuuteen perhe-elämässä sekä oman perheen tapakulttuuriin ja hyvän elämän perusteisiin juutalaisuudessa. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.

LOHJALLA

1. lk

Tavoite	Sisältö	Laaja-alainen osaaminen
	Suhde omaan uskontoon S1	
T1, T5, T6, T8	Tutustutan aluksi oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus. Huomioidaan erilaiset perhemuodot.	L1, L2, L4
T1, T2, T3, T6, T8	Oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat - kirkkovuoden keskeiset juhlat: joulu ja pääsiäinen sekä niihin liittyvät Raamatun kertomukset ja perinteet - tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon liittyviä juhlia Tutustutaan oman uskonnon kertomuksiin. - esimerkiksi Joona, Hyvä paimen, Luomiskertomus, Lapias samarialainen ja Tuhlaaja poika	L1, L2, L3, L4, L7
T1, T3,	Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia.	L2, L4, L7
T1, T2,	Tutustutaan kirkkorakennukseen.	L1, L2, L4
	Uskontojen maailma S2	
T1, T4	Tutustutaan oppilaan kouluuyhteisön sekä lähiympäristön uskontoihin ja niiden keskeisiin tapoihin ja juhliin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonottomuus.	L2, L3, L4, L7
	Hyvä elämä S3	
T1, T5, T6, T7, T8	Oppilaan omat teot ja niiden seuraukset. Vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.	L2, L3, L4, L5, L6, L7

	<p>Toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys.</p> <p>Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.</p> <p>- esimerkiksi Lohjalla KiVa-koulu</p> <p>Pohditaan oppilaan arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin.</p>	
--	---	--

2.Ik

Tavoite	Sisältö	Laaja-alainen osaaminen
	Suhde omaan uskontoon S1	
T1, T2, T3,	<p>Oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat</p> <p>- kirkkovuoden keskeiset juhlat: joulun ja pääsiäisen sekä niihin liittyvät Raamatun kertomukset ja perinteet</p> <p>- kristilliseen elämäntapaan liittyvät juhlat, niiden sisältö ja merkitys (kuten kaste, konfirmaatio, avioliittoon vihkiminen ja hautajaiset)</p>	L1, L2, L4, L7
T1, T2, T6, T8	<p>Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.</p> <p>- esimerkiksi tutustumalla Raamatun rakenteeseen ja sisältöön</p> <p>- tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen</p>	L1, L2, L4, L5, L6, L7
T1, T3,	Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia.	L2, L4, L7
	Uskontojen maailma S2	
T1, T4	<p>Tutustutaan oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskontoihin ja niiden keskeisiin tapoihin ja juhliin, huomioidaan myös uskonottomuus.</p> <p>- kuten luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko, katolinen kirkko ja islam</p>	L2, L4, L6, L7
	Hyvä elämä S3	
T1, T5, T8	<p>Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämäkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista.</p> <p>- avataan kristillistä näkökulmaa elämäkysymysten pohdinnassa</p>	L1, L2, L4, L5, L6, L7

T1, T5, T6, T7, T8	<p>Oppilaan omat teot ja niiden seuraukset.</p> <p>Vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.</p> <p>Toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys.</p> <p>- Kultainen sääntö</p> <p>Tuetaan oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.</p> <p>- esimerkiksi Lohjalla KiVa-koulu</p>	L2, L3, L4, L5, L6, L7
T5, T6, T7, T8	<p>Keskeistä opetuksessa on eettinen pohdinta</p> <p>- ihmisarvo ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi</p> <p>- lasten oikeuksien merkitys, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus</p>	L1, L2, L3, L5, L6, L7

Ortodoksinen uskonto

<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa</p>	<p>Arvioni:</p> <p>-edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä</p> <p>-edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessä</p>
<p>1. lk</p> <p>Oppilaassa herää mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan. Oppilas tietää oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.</p>	<p>2. lk</p> <p>Oppilaassa herää mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan. Oppilas tuntee oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.</p>
<p>-olen ortodoksi</p> <p>-kaste, mirhallavoitelu, kummi</p> <p>-oma perhe, erilaiset perheet</p> <p>-ekumeeniset perheet, kristillisyyt perheissä</p> <p>-oman koulun uskontoja, uskonnottomuus</p> <p>-toisen kunnioittaminen ja arvostaminen</p> <p>-nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä</p> <p>-enkelit, suojelusenkeli</p>	<p>-minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti</p> <p>-seurakunta</p> <p>-erilaisia ortodoksia perinteitä</p> <p>-luterilainen kirkko ja luterilaisuus</p> <p>-oman koulun uskontoja ja uskonnottomuus</p> <p>-toisen kunnioittaminen ja arvostaminen</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet</p>	<p>S1, S2, S3</p>

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista	Oppilas kertoo omista havainnoistaan ja kokemuksistaan ja nimeää niitä. Asiantuntijavierailuja seurakunnista ja vierailuja seurakunnissa.
Opetuksen tavoite: T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	Arvioni: - edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
1. lk Oppilas tutustuu Raamatuun, keskeisiin ortodoksisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin.	2. lk Oppilasta tutustuu Raamatun kertomuksiin. Oppilas tunnistaa oman uskonnon keskeisiä ortodoksia käsitteitä, kertomuksia ja symboleita.
-Raamattu, kirkon pyhä kirja -risti -kirkolliset tavat: ristinmerkki, ikonin kunnioittaminen, tuohus, lampukka - Pyhä Kolminaisuus, Jumala, Jeesus; Jumalan Poika; Kristus, Pyhä Henki -Jumalansynnyttäjä -Kristuksen ja Jumalansynnyttäjän ikoneja -mysteeriot: ehtoollinen -Raamatun kertomuksia Jumalan rakkaudesta ja huolenpidosta ja ylösnousemuksesta	-Raamattu, evankeliumit -kertomuksia joulusta ja pääsiäisestä -seurakunta -jumalanpalvelukset -pyhittävät asiat: mysteeriot; sakramentit -ehtoollinen, kaste, mirhallavoitelu -Herran rukous -kirkkorakennus: kirkon osat ja esineistöä -tapahtumaikoneja ja pyhien ihmisten ikoneja
Tavoitteeseen liittyvä sisältöalue	S1
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista	Koululaisjumalanpalvelukseen osallistuminen, kirkkorakennukseen tutustuminen vierailujen ja yhteistoiminnallisten projektien avulla.
Opetuksen tavoite: T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon,	Arvioni: - edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten

juhliin ja tapoihin	ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa - edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa
1. lk Oppilas tutustuu ortodoksisiin tapoihin ja kirkkovuoden kiertoon. Oppilas tutustuu juhlien sisältöön ja niiden erilaisiin viettotapoihin.	2. lk Oppilas tietää, miksi keskeisiä ortodoksisia juhlapyyhiä vietetään. Oppilas tutustuu ortodoksisiin perinteisiin ja tapoihin.
-käyttäytyminen kirkossa, kirkolliset tavat -pappi, kanttori, ponomari -juhlaan valmistautuminen: paastoaminen -rukoileminen on puhetta Jumalalle; kääntymistä Jumalan puoleen: Herran rukous, iltarukous -kirkkovuoden kulku ja perinteisiin tutustuminen etenkin Kristuksen syntymä ja ylösnouseminen -virpominen	-pyhä ja arki osana kirkkovuoden kulkua -tapahtumaikoneja ja pyhien ihmisten ikoneja -kirkkovuoden suuria juhlia -käyttäytyminen kirkossa, kirkolliset tavat -oman pyhäkön praasniekka -jumalanpalvelusten toimittaja -joulupaasto ja suuri paasto -muodollinen rukoileminen, esim. Taivaallinen Kuningas, Herra armahda, Pyhä Jumala, pääsiäistöropari, Monia vuosia
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L7
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista	Virpomisperinteeseen tutustuminen, kirkollisten tapojen harjoittelu koululaisjumalanpalveluksissa, juhliin tutustuminen ikonien, kirkkoveisujen ja kertomusten kautta.
Opetuksen tavoite: T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhla-perinteisiin	Arvionti: - edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa - edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa

<p>1. lk</p> <p>Oppilas tietää, että on olemassa myös muita uskontoja kuin oma uskonto ja on olemassa myös muita katsomuksia.</p>	<p>2. lk</p> <p>Oppilasta tutustuu luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin. Oppilas osaa nimetä joitakin yhtäläisyyksiä ja eroja oman sekä toisen uskonnon tavoissa ja juhlaperinteissä.</p>
<p>-oman luokan ja koulun uskontoja, uskonottomuus</p> <p>-omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiä juhlia</p> <p>-toisen ja oman katsomuksen arvostaminen ja kunnioittaminen</p>	<p>-kristillisyys ja erilaiset seurakunnat</p> <p>-pyhä ja arki koulussa, maallisia juhlia</p> <p>-koulun lähialueen uskontoja, uskonottomuus</p> <p>-erilaisia ortodoksisia perinteitä</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvät sisällöt</p>	<p>S2</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen</p>	<p>L2, L3, L7</p>
<p>Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista</p>	<p>Vierailuja ja vierailijoita, yhteistyötä koulun juhlien valmistelussa ja vietossa sekä muihin uskontoihin ja katsomuksiin tutustumisessa.</p>
<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan</p>	<p>Arvionti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa - edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa
<p>1. lk</p> <p>Oppilas rohkaistuu kertomaan arkisista kokemuksistaan. Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisia ja kunnioittamaan heidän ajatuksiaan.</p>	<p>2. lk</p> <p>Oppilas rohkaistuu kertomaan arkisista kokemuksistaan. Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisia ja kunnioittamaan heidän ajatuksiaan.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - omien kokemusten jakaminen - oman ja muiden mielipiteiden kunnioittaminen -mielipiteen perustelevinen -tunteiden nimeäminen ja niistä puhuminen 	<ul style="list-style-type: none"> -toisen asemaan asettuminen -mielipiteen perustelevinen - oman identiteetin rakentaminen: minä ortodoksisen kirkon jäsenenä -tunteiden nimeäminen ja niistä puhuminen
<p>Tavoitteeseen liittyvät sisällöt</p>	<p>S1, S3</p>

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L6, L7
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista	Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen ja keskusteluun. Käytetään erilaisia toiminnallisia työtapoja.
Opetuksen tavoite: T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	Arvioni: - edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa - edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa
1. lk Oppilas harjoittelee eläytymään toisen asemaan sekä pyrkii kunnioittamaan toisen ajatuksia. Oppilas harjoittelee tunnistamaan oikean ja väärän.	2. lk Oppilas harjoittelee ymmärtämään ja kunnioittamaan erilaisia ajattelutapoja ja vakaumuksia. Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin.
-pyhät ihmiset esimerkkinä esim. pyhä Nikolaos – epäitsekkyys -rakkaus - lähimmäisenrakkaus -vapaus ja vastuu omista teoista -rehellisyys -omatunto -oppilaan lähipiirissä ja kouluyhteisössä vaikuttavia erilaisia maailmankatsomuksia -ihmisarvo	- huolenpito, toisesta välittäminen -rakkaus - lähimmäisenrakkaus - anteeksiantaminen -oppilaan lähipiirissä ja kouluyhteisössä vaikuttavia erilaisia maailmankatsomuksia -monikulttuurisia ortodoksisia perinteitä - Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, ihmisoikeudet
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L6, L7
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista	Eettistä sisältöä voi käsitellä esim. Herran rukouksen ja rakkauden kaksoiskäskyn kautta sekä Raamatun kertomuksia apuna käyttäen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen.

<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta</p>	<p>Arvionti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa - edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa
<p>1. lk</p> <p>Oppilas osaa nimetä asioita, joista hän voi ottaa vastuuta omassa arjessaan. Oppilas pohtii kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirin hyvinvointiin.</p>	<p>2. lk</p> <p>Oppilas pohtii kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirin hyvinvointiin. Oppilas osaa nimetä joitakin tapoja, joilla hän voi huolehtia ympäristöstä ja luonnosta.</p>
<ul style="list-style-type: none"> -luomiskertomus: elämä ja kuolema -kirkkovuoden alku: luomakunnan päivä: vastuu ympäristöstä -ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena -huolenpito, toisesta välittäminen -vastuu omasta terveydestä -omatunto -epäitsekkyys -oppilas oman perheensä ja luokkayhteisönsä jäsenenä 	<ul style="list-style-type: none"> - hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä ja ympäristöstä - paasto hyvän tekemisen mahdollisuutena -esirukous - hyvä elämä, esim. ”Kun minulla oli nälkä... te annoitte minulle ruokaa...” -ihmisen vapaus ja vastuu -oppilas oman perheensä ja luokkayhteisönsä jäsenenä
<p>Tavoitteeseen liittyvät sisällöt</p>	<p>S3</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen</p>	<p>L3, L7</p>
<p>Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista</p>	<p>Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Raamatun kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.</p>
<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä</p>	<p>Arvionti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa - edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa
<p>1. lk</p> <p>Oppilas rohkaistuu kertomaan omia mielipiteitään. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisen kertomaa ja esittämään kysymyksiä. Oppilas tietää, että ihmiset voivat olla monista</p>	<p>2. lk</p> <p>Oppilas rohkaistuu kertomaan ja perustelemaan omia mielipiteitään. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisen kertomaa ja esittämään kysymyksiä. Oppilas harjoittelee</p>

asioista eri mieltä.	ymmärtämään myös eriäviä mielipiteitä.
-erilaiset persoonat -mielipide -vuorovaikutuksen taitoja -minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti ja itsetuntemus -erilaiset perheet	-erilaiset persoonat -mielipide ja se perusteleminen -vuorovaikutuksen taitoja -minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti ja itsetuntemus -erilaiset perheet
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L5, L6, L7
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista	Tämä tavoite sisältyy ja kasvaa spiraalimaisesti kautta alkuopetuksen.

13.4.7 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeää sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskelleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämäkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1-S4	L1,L2, L4
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2	L1, L2,L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1	L1, L2, L7
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	S1-S4	L1, L2, L7
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S1-S4	L1, L3, L4
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyttä	S1-S4	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S2	L2, L4
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S1-S4	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	S4	L3, L5, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyttä. Tutkitaan ystävyuden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämäkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

LOHJALLA

1. lk

Tavoite	Sisältö	Laaja-alainen osaaminen
	Kasvaminen hyvään elämään S1	
T1, T3, T4	Harjoitellaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti. Harjoitellaan selkeää itseilmaisua.	L1, L2, L4, L7
T1, T5, T6	Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkitystä ja niiden erottamista.	L1, L2, L3, L4, L7
T8	Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lapsen elämässä.	L2, L3, L7
	Erilaisia elämäntapoja S2	
T1, T2, T4, T5, T6, T7, T8	Pohditaan erilaisia tapoja elää ja ajatella.	L1, L2, L3, L4, L7
T5, T6, T7, T8	Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan kotitaustaan.	L1, L2, L3, L4, L7
	Yhteiselämän perusteita S3	
T1, T4, T5, T6, T8	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esim. säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkitystä erilaisissa oppilaan arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä.	L1, L2, L3, L4, L7
	Luonto ja kestävä tulevaisuus S4	
T1, T4	Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä.	L1, L2, L4, L7
T5, T9	Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen.	L1, L3, L4, L5, L7

2. lk

Tavoite	Sisältö	Laaja-alainen osaaminen
	Kasvaminen hyvään elämään S1	
T1, T3, T4	Harjoitellaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti. Harjoitellaan selkeää itseilmaisua.	L1, L2, L4, L7

T1, T5, T6	Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkitystä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä.	L1, L2, L3, L4, L7
T8	Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lapsen elämässä.	L2, L3, L7
	Erilaisia elämäntapoja S2	
T2, T4	Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?”	L1, L2, L7
T1, T2, T4, T5, T6, T7, T8	Pohditaan erilaisia tapoja elää ja ajatella.	L1, L2, L3, L4, L7
T6, T7, T8	Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan kulttuuritaustaan.	L1, L2 L3, L4, L7
	Yhteiselämän perusteita S3	
T1, T4, T5, T6, T8	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esim. säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkitystä erilaisissa oppilaan arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä.	L1, L2, L3, L4, L7
T6, T8	Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä. - esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien julistus	L1,L2, L3, L7
	Luonto ja kestävä tulevaisuus S4	
T1, T6, T8	Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L7
T5, T9	Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen.	L1, L3, L4, L5, L7
T9	Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.	L3, L5, L7

13.4.8 Musiikki

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen

kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Osallisuus		
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen	S1-S4	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	S1-S4	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	S1-S4	L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja	S1-S4	L2, L4

historiallisesta monimuotoisuudesta		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1-S4	L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omassa yhteisöissä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön

musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

LOHJALLA

1. lk

Tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1, T2, T7	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan?</p> <p>-Harjoitellaan toimimista musiikin tunneilla.</p> <p>-Harjoitellaan laulamista ja soittamista yhdessä.</p> <p>-Opetellaan huomioimaan tunnilla myös toiset soittajat ja laulajat. Opitaan antamaan tilaa toiselle.</p> <p>-Kiinnitetään huomiota turvalliseen sekä asialliseen äänenkäyttöön ja soittamiseen musiikin eri tilanteissa huomioiden kuulonhuolto.</p> <p>-Harjoitellaan lauluasentoa.</p> <p>-Harjoitellaan musiikkiin eläytymistä kuvataiteen ja liikunnan avulla.</p> <p>-Tutustutaan oman kehon käyttämiseen soittimena.</p> <p>-Tutustutaan perusrytmisoittimiin mahdollisuuksien mukaan.</p>	
T4, T5, T6	<p>S2 Mistä musiikki muodostuu?</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> -Harjoitellaan perusrytmiä taputtaen ja marssien. -Tutustutaan dynamiikkaan (hiljaa, hiljentyen, voimakkaasti, voimistuen) -Harjoitellaan äänen kestoa. -Opetellaan tunnistamaan äänenkorkeutta (matala/korkea). -Tutustutaan erilaisiin sointiväreihin. -Harjoitellaan itsensä ilmaisemista soittaen, laulaen ja liikkuen musiikin mukaan. -Tutustutaan musiikin peruskäsitteisiin laulamisen, soittamisen ja liikkumisen kautta. 	
T3, T4, T5, T8	<p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <ul style="list-style-type: none"> -Oppilaiden omaan elämään liittyvien musiikillisten kokemusten jakaminen. -Harjoitellaan keskittyen kuuntelemaan monenlaista musiikkia sekä kuvailemaan musiikin herättämiä mielikuvia ja tunteita. Opetellaan suhtautumaan kiinnostuen ja suvaitsevaisesti. -Tutustutaan erilaisiin äänimaisemiin ja kokeillaan oman äänimaiseman luomista. 	
T5, T8	<p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vuoden kiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyvät laulut. -Monipuolista ohjelmistoa (esim. Suomen ja eri kulttuurien musiikki, musiikkisadut, lastenlaulut, taidemusiikki) -Integroiminen toisten oppiaineiden aiheisiin. -Mahdollisuuksien mukaan pienimuotoisten sävellysten ja nauhoitusten tekeminen sekä oman äänen taltioiminen sähköisten sovellusten avulla. 	

2. lk

Tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1, T2, T7	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Harjoitellaan toimimista musiikin tunneilla. -Harjoitellaan laulamista ja soittamista yhdessä. -Opetellaan huomioimaan tunnilla myös toiset soittajat ja laulajat. Opitaan antamaan tilaa toiselle. 	

	<ul style="list-style-type: none"> -Kiinnitetään huomiota turvalliseen sekä asialliseen äänenkäyttöön ja soittamiseen musiikin eri tilanteissa huomioiden kuolonhuolto. -Harjoitellaan lauluasentoa. -Harjoitellaan musiikkiin eläytymistä kuvataiteen ja liikunnan avulla. -Tutustutaan oman kehon käyttämiseen soittimena. -Tutustutaan perusrytmisoittimiin mahdollisuuksien mukaan. 	
T4, T5, T6	<p>S2 Mistä musiikki muodostuu?</p> <ul style="list-style-type: none"> -Harjoitellaan perusrytmiä taputtaen ja marssien. -Tutustutaan dynamiikkaan (hiljaa, hiljentyen, voimakkaasti, voimistuen) -Harjoitellaan äänen kestoa. -Opetellaan tunnistamaan äänenkorkeutta (matala/korkea). -Tutustutaan sävelten nimiin. -Tutustutaan nuottien keston. -Tutustutaan erilaisiin sointiväreihin. -Harjoitellaan itsensä ilmaisemista soittaen, laulaen ja liikkuen musiikin mukaan. -Tutustutaan musiikin peruskäsitteisiin laulamisen, soittamisen ja liikkumisen kautta. 	
T3, T4, T5, T8	<p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa</p> <ul style="list-style-type: none"> -Oppilaiden omaan elämään liittyvien musiikillisten kokemusten jakaminen. -Harjoitellaan keskittyen kuuntelemaan monenlaista musiikkia sekä kuvailemaan musiikin herättämiä mielikuvia ja tunteita. Opetellaan suhtautumaan kiinnostuen ja suvaitsevaisesti. -Tutustutaan erilaisiin äänimaisemiin ja kokeillaan oman äänimaiseman luomista. 	
T5, T8	<p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vuoden kiertoon ja lukuvuoden tapahtumiin liittyvät laulut. -Monipuolista ohjelmistoa (esim. Suomen ja eri kulttuurien musiikki, musiikkisadut, lastenlaulut, taidemusiikki) -Integroiminen toisten oppiaineiden aiheisiin. -Mahdollisuuksien mukaan pienimuotoisten sävellysten ja nauhoitusten tekeminen sekä oman äänen taltioiminen sähköisten sovellusten avulla. 	

13.4.9 Kuvataide

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5

avulla		
Kuvallinen tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistetaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja

toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

LOHJALLA

1. lk

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueiden esimerkit	Laaja-alainen osaaminen
<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen</p> <p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p> <p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p> <p>Kuvallinen tuottaminen T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p>	<p>Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.</p> <p>S1 Omat kuvakulttuurit</p> <p>- oppilaiden kuvakulttuurien näkyminen koulussa, kotona ja kaveripiirissä * pohdinnan aiheena ja mahdollisuuksien mukaan töiden pohjana * huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä - muita kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan k</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</p> <p>Opetuksen sisältöinä käytetään mahdollisuuksien mukaan - oman koulun ja kodin rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnonympäristöjä - tarkastellaan mainoskuvaa - sarjakuvien ja piirrosohjelmien kuvaviestintään tutustuminen kuvakulttuuriin</p> <p>S3 Taiteen maailmat:</p> <p>- taidekuviin tutustuminen esim. suomalaiseen ja paikalliseen taiteeseen</p> <p>- harjoitellaan keskustelua taidekuvista ja</p>	<p>LI-L7</p>

<p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan</p> <p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p>	<p>oppilaiden tekemästä taiteesta</p> <p>Ensimmäisellä luokalla: - piirustus: erilaisiin piirustusvälineisiin tutustumista - värioppi: värien sekoittelua</p> <p>- mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Lohjan kuvataidekoulun kanssa</p>	
--	--	--

2. lk

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueiden esimerkit	Laaja-alainen osaaminen
<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu</p> <p>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen</p> <p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p> <p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p> <p>Kuvallinen tuottaminen</p>	<p>Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.</p> <p>S1 Omat kuvakulttuurit</p> <p>- oppilaiden kuvakulttuurien näkyminen koulussa, kotona ja kaveripiirissä * pohdinnan aiheena ja mahdollisuuksien mukaan töiden pohjana * huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä</p> <p>- muita kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</p>	

<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p> <p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan</p> <p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</p> <p>T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p> <p>T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan</p> <p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</p> <p>T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista</p>	<p>Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lähiympäristön merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä - oppilaan omia esineitä - pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta <p>Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin</p> <ul style="list-style-type: none"> - esim. pelit ja pelihahmot, piirrosohjelmat, paikallislehtien ja lähiympäristön mainokset <p>S3 Taiteen maailmat</p> <ul style="list-style-type: none"> - taidekuviin tutustuminen esim. eri kulttuurien taiteeseen - Vertaillaan ja keskustellaan eri kulttuurien taidekuvista ja oppilaiden tekemästä taiteesta <p>Toisella luokalla:</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirustus: eri piirustusvälineiden yhdistely - grafiikka: materiaalipainannat - värioppi: kylmät ja lämpimät värit <p>- mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Lohjan kuvataidekoulun kanssa</p>
---	--

13.4.10 Käsiyö

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsiyössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsiyössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsiyön merkitys on

pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalsen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1-S4	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1, S2, S3	L1,L4,L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	S1S5	L1,L7
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2-S4	L4,L6
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	S1-S6	L1,L3

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

LOHJALLA

1. lk

Tavoite	Sisältö	Laaja-alainen osaaminen
T1, T2,T3, T4	S1: Ideointi Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto,väri ja pinta.	
T1,T2, T3, T4, T5	S2: Kokeilu Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta.	
T1, T2, T3,T4, T5	S3: Suunnittelu Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.	
T1, T3, T4, T5	S4: Tekeminen Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.	
T3, T5	S5: Dokumentointi Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan dokumentoinnin osana.	
T5	S6: Arviointi Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itsearviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.	

2. lk		
Tavoite	Sisältö	
T1, T2,T3, T4	<p>S1: Ideointi</p> <p>Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä.</p> <p>Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto,väri ja pinta.</p> <p>Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.</p>	
T1,T2, T3, T4, T5	<p>S2: Kokeilu</p> <p>Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta.</p> <p>Kokeilun pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.</p>	
T1, T2, T3,T4, T5	<p>S3: Suunnittelu</p> <p>Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.</p>	
T1, T3, T4, T5	<p>S4: Tekeminen</p> <p>Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>	
T3, T5	<p>S5: Dokumentointi</p> <p>Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin ja suunnittelun osana.</p>	
T5	<p>S6: Arviointi</p> <p>Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.</p>	

13.4.11 Liikunta

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen.

Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoaja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessäleikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1	L1,L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1,L3,L4
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1	L3
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1	L3
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1	L3

T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1	L3, L6,L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	S2	L2, L3, L6,L7
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2	L2, L6,L7
Psyykinen toimintakyky		
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3	L1, L2,L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3	L1,L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyä) jävelineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisiin ja turvallisiin tehtäviin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykinen toimintakyky: Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista

sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

LOHJALLA

1.Ik

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T6, T8	Liikun ryhmässä -rohkeus liikkua ryhmän jäsenenä - opetellaan ymmärtämään ja hyväksymään erilaisuutta myös liikunnassa	L1, L2, L3, L6

	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan sääntöjen noudattamista liikuntatilanteissa -harjoitellaan sietämään voittamista ja häviämistä sekä ryhmä- että yksilötilanteissa 	
T1,T2, T3, T4	<p>Motoristen perustaitojen harjoittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - tasapainotaidon harjoittelu kehoa taivuttaen, venytellen, koukistaen, ojentaen, kiertäen, heiluen, liikkeelle lähtien, pysähdellen - liikkumistaitojen harjoittelu: erilaiset kävelyt, juoksut, hypyt, loikat, laukat, kiipeilyt, kierimiset - käsittelytaitojen harjoittelu: heitot, vieritykset, potkut, työnnöt, lyönnit, kiinniotot - kehonhallintaa harjoitellaan myös musiikki- ja liikuntaleikkien avulla <p>Taitoja harjoitellaan erilaisissa ympäristöissä sekä sisällä että ulkona ja myös luonnossa.</p>	L1, L2
T7, T9, T10	<p>Liikunnan luonteen ymmärtäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - opetellaan liikunnan iloa ja virkistystä tuova merkitys -opetellaan asiallista liikuntavarustusta ja hygieniasta huolehtimista 	L1, L2
T5	<p>Osallistuminen uimaopetukseen</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan veteen ja harjoitellaan alkeisuimataitoja (kastautuminen, sekä vatsallaan että selällään uintia; tavoite 10 metrin uimataito) 	L1, L3

2.Ik

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T7, T8, T9, T10	<p>Rehti suhtautuminen kilpailutilanteisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> -opetellaan sietämään voittamista ja häviämistä sekä ryhmä- että yksilötilanteissa - opitaan liikuntatilanteissa parantamaan omaa toiminta- ja suoritustapaa -harjoitellaan positiivisen palautteen antamista kaverille 	L1, L2, L3, L6

	- harjoitellaan erilaisten tunteiden ja kokemusten ilmaisemista tilanne ja toiset osallistujat huomioiden	
T3	Jatketaan motoristen perustaitojen hallintaa - taitojen harjoittelua erilaisten viitepelien ja leikkien muodossa	L1, L2, L6
T5	Osallistuminen uimaopetukseen - varmistetaan alkeisuimataidon hallintaa (tavoitteena 25 metrin uimataito)	L1, L3

13.4.12 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskelunvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskelunvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada

ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

LOHJALLA

Oppilaanohjaus on kuvattu luvussa 7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki (7.1.1. Ohjaus)

Lohjan kaupunki

OPS2016

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma, luku 14

Kasvatus- ja opetuslautakunta
[Päivämäärä]

Sisällys

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6.....	2
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6.....	3
14.3. Paikallisesti päätettävät asiat	6
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6	7
14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	7
14.4.2 Toinen kotimainen kieli	53
14.4.3 Vieraat kielet	54
14.4.4 Matematiikka.....	68
14.4.5 Ympäristöoppi.....	86
14.4.6 Uskonto.....	101
14.4.7 Elämäkatsomustieto	123
14.4.8 Historia.....	128
14.4.9 Yhteiskuntaoppi	135
14.4.10 Musiikki	143
14.4.11 Kuvataide	152
14.4.12 Käsityö	163
14.4.13 Liikunta	170

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä. Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisenharjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin. Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä

rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tuleminen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävä elämäntavan omaksumiselle ja kestävä kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päätelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavooin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeitä. Koulutyössä opitaan

tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutelua ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa

tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseriaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään näitä lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjäyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omissa luokkayhteisöissä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

LOHJALLA

Laaja-alaisen osaamisen kehittäminen luokilla 3-6 kuvataan yksiköiden toimintasuunnitelmissa oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden yhteyteen. Opetustoimi määrittelee laaja-alaisen osaamisen painoalueet vuosittain. Laaja-alaisen osaamisen toteutumista arvioidaan ja kehitetään osana opetussuunnitelman arviointijärjestelmää yksiköiden lukuvuosi-arvioinnin yhteydessä.

14.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassaan, miten tuetaan oppilaiden siirtymistä toiselta kolmannelle vuosiluokalle sekä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle.

LOHJALLA

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen.

Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen.

Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointikoskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja

asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus - oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan	S2	L1, L2, L4, L5

sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan		
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4,L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5,L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2,L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja	S4	L2, L4,L6, L7

kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen		
---	--	--

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluuyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanojamerkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorillesuunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan

tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä innostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

LOHJALLA

3.lk

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	-harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä -harjoitellaan valmiiden ratkaisujen kyseenalaistamista ja lähdekritiikkiä opettajajohtoisesti	L1 L2 L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	-vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä ja havainnoidaan oman toiminnan vaikutusta erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	L1 L2 L3 L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	-harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten lapsen omaan elämään liittyvien ajankohtaisten aiheiden käsittelyssä	L1 L2 L4 L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös	- Harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja. - annetaan mahdollisuuksia osallistua luokan ja kouluyhteisön	L1 L2 L3

monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen - harjoitellaan huomioimaan nettietiketti omassa toiminnassa	L4
--	--	----

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
TEKSTIEN TULKITSEMINEN		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.	-Harjoitellaan erilaisten ikätasolle sopivien tekstien sujuvaa lukemista (esim. kaunokirjallisuus, tietotekstit, kuvaa ja tekstiä yhdistävät mediatekstit) -harjoitellaan tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita -tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa	L1 L4 L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	-harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanoja ja niiden merkityksiä (käsitteet, synonyymit, vastakohtat, kielikuvat ja sanonnat) - sanavaraston laajentaminen - harjoitellaan keskustelemaan kirjallisuudesta kirjallisuuden termejä käyttäen (päähenkilö, juoni, tapahtumapaikka ja -aika) - luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella, opetellaan sanaluokista - substantiivit - verbit ja tutustuminen niiden taipumiseen	L1 L2 L4

	<p>persoonamuodoissa</p> <p>- adjektiivit; vertailumuodot</p>	
<p>T7</p> <p>ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p>	<p>-etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla</p> <p>- harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta</p>	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p>
<p>T8</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>-luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittuja lapsille ja nuorille suunnattuja tekstejä, myös kokonaisia kirjallisia teoksia</p> <p>-käytetään kirjaston aineistoa, myös luokkasarjoja</p> <p>-tutustutaan erilaisiin viestintäympäristöihin (esim. paikallislehdet, tekstiviestit)</p> <p>- lukukokemusten jakamista eri tavoin (esim. kirjakerhot, lukupiirit)</p> <p>-harjoitellaan käyttämään käsitteitä aihe ja kertoja</p>	<p>L1</p> <p>L4</p>

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
TEKSTIEN TUOTTAMINEN		
<p>T9</p> <p>rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p>	<p>- opitaan arvostamaan omia kokemuksia ja ajatuksia ja harjoitellaan sanoittamaan niitä</p>	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p> <p>L7</p>
<p>T10</p> <p>kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa</p>	<p>-tutustutaan yhdessä eri tyylisiin teksteihin ja harjoitellaan niiden kirjoittamista</p>	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L7</p>

<p>ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan kirjoittamaan kirjallisuuden termejä käyttäen (päähenkilö, juoni, tapahtumapaikka ja -aika) -tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta - tutustutaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroihin -otsikointi 	
<p>T11</p> <p>ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan kirjoittamaan sujuvasti ja selkeästi - harjoitellaan näppäintaitoja; näppäimistön keskirivin käytön harjoittelu - varmistetaan aakkosjärjestyksen osaaminen - virke käsitteenä - harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita: <ul style="list-style-type: none"> *päättövälimerkit ja iso alkukirjain virkkeen alussa *yleis- ja erisnimet *pilkun käyttö luettelossa * yhdyssanat *vuorosanojen merkitsemisen harjoittelu vuorosanaviivan avulla - aikamuodon säilyttäminen omissa teksteissä 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p>
<p>T12</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään tekstien tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan käyttämään erilaisia tekstin tuottamista auttavia menetelmiä, kuten ajatuskartta, yksinkertainen juonikaavio, yhteisideointi, prosessikirjoitus -harjoitellaan tekstin elävöittämistä 	<p>L2</p> <p>L4</p> <p>L5</p> <p>L6</p>

tekijänoikeuksia kunnioittaen	-harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja eettisyyttä verkossa (esim. tutkiminen, pohtiminen, vertailu, vaikuttaminen)	
-------------------------------	---	--

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	- oman kielenkäytön tarkkailu ja harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	L1 L2 L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	- kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, esim. hyödynnetään kirjaston lukudiplomia - etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. - opetellaan jakamaan lukukokemuksia	L2 L4 L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	- tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteisiin - suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä - hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, kuten kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita - keskustellaan median roolista oppilaan arjessa	L2 L4 L5 L6 L7

4.LK

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN		
<p>T1</p> <p>opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p>	<p>-vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä</p> <p>- opetellaan toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>-harjoitellaan valmiiden ratkaisujen kyseenalaistamista ja lähdekritiikkiä opettajajohtoisesti</p> </div>	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L7</p>
<p>T2</p> <p>ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p>	<p>-vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä</p> <p>- havainnoidaan oman toiminnan vaikutusta erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa</p>	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L3</p> <p>L7</p>
<p>T3</p> <p>ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p>	<p>-harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa</p> <p>- hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten aiheiden käsittelyssä</p>	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p> <p>L7</p>
<p>T4</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>- harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja</p> <p>- annetaan mahdollisuuksia osallistua luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen</p> <p>- harjoitellaan huomioimaan nettietiketti omassa toiminnassa</p>	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L3</p> <p>L4</p>

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
TEKSTIEN TULKITSEMINEN		
<p>T5</p> <p>ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan erilaisten ikätasolle sopivien tekstien sujuvaa lukemista (kaunokirjallisuus, tietotekstit, kuvaa ja tekstiä yhdistävät mediatekstit) - harjoitellaan tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita - tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p>
<p>T6</p> <p>opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanoja ja niiden merkityksiä (käsitteet, sanojen hierarkiat, synonyymit, homonyymit, vastakohtat, kielikuvat ja sanonnat) - sanavaraston laajentaminen - harjoitellaan tekstin tulkitsemisen ja vertailun taitoja - harjoitellaan kaikkien sanaluokkien tunnistamista ja taivuttamista - verbit ja niiden taipuminen persoonamuodoissa sekä nykyisessä ja menneessä aikamuodossa - nominit; <ul style="list-style-type: none"> * substantiivit * adjektiivit * pronominit (persoona-, osoitus- ja relatiivipronominit) * numeraalit - partikkelit (taipumattomat sanat) 	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p>

<p>T7</p> <p>ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla - harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta - harjoitellaan lähteiden merkitsemistä 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p>
<p>T8</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<ul style="list-style-type: none"> -luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia -käytetään kirjaston aineistoa, myös luokkasarjoja -käytetään oppimisessa erilaisia viestintäympäristöjä, kuten lehdet ja internet - lukukokemusten jakamista eri tavoin (esim. kirjakerhot, lukupiirit) - harjoitellaan keskustelemaan kirjallisuudesta kirjallisuuden termejä käyttäen: päähenkilö, juoni, tapahtumapaikka, aihe, teema ja kertoja 	<p>L1</p> <p>L4</p>

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
<p>TEKSTIEN TUOTTAMINEN</p>		
<p>T9</p> <p>rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opitaan arvostamaan omia kokemuksia ja ajatuksia ja harjoitellaan sanoittamaan niitä 	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p> <p>L7</p>
<p>T10</p> <p>kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan yhdessä eri tyyliin teksteihin ja harjoitellaan niiden kirjoittamista - tuotetaan fiktiivisiä ja ei- 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L7</p>

<p>monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>fiktiviisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta</p> <ul style="list-style-type: none"> - otsikointi - kappalejaon harjoittelua - päähenkilö, sivuhenkilöt, kertoja 	
<p>T11</p> <p>ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan kirjoittamaan sujuvasti ja selkeästi - harjoitellaan näppäintaitoja; näppäimistön ylä- ja alarivin käytön harjoittelu - käsitteet virke, päälause ja sivulause - harjoitellaan käyttämään omilla teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita: - yhdyssanoissa yhdysmerkki - pilkku päälauseen ja sivulauseen välissä - vuorosanojen merkitseminen vuorosanaviivan avulla 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p>
<p>T12</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään tekstien tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan käyttämään erilaisia tekstin tuottamista auttavia menetelmiä, kuten ajatuskartta, juonikaavio, yhteisideointi, prosessikirjoitus -harjoitellaan tekstin elävöittämistä -harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja eettisyyttä verkossa (tutkiminen, pohtiminen, vertailu, vaikuttaminen) 	<p>L2</p> <p>L4</p> <p>L5</p> <p>L6</p>

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	- oman kielenkäytön tarkkailu ja harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	L1 L2 L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	- kannustetaan ja tutustutaan kirjaston ja mediaympäristön aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, esim. hyödynnetään kirjaston lukudiplomia - luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin - luetaan ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta - tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista (esim. yhteistyö kodin ja kirjaston kanssa) - opetellaan jakamaan lukukokemuksia ja pohtimaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä	L2 L4 L5 L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaille mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	- tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteisiin - suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä - hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, kuten kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita - keskustellaan median roolista	L2 L4 L5 L6 L7

	oppilaan arjessa	
--	------------------	--

5.LK

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	<ul style="list-style-type: none"> - vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja mielipiteitä - opetellaan toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä - harjoitellaan löytämään olennainen ja tärkeä suuresta tietotulvasta - harjoitellaan erottamaan, laadukas ja perusteltu tieto ja suhtautumaan kriittisesti eri medioiden tarkoitukseen - harjoitellaan muodostamaan oma mielipide erilaisia tietolähteitä hyväksi käyttäen 	L1 L2 L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	<ul style="list-style-type: none"> - vahvistetaan taitoa toimia ryhmän jäsenenä - havainnoidaan oman toiminnan vaikutusta erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa - harjoitellaan toisten tarpeiden huomioimista ja kompromissitaitoja 	L1 L2 L3 L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	-harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset	L1 L2 L4 L7

<p>T4</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa, vuorovaikutustilanteissa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan rakentavan ja kohteliaan ilmaisun keinoja erilaisissa, myös monimediaisissa, vuorovaikutustilanteissa - annetaan mahdollisuuksia osallistua luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteukseen -tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan koulun ulkopuolisten tahojen kanssa 	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L3</p> <p>L4</p>
--	---	---

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
<p>TEKSTIEN TULKITSEMINEN</p>		
<p>T5</p> <p>ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan erilaisten ikätasolle sopivien tekstien sujuvaa lukemista (kaunokirjallisuus, tietotekstit, mediatekstit) - harjoitellaan tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja opetellaan tulkitsemaan tekstejä -tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p>
<p>T6</p> <p>opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - laajennetaan sanavarastoa - syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä - opetellaan verbien taipuminen kaikissa aikamuodoissa - opetellaan nominien taipuminen sijamuodoissa, ainakin nominatiivi, genetiivi ja partitiivi 	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p> <p>L5</p>

<p>T7</p> <p>ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla - harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta 	
<p>T8</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<ul style="list-style-type: none"> -opetellaan valitsemaan ja lukemaan tarkoituksenmukaista ja monipuolista kirjallisuutta ja mediatekstejä -käytetään kirjaston aineistoa, myös luokkasarjoja -tutustutaan monipuolisesti erilaisiin viestintäympäristöihin - luetaan itsenäisesti kokonaisteoksia - lukukokemusten jakamista erilaisten harjoitusten tai esitysten avulla 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p>

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
<p>TEKSTIEN TUOTTAMINEN</p>		
<p>T9</p> <p>rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opetellaan kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja ja muodostamaan omia tulkintoja sekä perustelemaan niitä 	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p> <p>L7</p>
<p>T10</p> <p>kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta, myös monimediaisissa ympäristöissä - opitaan käsitteet aihe ja teema 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p> <p>L7</p>
<p>T11</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kerrataan lauseoppia: virke, 	<p>L1</p>

<p>ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa</p>	<p>päälause, sivulause, pilkku ja lopetusmerkit</p> <ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan edelleen sujuvaa ja selkeää kirjoittamista käsin ja koneella - harjoitellaan näppäintaitoja; näppäimistön erikoismerkkien harjoittelu ja 10-sormijärjestelmän automatisoitunut käyttö - harjoitellaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita: <ul style="list-style-type: none"> - keskeisten lauseenjäsenten tehtävä omassa teksteissä (predikaatti ja subjekti) - yhdyssanat - vuorosanojen merkitseminen vuorosanaviivan ja lainausmerkkien avulla sekä johtolauseen oikeinkirjoitus 	<p>L4 L5</p>
<p>T12</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään tekstien tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - etsitään itselle sopivia prosessikirjoittamisen keinoja käyttäen hyväksi jo opittuja menetelmiä - harjoitellaan muokkaamaan omaa tekstiä palautteen pohjalta -harjoitellaan lähteiden yksinkertaista merkitsemistä 	<p>L2 L4 L5 L6</p>

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
<p>KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN</p>		
<p>T13</p> <p>ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ihmisten välisen kielenkäytön tarkkailu ja harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja 	<p>L1 L2 L4</p>

käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin -Kirjastopolku; viidesluokkalaiset kutsutaan tutustumaan kirjaston käyttöön	
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	- kannustetaan ja tutustutaan kirjaston ja mediaympäristön aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, esim. hyödynnetään kirjaston lukudiplomia - luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin - luetaan ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta - tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. - opetellaan jakamaan lukukokemuksia ja pohtimaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä	L2 L4 L5 L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	- tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin ja juhlaperinteisiin - suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä - hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, kuten kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita - keskustellaan median roolista oppilaan arjessa	L2 L4 L5 L6 L7

6.LK

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN		
T1	- vahvistetaan taitoa jakaa omia kokemuksia, ajatuksia ja	L1

<p>opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä</p>	<p>mielipiteitä</p> <ul style="list-style-type: none"> - opetellaan toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä - harjoitellaan löytämään olennainen ja tärkeä suuresta tietotulvasta - harjoitellaan erottamaan laadukas ja perusteltu tieto ja suhtautumaan kriittisesti eri medioiden tarkoituksiperiin - harjoitellaan muodostamaan oma mielipide erilaisia tietolähteitä hyväksi käyttäen 	<p>L2 L7</p>
<p>T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - syvennetään yhteistyötaitoja - pyritään ottamaan huomioon ryhmän jäsenten mielipiteet ja tekemään niiden pohjalta päätöksiä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi 	<p>L1 L2 L3 L7</p>
<p>T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p>	<p>-harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, kuten esitelmät, väittelyt, näytelmät, improvisaatioharjoitukset</p>	<p>L1 L2 L4 L7</p>
<p>T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan rakentavan ja kohteliaan ilmaisun keinoja erilaisissa, myös monimediaisissa, vuorovaikutustilanteissa - annetaan mahdollisuuksia osallistua luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen - pyritään tarjoamaan mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa 	<p>L1 L2 L3 L4</p>

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-
-------------------	-----------------	---------------

		ALAINEN OSAAMINEN
TEKSTIEN TULKITSEMINEN S2		
<p>T5</p> <p>ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan erilaisten ikätasolle sopivien tekstien sujuvaa lukemista (kaunokirjallisuus, tietotekstit, mediatekstit) - harjoitellaan tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja opetellaan tulkitsemaan tekstejä - tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p>
<p>T6</p> <p>opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - laajennetaan sanavarastoa - syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä - verbien taipuminen kaikissa aikamuodoissa - nominien taipuminen sijamuodoissa 	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p> <p>L5</p>
<p>T7</p> <p>ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla - harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta 	<p>L1</p> <p>L4</p> <p>L5</p>
<p>T8</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opetellaan valitsemaan ja lukemaan tarkoituksenmukaista ja monipuolista kirjallisuutta ja mediatekstejä - käytetään kirjaston aineistoa, myös luokkasarjoja - hyödynnetään monimediaisia ympäristöjä - luetaan itsenäisesti 	<p>L1</p> <p>L4</p>

	kokonaisteoksia - lukukokemusten jakamista	
--	---	--

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
TEKSTIEN TUOTTAMINEN S3		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	- opetellaan kyseenalaistamaan valmiita ratkaisuja ja muodostamaan omia tulkintoja sekä perustelemaan niitä	L1 L2 L4 L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	- monipuolistetaan itseilmaisua eri tyyppisiä tekstejä kirjoittamalla (esim. runo, kuvaus, näytelmän käsikirjoitus, mielipidekirjoitus) käyttäen kullekin tekstityylille ominaista kieltä - hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan monimediaista ympäristöä	L1 L4 L5 L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	- vahvistetaan lauseoppia: virke, päälause, sivulausetyypit, pilkku ja lopetusmerkit -opitaan lauseenjäsenet: subjekti, predikaatti, objekti	L1 L4 L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstien tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	- vahvistetaan kykyä muokata omaa tekstiä saadun palautteen ja itsekritiikin perusteella -harjoitellaan merkitsemistä	L2 L4 L5 L6

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN S4		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	<ul style="list-style-type: none"> - ihmisten välisen kielenkäytön tarkkailu ja harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa - tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttujien kielten piirteisiin - tutustutaan murteisiin ja verrataan puhuttua ja kirjoitettua kieltä toisiinsa 	L1 L2 L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	<ul style="list-style-type: none"> - kannustetaan ja tutustutaan kirjaston ja mediaympäristön aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, esim. hyödynnetään kirjaston lukudiplomia - luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin - luetaan ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta - tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. - opetellaan jakamaan lukukokemuksia ja pohtimaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä 	L2 L4 L5 L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	<ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan suomalaiseen tapakulttuuriin, kansan- ja juhlaperinteisiin - suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä - hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, kuten kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita - keskustellaan median roolista 	L2 L4 L5 L6 L7

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen

sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan			perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

tuottajana			
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja

variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia			kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti^[1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa

suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista^[2]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta^[3]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuväriä ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	L1; L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	L1, L2, L4

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita.

Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanana ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoonajaj aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kielipiillisiä rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättämään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taiputus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osaitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arviota ”hyvä” / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramoan ja taitoan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramoan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten

muun arjen vuorovaikutustilanteissa			aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puheikumppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			

T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kanta-aottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipiillisiä rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4		
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsenneilyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

[1] Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 422/2012.

[2] Perusopetuslaki 628/1998, 30 §.

[3] Perusopetuslaki 628/1998, 3 §.

LOHJALLA

3.Ik

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN S1		
<p>T1</p> <p>opastaa oppilasta vahvistamaan ilmaisuväriänsä ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan oman mielipiteen ja omien tarpeiden ilmaisemista - hyödynnetään kokonaisilmaisua, kuten ilmeitä ja eleitä viestinnässä - opastetaan oppilasta osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset) 	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p>
<p>T2</p> <p>innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan kertomista ja kuvailua - harjoitellaan oikeaa ääntämistä - opetellaan kuuntelutaitoja 	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L4</p>
<p>T3</p> <p>ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ohjataan oppilasta osallistumaan oman luokan vuorovaikutustoimintaan ja harjoittelemaan kulttuurisidonnaisia puheviestintätapoja - kannustetaan oppilasta olemaan mukana koko koulu yhteisön kulttuuritapahtumissa yleisönä tai esiintyjänä 	<p>L2</p>
TEKSTIEN TULKITSEMINEN S2		
<p>T4</p> <p>Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelyssä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - harjoitellaan sujuvaa mekaanista lukutaitoa - tunnistetaan ikätasolle sopivia tekstilajeja, kuten uutinen, mielipide, kertomus - ohjataan oppilasta ymmärtämään pääajatus uudesta tekstistä 	<p>L1</p> <p>L4</p>
T5	- harjoitellaan eri lukustrategioiden käyttöä	L2

kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	- tutustutaan oppilaiden ikäkauden ja kielitaitotason mukaisesti satuihin, loruihin, kertomuksiin, arvoituksiin, sananlaskuihin ja kaunokirjallisuuteen	L4
T6 opastaa oppilasta päättämään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	- tutustutaan eri aihepiireihin oppilaan sanavarastoa laajentaen: julkiset tilat ja palvelut (kirjasto ja kauppa), maaseutu ja kaupunki, luonto, eläimet ja vapaa-aika	L1 L2 L4
TEKSTIEN TUOTTAMINEN S3		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	- harjoitellaan loogisesti etenevän tekstin tuottamista itselle läheisistä aiheista - harjoitellaan sekä käsin että koneella kirjoittamista	L1 L4 L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	- ohjataan oppilasta käyttämään monipuolista sanavarastoa tuottamissaan teksteissä - harjoitellaan arkielämään liittyvän ymmärrettävän tekstin kirjoittamista, lauserakenteissa voi esiintyä vielä virheellisyyttä - oman tuotoksen suunnittelu, toteutus ja korjaaminen	L1 L2 L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	- ohjataan oppilasta vastaanottamaan palautetta tuottamastaan tekstistä ja opetellaan palautteen antamista	L1 L2 L4
KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN S4		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	- opetellaan erottamaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja itselle tutuissa asiayhteyksissä	L2 L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan	- tutustutaan oppilaan ikätasolle suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja	L2

lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	mediateksteihin - tutustutaan kirjaston käyttöön - oppilas saa mahdollisuuksia kokea lukuelämyksiä (lukeminen viihteenä)	
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja –kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	- vahvistetaan oppilaan omaa kulttuuri-identiteettiä - tuetaan oppilasta käyttämään apuvälineitä, kuten sanakirjaa - rohkaistaan oppilasta käyttämään koko kielirepertuaariaan	L2 L4
KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA S5		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana ja asettamaan oppimistavoitteita	- kannustetaan oppilasta käyttämään omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä	L1 L2 L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	- harjoitellaan tunnistamaan eri oppiaineiden käsitteitä ja ilmauksia	L4 L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	- ohjataan oppilasta käyttämään kielenopiskelun eri osa-alueiden osataitoja hyväkseen esimerkiksi tiedonhaussa, uusien sanojen oppimisessa tai luetun ymmärtämisessä	L1 L6 L7

4.Ik

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN S1		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan ilmaisuväriänsä ja taitoaan ilmaista	- harjoitellaan mielipiteen ja tunteiden ilmaisua - opitaan tulkitsemaan ilmeitä	L1 L2

mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	ja eleitä viestinnässä - rohkaistaan oppilasta osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin	L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	- innostetaan oppilasta kertomaan itselleen tutuista aiheista - harjoitellaan oikeaa intonaatiota - vahvistetaan oppilaan taitoa ymmärtää kuulemansa ohjeet sekä taitoa seurata keskustelua	L1 L2 L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	- ohjataan oppilasta osallistumaan vuorokeskusteluihin sekä valmistelemaan pienimuotoinen suullinen esitys - rohkaistaan oppilasta olemaan mukana koko kouluyhteisön kulttuuritapahtumissa yleisönä tai esiintyjänä	L2
TEKSTIEN TULKITSEMINEN S2		
T4 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	- harjoitellaan sujuvaa lukutaitoa - opetellaan tunnistamaan faktan ja fiktion eroja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	L1 L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	- kannustetaan oppilasta käyttämään eri lukustrategioita hyödykseen - tutustutaan oppilaiden ikäkauden ja kielitaitotason mukaisesti tieto- ja mediatekstien tulkitsemiseen	L2 L4
T6 opastaa oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	- harjoitellaan luokittelemaan sanoja (sanaluokat) - opetellaan selittämään sanojen ja kielikuvien merkityksiä - hyödynnetään asiayhteyden tai sanojen	L1 L2 L4

	<p>merkityksiin liittyviä vihjeitä tekstien tulkinnassa</p> <p>- tutustutaan eri aihepiireihin oppilaan sanavarastoa laajentaen: kulttuuri, urheilu, matkailu, tiedotusvälineet, julkiset palvelut kuten liikenne ja terveydenhuolto</p>	
TEKSTIEN TUOTTAMINEN S3		
T7	<p>innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p>	<p>- tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia ja kuvaavia tekstejä L1 L4</p> <p>- harjoitellaan sekä käsin että koneella kirjoittamista L5</p>
T8	<p>auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipiillisiä rakenteita</p>	<p>- ohjataan oppilasta käyttämään monipuolista sanavarastoa L1 L2</p> <p>- opetellaan käyttämään kielipiillisesti oikeita rakenteita L4</p> <p>- ohjataan oppilasta tarinan tai lyhyen mediatekstin (mainos, uutinen) itsenäiseen tuottamiseen</p>
T9	<p>ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>- ohjataan oppilasta muokkaamaan tekstiä saamansa palautteen mukaisesti L1 L2</p> <p>- kehitetään oppilaan taitoa perustella antamaansa palautetta L4</p>
KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN S4		
T10	<p>ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p>	<p>- tunnistetaan keskeisiä kielen säännönmukaisuuksia, esim. sanojen taipuminen L2 L4</p> <p>- ohjataan oppilasta tunnistamaan sanaluokat (substantiivi, adjektiivi, verbi) ja lausetyypit</p>
T11	<p>innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>- rohkaistaan oppilasta asioimaan kirjastossa itsenäisesti L2</p> <p>- oppilas lukee ikätasolleen sopivan lastenkirjan</p> <p>- oppilas jakaa lukukokemuksen toisten oppilaiden kanssa</p>

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja –kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	- ohjataan oppilasta havainnoimaan koulussa esiintyvää kulttuurista monimuotoisuutta (eri kulttuurien juhlapäivät ja juhlaperinteet)	L2 L4
KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA S5		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana ja asettamaan oppimistavoitteita	- kannustetaan oppilasta sanavaraston tietoiseen laajentamiseen	L1 L2 L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	- eri oppiaineiden ylä- ja alakäsitteiden tunnistaminen - oppiainekohtaisen sanavaraston laajentaminen oma-aloitteisesti	L4 L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	- ohjataan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa avuksi tiedonhankinnassa - kannustetaan oppilasta osallistumaan ryhmätyöhön - harjoitellaan esitelmän tekemistä itsenäisesti	L1 L6 L7

5.Ik

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN S1		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan ilmaisuväriänsä ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	- harjoitellaan käyttämään kieltä osana toimintaa: ajan ilmaiseminen (presens ja imperfekti), modaalisuus, vertaaminen kuvailussa - opastetaan oppilasta olemaan mukana oman luokan	L1 L2 L4

	vuorovaikutustilanteiden suunnittelussa ja toteutuksessa	
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	- kuvaillaan asioita eri aihepiirien ja tekstien pohjalta - vahvistetaan oikeaa intonaatiota - vahvistetaan oppilaan keskustelutaitoja luokkayhteisössä (keskustelun aloitus, ylläpitäminen, päättäminen)	L1 L2 L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	- oppilas osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti - oppilas on mukana koko kouluyhteisön kulttuuritapahtumissa yleisönä tai esiintyjänä	L2
TEKSTIEN TULKITSEMINEN S2		
T4 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	- harjoitellaan eri tekstilajien sujuvaa lukutaitoa - tutustutaan kirjallisuuden peruskäsitteisiin - harjoitellaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaaottavia tekstien piirteitä	L1 L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	- käytetään eri lukustrategioita hyödykseen (ennakointi, päättely, pääasioiden etsiminen) - harjoitellaan mediatekstin tulkitsemista ja sen luotettavuuden arviointia	L2 L4
T6 opastaa oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	- harjaannutetaan oppilasta havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä - tutustutaan eri aihepiireihin oppilaan sanavarastoa laajentaen: kulttuuri, urheilu, matkailu, tiedotusvälineet, julkiset palvelut kuten liikenne ja terveydenhuolto	L1 L2 L4
TEKSTIEN TUOTTAMINEN S3		

<p>T7</p> <p>innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p>	<p>- harjoitellaan tekstinkäsittelyn perustaitoja</p>	<p>L1 L4 L5</p>
<p>T8</p> <p>auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita</p>	<p>- syvennetään sanavarastoa (synonyymit, vastakohtat)</p> <p>- vahvistetaan kieliopillisesti oikeiden rakenteiden käyttöä</p> <p>- tiivistelmän laatiminen</p>	<p>L1 L2 L4</p>
<p>T9</p> <p>ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>- harjoitellaan tekstin jäsentelyä</p> <p>- muokataan tekstiä palautteen perusteella sekä sisällöllisesti että oikeita kieliopillisia rakenteita käyttäen</p>	<p>L1 L2 L4</p>
<p>KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN S4</p>		
<p>T10</p> <p>ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p>	<p>- tunnistetaan keskeisiä kielen säännönmukaisuuksia, esim. sanojen yhdistäminen ja johtaminen, lausetyypit (virke, päälause, sivulause, välimerkit), nominien ja verbien taivutus (aktiivi ja passiivi, myönteinen ja kielteinen muoto, verbityypit)</p>	<p>L2 L4</p>
<p>T11</p> <p>innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>- oppilas lukee erilaisia kirjoja (sarjakuvat, kauno- ja tietokirjat, runot)</p> <p>- oppilas tekee kirjaesitelmän yksin tai ryhmässä</p>	<p>L2</p>
<p>T12</p> <p>ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja –kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>- ohjataan oppilasta havainnoimaan koulun ulkopuolisia vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita</p> <p>- perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin (sadut, lorut, arvoitukset, sananlaskut) ja nykyperinteeseen</p>	<p>L2 L4</p>
<p>KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA</p>		

S5		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana ja asettamaan oppimistavoitteita	- kannustetaan oppilasta kielitaidon jatkuvaan kehittämiseen	L1 L2 L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	- harjoitellaan eri oppiaineiden käsitteiden ja ilmausten tunnistusta ja niiden omaan käyttöön ottamista - oppiainekohtaisen sanavaraston laajentaminen oma-aloitteisesti	L4 L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	- kannustetaan oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa avuksi tiedonhankinnassa - oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen	L1 L6 L7

6.lk

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN S1		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan ilmaisuväriä ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	- käytetään kieltä osana toimintaa: ajan ilmaiseminen, modalisuus, vertaaminen kuvailussa - keskustelutilanteita luokkayhteisössä eri aihepiirien ja tekstien pohjalta	L1 L2 L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	- innostetaan oppilasta toimimaan kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa - harjoitellaan kuullun asiasisällön selostamista	L1 L2 L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään	- ohjataan oppilasta ilmaisemaan itseään ja huomioimaan muut	L2

monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	keskusteluun osallistujat - aktivoidaan oppilasta olemaan mukana koko kouluyhteisön kulttuuritapahtumissa yleisönä tai esiintyjänä	
TEKSTIEN TULKITSEMINEN S2		
T4 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	- ohjataan erilaisten tekstien sujuvaan lukemiseen - käytetään tietoa eri tekstilajipiirteistä avuksi tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa	L1 L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	- kannustetaan oppilasta tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä - kehitetään oppilaan taitoa tulkita mediatekstiä ja arvioida sen luotettavuutta	L2 L4
T6 opastaa oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	- pohditaan sijamuotojen merkityksiä - harjoitellaan selittämään ja vertailemaan sanontojen, kielikuvien ja käsitteiden merkityksiä - opetellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) - sanavaraston laajentaminen: juhlapäivät, kansanperinne, tapakulttuuri/leikit/suomalaiset merkkihenkilöt ja -tapahtumat	L1 L2 L4
TEKSTIEN TUOTTAMINEN S3		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	- edistetään oppilaan taitoa käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja kantaa ottavalle tekstille tyypillistä kieltä	L1 L4 L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja	- autetaan oppilasta laatimaan kokonaisia tekstejä kiinnittäen huomiota rakenteeseen (juoni, henkilöt, aika, paikka), sanojen valintaan, sanavaraston rikkauteen ja	L1 L2

ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	yleiskielisyyteen	L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	- ohjataan oppilasta arvioimaan tuottamiaan tekstejä ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan	L1 L2 L4
KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN S4		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	- edistetään oppilaan taitoa tunnistaa kielen säännönmukaisuuksia (sijamuodot, verbien aikamuodot, lauseenjäsenet) - opetellaan tunnistamaan kielellistä vaihtelua (puhekieli, murteet, kielen eri alakulttuurit) - vahvistetaan oppilaan taitoa tunnistaa puhutun ja kirjoitetun suomen kielen piirteitä	L2 L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	- innostetaan oppilasta lukemaan lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja jakamaan lukukokemustaan - kannustetaan oppilasta kuvaamaan kokemuksiaan lasten- ja nuortenkulttuurista - tarjotaan oppilaille kulttuurielämyksiä (elokuva, teatteri, konsertti)	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja –kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	- ohjataan oppilasta arvostamaan oman elinympäristönsä monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta (suomen kielen vertaamien omaan äidinkieleen)	L2 L4
KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA S5		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana ja asettamaan oppimistavoitteita	- kannustetaan oppilasta asettamaan itselleen tavoitteita kielitaidon jatkuvaan kehittämiseen	L1 L2 L7

<p>T14</p> <p>ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p>	<p>- tuetaan eri oppiaineiden tekstien lukemisessa ja opetetaan käyttämään apuvälineitä omatoimisesti (ydinasiat, tiivistelmät, äänikirjat, sanakirjat, nettikäännösohjelmat)</p> <p>- oppiainekohtaisen sanavaraston laajentaminen oma-aloitteisesti</p>	<p>L4</p> <p>L7</p>
<p>T15</p> <p>kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>- kannustetaan oppilasta käyttämään eri lähteitä tiedonhankinnassa sekä yhdistelemään ja tiivistämään tietoja omaan tekstiin</p> <p>- suullisen esityksen ja kirjallisen tekstin tuottaminen itsenäisesti tai ryhmässä</p> <p>- oppilasta ohjataan lähdekriittisyyteen</p>	<p>L1</p> <p>L6</p> <p>L7</p>

14.4.2 Toinen kotimainen kieli

6. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
<p>T1, T2 Autetaan oppilasta havaitsemaan osaamiensa kielten keskinäisiä suhteita ja hahmottamaan ruotsin kielen asemaa Pohjoismaissa.</p>	<p>Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja sekä Suomen ja Ruotsin kulttuurien ominaispiirteitä.</p>	<p>L1, L2, L4</p>
<p>T3, T4 Ohjataan oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Rohkaistaan oppilasta ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan.</p>	<p>Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.</p>	<p>L1, L5, L3</p>
<p>T5 - T9 Ohjataan oppilasta harjoittelemaan erilaisia pienimuotoisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita ja ohjataan viestimään kohteliaasti. Tarjotaan kielen suulliseen ja kirjalliseen harjoitteluun runsaasti tilaisuuksia. Rohkaistaan oppilasta käyttämään monenlaisia, myös ei-kielellisiä viestintäkeinoja ja pyytämään tarvittaessa</p>	<p>Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Tutustutaan ruotsin kielen tärkeimpiin suomesta poikkeaviin foneettisiin merkkeihin ja niiden luontevaan ääntämiseen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>Rakenteista harjoitellaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Persoonapronominit ja omistussanoja - Verbin preesens, perusmuoto ja apuverbit - Kieltolause 	<p>L4</p>

toistoa ja hidastusta. Rohkaistaan oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivaa puhetta ja kirjoitettua tekstiä.	<ul style="list-style-type: none"> - Päälauseen sanajärjestys - Kysymyssanat ja kysymyslause - Substantiivien suvut ja monikko - Adjektiivin en-, ett- ja monikkomuoto - Lukusanoja - Tavallisimpia prepositioita 	
---	---	--

14.4.3 Vieraat kielet

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva	S2	L1, L3

opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen		
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L7

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihinsa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättämistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

LOHJALLA

3. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
<p>T3, T5, T6, (T10), T11 Ohjataan oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia tekijöitä. Tutustutaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin: tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen. Ohjataan oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan. Kannustetaan harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti eri tavoin. Kiinnitetään huomiota ääntämisen perussääntöihin.</p>	<p>S1 Syvennetään englannin kieleen ja kulttuuriin tutustumista. Vertaillaan englantia ja äidinkieltä ja pohditaan niiden eroja ja samankaltaisuuksia.</p> <p>S2 Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutekniikoita ja yritetään löytää itselle parhaiten sopivia keinoja oppia sanoja, ääntämistä ja kielioppia. Harjoitellaan kielenopiskelutaitoja sallivassa ilmapiirissä vuorovaikutuksessa sekä muiden oppilaiden että opettajan kanssa. Itsearviointi on osa arviointia.</p> <p>S3 Kieleen tutustuminen jatkuu ja pääpaino opiskelussa on ymmärtämisessä ja suullisessa tuottamisessa. Tutustutaan foneettiseen tarkekirjoitukseen ja englannin kielen äänneisiin sekä opetellaan oikeaoppista ääntämistä. Opetuksessa hyödynnetään loruja, lauluja, leikkejä, pelejä ja draaman keinoja, myös digitaalisesti.</p> <p>Syvennetään kielitaitoa seuraavien sisältöalueiden kautta, aihepiirinä oppilas itse sekä hänen lähipiiri. Rakenteina esimerkiksi: Yksikkö ja säännöllinen monikko adjektiiveja kysymyssanoja persoonapronominien yksikkömuodot omistuspronominien yksikkömuodot prepositioita numeraaleja</p>	<p>L1, L4</p>

	yleispreesens	
--	---------------	--

4. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T2, T5, T6, T10 Ohjataan oppilasta syventämään tuntemusta omasta ja kohdekielisistä kulttuureista. Tutustutaan sanastollisesti haastavampiin eritasoihin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin. Ohjataan itseohjautuvuuteen kielenoppimistaitojen kartuttamisessa monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologia käyttäen, painottaen pari- ja ryhmätöitä.	<p>S1 Tietoisuus englannin kielen eri variaatioista syvenee, erityisesti tutustutaan Ison-Britannian alueen erilaisiin englannin variaatioihin.</p> <p>S2 Oppilas ottaa aktiivisempaa roolia kielenoppijana ja kokeilee kielitaitoaan erilaisissa tilanteissa. Vahvistetaan oppilaalle luontaisia kielenoppimistaitoja. Tavoitteena opiskelutaitojen asteittainen automatisoituminen. Arvioinnin tukena itsearviointi ja alustavasti vertaisarviointi.</p> <p>S3 Jatketaan englannin kielen harjoittelua pääsääntöisesti suullisesti. Harjoitellaan yksinkertaista kirjallista ilmaisua. Aihepiirinä oppilaan oma elämä sekä lähiympäristö. Lisäksi tutustutaan Iso-Britanniaan. Opetuksessa käytetään mahdollisimman paljon tieto- ja viestintäteknologiaa.</p> <p>Rakenteina esimerkiksi: epäsäännöllisiä monikkomuotoja s-genetiivi aikasanoja (viikonpäivät, kuukaudet) kysymyssanoja prepositioita numeraaleja yleispreesens yksikön 3. persoonassa ennakoiden persoonapronominit ja niiden omistusmuodot</p>	L1, L4, L5

5. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T2, T5, T6, T10, T11 Rohkaistaan oppilasta syventämään jo hankittuja, itselle parhaiten sopivia	<p>S1 Laajennetaan englannin kielen kulttuuri- ja kielialueisiin tutustumista, erityisesti Pohjois-Amerikkaan.</p> <p>S2 Tehokkaiden kielenoppimistaitojen</p>	L1, L2, L3, L4, L5

<p>kielenoppimistaitoja yhdessä muiden oppijoiden kanssa erilaisissa oppimisympäristöissä.</p> <p>Laajennetaan kohdekielisten maiden kulttuurien tuntemusta.</p> <p>Motivoidaan oppilasta arvostamaan omaa kulttuuristaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta, sekä kohtaamaan ihmisiä ilman ennakkoluuloja.</p> <p>Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita vahvistaen sanastoa ja viestintästrategioita, kiinnittäen huomiota keskeisiin rakenteisiin.</p>	<p>vahvistaminen ja ylläpitäminen jatkuvat. Rohkaistaan oppilasta käyttämään kielitaitoaan mahdollisimman monipuolisesti. Oman kielitaidon arviointi ja vertaisarviointi lisääntyvät tässä vaiheessa.</p> <p>S3 Pääpaino edelleen suullisessa kielitaidossa. Vahvistetaan omien tekstien tuottamista sekä suullisesti että kirjallisesti. Aihepiirinä englantia puhuvat maat sekä niiden kulttuurit. Vertaillaan niitä oppilaan omaan elinpiiriin. Tässä vaiheessa tieto- ja viestintäteknologian käyttö opetuksessa on luonteva osa kielen oppimista.</p> <p>Rakenteet esimerkiksi: artikkelit lyhyiden adjektiivien vertailumuodot järjestysluvut ja päivämäärät prepositioita muodollinen subjekti kestopreesens imperfekti ennakoiden persoonapronominien objektimuodot ennakoiden</p>	
--	--	--

6. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
<p>T3, T4, (T6), T7, T8, T9, T10, T11</p> <p>Tuetaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä. Ohjataan oppilasta ymmärtämään englanninkielisen aineiston runsas tarjonta ja valitsemaan niistä itselleen vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa. Tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen.</p>	<p>S1 Kasvava ymmärrys englannista maailmankielenä. Pohditaan englannin merkitystä mm. nykyteknologiassa ja internetin kielenä.</p> <p>S2 Suunnitellaan opiskelua yhdessä oppilaiden kanssa ja tuodaan esille yhteisesti, kuinka erilaiset oppijat oppivat kieltä eri tavoin. Jaetaan yhdessä hyväksi havaittuja kielenoppimistapoja, opitaan toinen toisiltamme. Arvioidaan omaa oppimista ja tehdään luontevasti vertaisarviointia.</p> <p>S3 Aiemmin opittua kielitaitoa vahvistetaan monipuolisesti sekä suullisesti että kirjallisesti. Oppilas saa mahdollisuuksien mukaan tutustua erityyppisiin englanninkielisiin teksteihin oman kiinnostuksen pohjalta. Aihepiirinä minä ja muu maailma. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö</p>	<p>L4, L5, L6, L7</p>

Rohkaistaan oppilasta ylläpitämään erilaisia viestintätilanteita. Ohjataan työskentelemään monentasoisten tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita.	oppimisessa on jo rutiininomaista ja harjaantunutta. Rakenteina esimerkiksi: Imperfekti adjektiivien vertailu persoonapronominit prepositioita adverbit ennakoiden	
---	--	--

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-

alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.1
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää

harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita			yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

VIERAS KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3-6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6.vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluympäristössä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon kattumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4

T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan opiskeltavan kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tutustutaan kielen levinneisyysalueeseen.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä opiskeltavan kielen taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita. Opetellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

LOHJALLA

6. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2	Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Havainnoidaan Suomen ja Ruotsin kulttuurien ominaispiirteitä.	L1, L2, L4
T3, T4	Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy	L1, L5, L3

	erilaisissa arkisissa yhteyksissä.	
T5, T6, T7, T8, T9	<p>Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä.</p> <p>Rakenteista harjoitellaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persoonapronominit ja omistussanoja • Verbin preesens, perusmuoto ja apuverbit • Kieltolause • Päälauseen sanajärjestys • Kysymyssanat ja kysymyslause • Substantiivien suvut ja monikko • Adjektiivin en-, ett- ja monikkomuoto • Lukusanoja • Tavallisimpia prepositioita <p>Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p>	L4

Vieraan kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	Kielen aseman tunteminen	Oppilas osaa kertoa, missä maissa opiskeltavaa kieltä puhutaan.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluympäristössä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa, oman osaamisen arviointi	Oppilas harjaannuttaa kielitaitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida kielitaitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan	S2	Kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien	Oppilas osaa nimetä joitakin kyseisen kielen käyttöalueita

kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella		tunnistaminen	ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuoro-vaikutustilanteissa			Taitotaso A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa,	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
--	----	--------------------------	---

14.4.4 Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1,L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitellään lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriää suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioden piteitä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten

mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

LOHJALLA

3.–6. lk

Tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
	Merkitys, arvot ja asenteet	
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	On mukana kaikissa sisältöalueissa (S1-S6). esim. <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan itsearviointia. • Eriytetään. 	L1, L3, L5
	Työskentelyn taidot	
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiansa asioiden välillä T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta. T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	Työskentelyn taitoihin liittyvät tavoitteet liittyvät kaikkiin sisältöalueisiin (S1-S6). Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. esim. <ul style="list-style-type: none"> • symmetria osana matematiikkaa ja taidetta (esim. kuvataide, musiikki, tekstiilityö, tekninen työ) • mittaaminen (tekstiilityö ja tekninen työ) 	L1–L5

<p>T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mittakaava kartan käytössä (liikunta: suunnistaminen, ympäristö- ja luonnontieto: kartta, kuvataide: ruutusuurennot) • Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa arkielämän tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. • Ratkaistaan yhdessä oppilaan arjesta keksittyjä ongelmia ja niihin ratkaisuja (matematiikan sanallistaminen ja ratkaisujen perusteleva sekä lausekkeen kirjoittaminen). • Opitaan arvioimaan tuloksen suuruusluokka. • Tutkitaan mm. geometrinen kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia. • Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan. • Kokeillaan matemaattisen tekstin tuottamista tekstinkäsittelyohjelmalla (esim. kuvaajia ja taulukoita). • Kokeillaan yksinkertaista taulukkolaskentaa. 	
---	--	--

3. lk

Tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
	Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset taidot	
<p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä</p> <p>T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin</p>	<p>Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • luvut 0–1000 • paikkajärjestelmän varmentaminen • lukujonotaidot (esim. yhtä pienempi ja suurempi luku, etäisyys toisesta luvusta, lukuvälit) • lukusuora • mittayksikkömuunnoksia • desimaaliluku osana kymmenjärjestelmää <p>Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja</p>	L1, L4

	<p>jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.</p> <p>esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukujen ominaisuuksia (esim. mitä tiedämme luvusta 14, lukujoukkojen erotteleminen , parillinen-pariton) • lukujen muodostaminen ehtojen mukaan • ryhmittäin laskeminen (kertolaskun pohjustaminen) • lukujen rakentaminen välineillä <p>Opitaan murtoluvun käsite</p> <ul style="list-style-type: none"> • merkintä (yhteys jakolaskuun) • osan ottaminen • vertailu <p>Tutustutaan desimaaliluvun käsitteeseen.</p> <p>Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan (arkitilanteissa).</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä</p> <p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.</p> <p>esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • analogiat • pyöristäminen (\approx) • vertailu ($<$, $=$, $>$) • $+$, $-$, \times, $:$ • muutosta ilmaisevien sanojen käyttämistä ja havainnollistamista (esim. jonkin verran enemmän, vähemmän, suurempi, pienempi, puolet, kolmasosa) >pohjustavat sanallisten tehtävien ymmärtämistä • tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan <p>Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen (ratkaisun etsiminen päättämällä).</p> <p>Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä ja kirjallisesti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaiset ratkaisutavat ja niistä keskusteleminen 	<p>L1, L3, L4, L6</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • varmennetaan hajotelmien joustava käyttö • yhteen- ja vähennyslaskun yhteys • laskujärjestys (+, -, :, ·) • arviointi (lukumäärä ja tuloksen järkevyyys) • vaihdannaisuus (yhteenlasku, kertolasku) • liitännäisyys (yhteenlasku, kertolasku) <p>Varmistetaan kertolaskukäsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertolaskut 6-9. Varmistetaan kertolaskujen 1-10 osaaminen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • merkitseminen (piirroksen mukaan) • moninkertaistaminen <p>Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • allekkain laskemisen periaate, lainaaminen ja muistinumero <p>Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa konkreettisin välinein.</p> <ul style="list-style-type: none"> • varmennetaan jakolaskukäsitteen ymmärtäminen • osan ottaminen • jaollisuus • sisältö- ja ositusjakolaskuja • kerto- ja jakolaskun yhteys 	
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p>	<p>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.</p> <p>Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.</p> <p>Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin.</p> <p>Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin konkreettisin välinein.</p> <p>Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • peilaus <p>Opetellaan koordinaatiston ensimmäinen neljännes.</p>	<p>L4, L5</p>
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja</p>	<p>Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheiden parissa ja kiinnitetään huomiota</p>	<p>L1, L3, L6</p>

valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita. <ul style="list-style-type: none"> • mittayksikköjärjestelmän periaate • pituus (mm, cm, m, km), massa (g, kg) ja tilavuus (dl, l) • piirin käsite • aika (tutustutaan 60-järjestelmään, opetellaan kellonajan merkitsemistä (pistemerkintä), ajanyksiköt: s, min, h) 	
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan, esitetään ja tulkitaan tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla. <ul style="list-style-type: none"> • pylväsdiagrammi Harjoitellaan etsimään tilastollisesta aineistosta suurin ja pienin.	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin, esim Scratch, Hopscotch, (hahmon käskyttäminen graafisten komentokomponenttien avulla).	L1, L4, L5, L6

4. lk

Tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
	Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset taidot	
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. <ul style="list-style-type: none"> • luvut 0–10 000 • mittayksikkömuunnoksia • desimaaliluku osana kymmenjärjestelmää Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.	L1, L4

	<ul style="list-style-type: none"> • lukusuora <p>Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.</p> <p>Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan (arkitilanteissa).</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä</p> <p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan <p>Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä ja kirjallisesti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaiset ratkaisutavat ja niistä keskusteleminen • varmennetaan ja seurataan hajotelmien joustava käyttö • laskujärjestys (sulut) • pyöristäminen • arviointi (lukumäärä ja tuloksen järkevyy) <p>Harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia erilaisissa oppilaille tutuissa tilanteissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaiden omat kokemukset ja laskutarinat • yhteen- ja vähennyslaskuja • hyödyntäen oppilaskohtaisia välineitä <p>Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteen- ja vähennyslaskuja • hyödyntäen välineitä <p>Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa konkreettisin välinein ja lukuyksiköittäin.</p> <p>Kerrataan kertotaulut 1-10.</p> <p>Harjoitellaan yhteen ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan</p>	<p>L1, L3, L4, L6</p>

	<p>niiden osaaminen.</p> <p>Harjoitellaan kertolaskualgoritmia.</p> <ul style="list-style-type: none"> • allekkain kertominen (yksinumeroinen kertoja) 	
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p>	<p>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.</p> <p>Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.</p> <p>Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin.</p> <p>Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nelikulmion pinta-ala ja piiri <p>Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin konkreettisin välinein.</p> <p>Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.</p> <p>Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • peilaus <p>Opetellaan koordinaatistosta toinen neljännes.</p> <p>Piirretään yksinkertaisia suurennoksia ja pienennöksiä.</p>	<p>L4, L5</p>
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaamiskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä</p>	<p>Harjoitellaan mittaamista oppilaille tuttuun aiheiden parissa ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • mittayksikköjärjestelmä • pituus (mm, cm, dm, m, km), massa (g, kg, tonni) ja tilavuus (dl, l) • monikulmion piiri • pinta-alan käsite • aika (s, min, h, d, kk, a, kerrataan pistemerkintä) 	<p>L1, L3, L6</p>
<p>T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä</p>	<p>Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan, esitetään ja tulkitaan tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien</p>	<p>L4, L5</p>

tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	<p>avulla.</p> <ul style="list-style-type: none"> ympyrädiagrammi <p>Harjoitellaan tilastollisesta aineistosta suurimman ja pienimmän arvon etsimistä.</p> <p>Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen selvittäminen (esim. noppa- ja kolikkokokeilut) 	
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	Tutustutaan yksinkertaisiin graafisiin ohjelmointiympäristöihin, esim Scratch, Hopscotch, (hahmon käskyttäminen graafisten komentokomponenttien avulla).	L1, L4, L5, L6

5. lk

Tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
	Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset taidot	
<p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä</p> <p>T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin</p>	<p>Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.</p> <ul style="list-style-type: none"> luvut 0–100 000 mittayksikkömuunnoksia desimaaliluku osana kymmenjärjestelmää <p>Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.</p> <p>Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.</p> <p>Perehdytään prosentin käsitteeseen.</p> <p>Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan (arkitilanteissa).</p>	L1, L4
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja	Kehitetään oppilaiden taitoja löytää	L1, L3, L4,

<p>ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä</p> <p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.</p> <p>Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälöön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhtälön tunnistaminen • yhtälötarinoita (yhtälöiden sanallistaminen) <p>Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä ja kirjallisesti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaiset ratkaisutavat ja niistä keskusteleminen • yhtäsuuruus-merkki • laskujärjestys (yhteys arkielämän tilanteisiin) • pyöristäminen • arviointi (lukumäärä ja tuloksen järkevyyttä) <p>Harjoitellaan kertolaskualgoritmia</p> <ul style="list-style-type: none"> • allekkain kertominen (kaksinumeroinen kertoja) <p>Harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia erilaisissa tilanteissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla • supistaminen ja laventaminen • hyödyntäen oppilaskohtaisia välineitä <p>Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla • hyödyntäen välineitä <p>Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa konkreettisin välinein ja lukuyksiköittäin.</p> <p>Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • arkielämän yksinkertaisissa tilanteissa 	<p>L6</p>
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä</p>	<p>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.</p> <p>Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja</p>	<p>L4, L5</p>

<p>tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p>	<p>muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.</p> <p>Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin.</p> <p>Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.</p> <p>Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ympyrän piirtäminen ja ympyrän osat • suorakulmio ja suunnikas <p>Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin konkreettisin välinein.</p> <p>Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin.</p> <p>Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • peilaus pisteen suhteen <p>Käsitellään koordinaatiston kaikki neljännekset.</p>	
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä</p>	<p>Mitataan ja lasketaan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita.</p> <ul style="list-style-type: none"> • erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja (suorakulmio, suunnikas ja kolmio) • suorakulmaisen särmiön tilavuus • mittayksikköjärjestelmä • pituuden, pinta-alan, tilavuuden ja massan yksiköitä • aika (kerrataan ajanyksiköitä) • tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä 	<p>L1, L3, L6</p>
<p>T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä</p>	<p>Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan, esitetään ja tulkitaan tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • viivadiagrammi <p>Tutustutaan tilastollisista tunnusluvuista keskiarvoon.</p> <p>Harjoitellaan päättämään todennäköisyyttä</p>	<p>L4, L5</p>

	arkitilanteissa.	
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	Tutustutaan ohjelmointikielien mekanismeihin tarkemmin (esim. ehtolause). Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan robottisarjojen avulla ohjelmointiin (esim. Mindstorms).	L1, L4, L5, L6

6. lk

Tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
	Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset taidot	
<p>T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä</p> <p>T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin</p>	<p>Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • luvut 0–1 000 000 • mittayksikkömuunnoksia • desimaaliluku osana kymmenjärjestelmää <p>Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.</p> <p>Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.</p> <p>Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan (arkitilanteissa).</p> <p>Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa.</p>	L1, L4
<p>T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä</p> <p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.</p> <p>Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälöön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhtälön ratkaisu laskemalla (laskutoimitusten väliset yhteydet) 	L1, L3, L4, L6

	<p>Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä ja kirjallisesti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaiset ratkaisutavat ja niistä keskusteleminen • laskujärjestys • pyöristäminen • arviointi (lukumäärä ja tuloksen järkevyy) <p>Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen.</p> <p>Harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia erilaisissa tilanteissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan rationaaliluvun käsitteeseen • kertausta • hyödyntäen oppilaskohtaisia välineitä <p>Harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kertausta • hyödyntäen välineitä <p>Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa konkreettisin välinein ja lukuyksiköittäin.</p> <p>Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p>	<p>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita.</p> <p>Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin.</p> <p>Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.</p> <p>Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.</p> <p>Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia.</p> <p>Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin konkreettisin välinein.</p> <p>Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen</p>	<p>L4, L5</p>

	<p>kartioon ja pyramidiin.</p> <p>Tarkastellaan symmetriaa suoran ja pisteen suhteen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kerrataan <p>Kerrataan koordinaatiston kaikki neljännekset.</p>	
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä</p>	<p>Mitataan ja lasketaan oppilaille tuttuja ja kiinnostavia omaan elämään liittyviä asioita.</p> <ul style="list-style-type: none"> • erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia • mittayksikköjärjestelmä • aika (aikalaskut) • kerrataan • ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä 	<p>L1, L3, L6</p>
<p>T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä</p>	<p>Kerrataan taulukot ja diagrammit.</p> <p>Kerrataan tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo sekä keskiarvo. Tutustutaan tyyppiin.</p> <p>Harjoitellaan päättämään todennäköisyyttä arkitilanteissa.</p>	<p>L4, L5</p>
<p>T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä</p>	<p>Tutustutaan ohjelmointikielien mekanismeihin tarkemmin (esim. ehtolause). Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan robottisarjojen avulla ohjelmointiin (esim. Mindstorms).</p>	<p>L1, L4, L5, L6</p>

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on

oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arviota ”hyvä” / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä

välillä			yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja

kokonaislukuihin			
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

14.4.5 Ympäristöoppi

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana^[1] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopin kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopin rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestäväen kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä	S1-S6	L1

kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä		
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeen muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

LOHJALLA

3. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet,
-----------------------------	---	-------------------------------------

tavoitteet,		
T1-T6, T8 , T10-T15, T19	<p>S1 MINÄ IHMISENÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - perhe - ystävät - tunteet - terveelliset elämäntavat, oma terveys ja puhtaus 	L2-L4
T1-T14, T17-T19	<p>S2 ARJEN TILANTEISSA JA YHTEISÖSSÄ TOIMIMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteet - avun hakeminen - luvallinen ja luvaton toiminta - lähiympäristön vaaratekijät - pyöräilijänä liikenteessä - liikennemerkkit - yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteita esim. vaaka - Yhteisössä toimiminen esim. ryhmätyön harjoittelu 	L1-L4, L7
T1-T16, T19	<p>S3 LÖYTÖRETKELLE MONIMUOTOISEEN MAAILMAAN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suomen maantieto kulttuurikohteet huomioiden esim. Tytyrin Kaivos, Eilias Lönrothin synnyinkoti - Suomi ja maanosat karttapallolla - ilmansuunnat - oman kotiseudun ja maakunnan luonnonoloihin tutustumista esim. Porlan kala-altaat, Torholan luolat 	L1, L2, L4, L5
T1-T18	<p>S4 YMPÄRISTÖN TUTKIMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - lähiympäristön yleisimmät kasvi-, sieni- ja eläinlajit - kasvien, eläinten ja sienten luokittelu - kasvatusprojekti "siemenestä kasviksi" - tutkimisprosessin eteneminen käytännössä : alkutilanne-muutos-lopputilanne-raportointi - luontoympäristön ja rakennetun ympäristön ero ja niissä tapahtuvat muutokset - eri elinympäristöjen havainnoimista esim. linnut, perhoset, kasvit, nisäkkäät 	L1, L4, L5, L7
T1-T18	<p>S5 LUONNON RAKENTEET, PERIAATTEET JA KIERTOKULUT</p> <ul style="list-style-type: none"> - ruoan tuottaminen - tavallisten aineiden ja esineiden tutkiminen ja raportointi 	L1, L4-L7
T1-T19	<p>S6 KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN RAKENTAMINEN</p>	L1-L4, L7

	<ul style="list-style-type: none"> - luonnonsuojelu omassa elämässä - kierrätys - omien valintojen vaikutus (minä, perhe ja lähiympäristö) 	
--	---	--

4. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T6, T8 , T10-T15, T19	<p>S1 MINÄ IHMISENÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - yleisimpien sairauksien tunnistaminen ja itsehoito - murrosiän fyysiset ja psyykkiset muutokset - tunnenimistöä, tunteiden ilmaisutapoja, tunteiden hallintaa - arvot esim. omien ja yhteiskunnan arvojen pohtiminen - terveelliset elämäntavat ja henkinen hyvinvointi 	L1-L4
T1-T14, T17-T19	<p>S2 ARJEN TILANTEISSA JA YHTEISÖSSÄ TOIMIMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - jatketaan laitteiden ja rakenteiden tutkimista - harjoitellaan ensiavun perustaitoja - turvallisuusnäkökohtien huomioiminen jokapäiväisessä elämässä - fyysinen ja henkinen koskemattomuus - liikennekäyttäytyminen - kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteet - avun hakeminen esim. KiVa-koulu, Lions Quest - yhteisössä toimiminen 	L1-L4, L7
T1-T16, T19	<p>S3 LÖYTÖRETKELLE MONIMUOTOISEEN MAAILMAAN</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohjoismaat ja Baltian maat esim. maantiedon ja kulttuurin kannalta - karttojen käyttöä - eri lähteiden käyttöä tiedonhankinnassa 	L1-L2, L4, L5, L7
T1-T18	<p>S4 YMPÄRISTÖN TUTKIMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - eliöiden tutkimista, havainnointia ja luokittelua jatketaan - elinympäristöt: vesi ja suo esim. uimaveden tutkiminen - maa- ja kallioperän tutkiminen - sään tutkiminen - laitteiden toimintaperiaatteet ja erilaiset rakenteet - kitka ja vipu 	L1, L4, L5

T1-T18	<p>S5 LUONNON RAKENTEET, PERIAATTEET JA KIERTOKULUT</p> <ul style="list-style-type: none"> - ääni ja valo ilmiönä - sähkö - veden kiertokulku 	L1, L4, L5, L7
T1-T19	<p>S6 KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN RAKENTAMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - luontoa suojeleva ja säästävä elämäntapa esim. tuotteiden elinkaari - omien valintojen vaikutus esim. kouluun ja lähiympäristöön - ihmisen toiminta lähiseudulla ja sen vaikutuksia ympäristöön esim. moottoritie, paperitehdas, kaivos - kotipaikkakunnan jätehuoltoon tutustuminen esim. Munkkaan jäteasema, Lohjan kierrätyskeskus 	L1-L4, L6, L7

5. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T6, T8 , T10-T15, T19	<p>S1 MINÄ IHMISENÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasvamisen ja kypsyminen syntymästä kuolemaan - elinikäisen oppimisen periaate - keskeiset elinjärjestelmät: luusto, lihaksisto, verenkierto, lisääntyminen jne. - ravinto, eri ravintoaineet esim. kuidut, proteiinit, rasvat... - terveelliset elämäntavat esim. ravinto, lepo, liikunta ja ihmissuhteet 	L1-L4
T1-T14, T17-T19	<p>S2 ARJEN TILANTEISSA JA YHTEISÖSSÄ TOIMIMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - sähköturvallisuus - turvallinen liikkuminen - tapaturmien ehkäisy - paloturvallisuus - myrkytykset esim. alkoholi ja tupakka - yhteisössä toimiminen esim. luokan yhteinen projekti 	L1, L3, L4, L7
T1-T16, T19	<p>S3 LÖYTÖRETKELLE MONIMUOTOISEEN MAAILMAAN</p> <ul style="list-style-type: none"> - pituus- ja leveyspiirit 	L1, L2, L4, L5

	<ul style="list-style-type: none"> - maanosat (Eurooppa ja Afrikka) - valtameret - napa-alueet - kartaston käyttö ja tulkinta - karttamerkit - mittakaavat - Euroopan kartta - ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä eläimistö - Euroopan maiden kulttuureja 	
T1-T18	<p>S4 YMPÄRISTÖN TUTKIMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasvien tunnistus - kasvion tekeminen eri keinoin esim. kuvaamalla - yhteyttäminen - tutustutaan lähiseudun eläimiin - metsätyypit - suot - kulttuurimaisemat - jokamiehen oikeudet - käytännön tutkimusten laatiminen ja toteuttaminen 	L1, L2, L4, L5, L7
T1-T18	<p>S5 LUONNON RAKENTEET, PERIAATTEET JA KIERTOKULUT</p> <ul style="list-style-type: none"> - lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähkön avulla - sähkön ja lämmön tuotantotapoja esim. vesi-, tuuli- ja ydinvoima, biopolttoaineet (turve, puu, öljykasvit) - maan vetovoima ja kitka sekä voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä esim. linnun ja lentokoneen liike - energian säilyminen - maapallon luonnonvarat - solurakenteet - hiilen kiertokulku = yhteyttäminen ja palaminen - kasvien lisääntyminen - ravintoketjut - maa- ja metsätalouden alkutuotanto (ravinto, eläimet, metsä) - maan ja kuun liikkeet ja niistä aiheutuvat ilmiöt esim. vuodenajat, vuorokausi, vuorovesi, kuun- ja auringonpimennykset - aurinkokunnan rakenne ja tähtitaivas 	L1, L4-L7
T1-T19	<p>S6 KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN RAKENTAMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - kierrätys - omien valintojen vaikutus (eläimet ja luonto) - ihmisen ja luonnon vuorovaikutus esim. ilmastonmuutos 	L1-L5, L7

	- maailman kulttuuriperinnön säilyttäminen ja sen tärkeyden ymmärtäminen	
--	--	--

6. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T6, T8 , T10-T15, T19	<p>S1 MINÄ IHMISENÄ</p> <ul style="list-style-type: none"> - murrosiän psyykkiset ja fyysiset muutokset esim. seksuaalisuus - arvot esim. omien ja yhteiskunnan arvojen pohtiminen - mielenterveystaidot esim. tunnenimistöä, tunteiden ilmaisutapoja, tunteiden hallintaa 	L1-L4
T1-T14, T17-T19	<p>S2 ARJEN TILANTEISSA JA YHTEISÖSSÄ TOIMIMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - tasa-arvo eri näkökulmista - vastuunotto omista teoista - toisten huomioiminen - elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden - turvallinen käyttö - päihdekasvatus - yhteisössä toimiminen 	L1-L3, L7
T1-T16, T19	<p>S3 LÖYTÖRETKELLE MONIMUOTOISEEN MAAILMAAN</p> <ul style="list-style-type: none"> - maailman ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä eläimistö - ihmisen sopeutuminen eri oloihin - maanosat (Aasia ja Oseania) - maailman kulttuureita - globaalisuuden ymmärtäminen - Luonto ja ihmiset - erilaiset vuorovaikutussuhteet 	L1, L2, L4, L5, L7
T1-T18	<p>S4 YMPÄRISTÖN TUTKIMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - kasvion tekeminen eri keinoin - eliökunnan luokittelua - käytännön tutkimuksen laatiminen, toteutus ja raportointi ikätason ja edellytysten mukaisesti. - luonnon vesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen 	L1, L2, L4, L5, L7
T1-T18	<p>S5 LUONNON RAKENTEET, PERIAATTEET JA KIERTOKULUT</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilman koostumus ja ilmakehä - veden ominaisuudet ja sen merkitys liuottimena 	L1, L4, L5, L7

	<ul style="list-style-type: none"> - maaperästä saatavien aineiden luokittelua sekä aineiden erotusmenetelmiä - hiilen kiertokulku = yhteyttäminen ja palaminen 	
T1-T19	<p>S6 KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN RAKENTAMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - kestävä kehitys - ihmisen ja luonnon vuorovaikutus esim. hiilijalanjälki - elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden - alkuperä, käyttö ja kierrätys - omien valintojen vaikutus esim. omassa yhteiskunnassa ja globaalisti - ilmastonmuutos 	L1, L7

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet ympäristöopissa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja

lähiympäristössään ja - yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle			uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja - yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

<p>T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot</p>	<p>Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla.</p> <p>Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.</p>
<p>T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä</p>	<p>S2-S6</p>	<p>Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen</p>	<p>Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.</p>
<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tietoviestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä.</p> <p>Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.</p>
<p>Tiedot ja ymmärrys</p>			

<p>T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Käsitteiden käyttö</p>	<p>Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin.</p> <p>Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.</p>
<p>T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Mallien käyttäminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja.</p> <p>Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.</p>
<p>T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia</p>	<p>S1-S6</p>	<p>Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito</p>	<p>Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.</p> <p>Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.</p>
<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen</p>	<p>S1, S3-S6</p>	<p>Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä.</p> <p>Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnat ja kehityksen.</p>
<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomeidiataitoja</p>	<p>S3-S6</p>	<p>Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomeidiataidot</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaansa alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista</p>

			<p>monimuotoisuutta maapallolla.</p> <p>Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.</p>
<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2, S4-S6</p>	<p>Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.</p>
<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S2, S4-S6</p>	<p>Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.</p>
<p>T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.</p>	<p>S1-S3, S6</p>	<p>Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen</p>	<p>Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää.</p> <p>Oppilas osaa kuvata elämäntapaa eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.</p>

[1] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

14.4.6 Uskonto

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämönhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelevaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S3	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

LOHJALLA

3. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2	Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan.(S 1)Esimerkiksi yhteistyössä srk:n kanssa.	L1, L2, L4
T2, T7	Opetuksessa syvennetään tietoja elämänkaaren kristillisistä rituaaleista(kaste, konfirmaatio, häät, hautajaiset) sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. (S 1)	L1, L2
T2, T3	Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. (S 1) vierailu kirkkoon	L2, L4
T7, T2, T12	Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä.(Oman koulun sisältä löytyvien katsomuksiin tutustumista, esim. vierailijat)(S 2)Toisen kunnioittamista voi käsitellä esim. median ja netin käytön kautta.	L1, L2, L5, L6
T8, T12, T11, T10	Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä.(S 3)	L1, L2, L3
T12, T11	Etiikassa tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi.(S 3) Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä ikätasonsa mukaiseen eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun	L1, L3, L2, L6, L7,
T2, T3, T5	Opetuksessa käytetään virsiä ja muuta hengellistä musiikkia(S 1) Esimerkiksi yhteistyö srk:n kanttorin kanssa.	L1, L2

4. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet, esim. T1, T5	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet, esim. L1, L3
T1, T3, T4, T8, T11	Perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa.(S 1)Esimerkiksi Tuhlaajapoika, Laupias Samarialainen, Kylväjävertaus, Hyvä Paimen, Jeesuksen elämän käsittelyn yhteydessä ihmetteot	L1, L2, L7
T4, T2, T3	Syvennetään tietoja kirkkovuodesta. (S 1)Kirkkovuoden rakenne ja keskeiset juhlat.	L1, L2, L4
T6, T4, T8, T3, T7	Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskkoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa.(S 2)	L1, L2, L4,
T6, T7, T3, T4	Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset ja kristilliset yhteisöt.(S 2) Esimerkiksi Lohjalla: ortodoksisrk, Kansan raamattuseura(Vivamo), Adventtiskr, Helluntaiskr, Vapaakirkko, Baptistiskr	L1, L2, L4
T1, T3, T8, T10, T11, T12	Opetuksessa käsitellään lasten keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista voidaan valita esim. seuraavia kertomuksia. (S 3) VT: Luomiskertomus, Joosef, Nooan arkki, Daavid ja Goljat, Kain ja Aabel, UT: Jeesuksen parantamiskertomukset, Laupias samarialainen, Tuhlaajapoika, Lesken ropo	L1, L2, L7, L3
T11, T12	Etiikassa tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi.(S 3) Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä ikätasonsa mukaiseen eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.	L1, L3, L2, L6, L7,
T2, T3, T5	Opetuksessa käytetään virsiä ja muuta hengellistä musiikkia(S 1)	L1, L2,

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T3, T4	Tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja, joita ovat esim. myytit, historiakirjat, lait, aforismit, runot ja laulut, novellit, julistukset, ennustukset ja kirjeet. Myyttejä ovat esim. Raamatun alkukertomukset (luominen, syntiinlankeemus, vedenpaisumus). Aforismeja ovat esim. sananlaskut. Tarkastellaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.(S 1)	L4, L2,
T4, T5	Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa (sarjakuvat, elokuvat, laulujen sanat yms.) (S 1) Esimerkiksi Jeesuksen ristinkuolema	L2, L4, L5,
T2, T5, T6, T7, T4, T11	Tutkitaan Suomen uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta.(S 2) Tarkastelua voidaan kohdistaa lähialueilla vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin esim. vierailut ja vierailijat. Uskonnottomuudesta esim. Pro-seremonioiden nettisivut	L1, L2
T9, T10, T11, T12	Ihmisoikeusetiikka, YK:n lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen(VT:n ja UT:n kertomukset). (S 3) Kannattaa hyödyntää YK:n ja Unicefin netistä löytyviä materiaaleja Esimerkiksi VT: Luomiskertomus UT: Jeesus ja lapset, Jeesus ja samarialainen nainen, Martta ja Maria	L2, L7
T9, T10, T11, T12	Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. (S 3) (VT:n ja UT:n kertomukset)Kts. esimerkit ed. kohdassa	L2, L7, L3
T11, T12	Etiikassa tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi.(S 3) Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä ikätasonsa mukaiseen eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun	L1, L3, L2, L6, L7,
T2, T3, T5	Opetuksessa käytetään virsiä ja muuta hengellistä musiikkia(S 1)	L1, L2,

6. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet esim. T1, T5	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet, esim. L1, L3
T5, T1,	Tutustutaan Martti Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina.(S 1)Em. henkilöt olivat oman aikansa vaikuttajia ja uudistajia->tätä näkökulmaa voi käsitellä laajemminkin uskonnollisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kautta.	L7, L2
T6, T5	Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi.(S 1) Kannattaa hyödyntää Raamattua; Paavalin kirjeet, Apostolien teot (srk:n synty ja kehittyminen)	L1, L2
T4, T5, T6, T7	Tutkitaan Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. (S 2)	L1, L2, L7, L4
T5, T7, T11	Tutustutaan alustavasti ekumeniaan (kristillisten kirkkojen yhteistyö) ja uskontodialogiin (eri uskontojen välinen vuoropuhelu)sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.(S 2)	L7, L2, L1, L4, L5,
T8,T10, T11, T12	Pohditaan kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa.(S 3)	L2, L7
T11, T12	Etiikassa tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi.(S 3) Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä ikätasonsa mukaiseen eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.(S3)	L1, L3, L2, L6, L7,
T2, T3, T5	Opetuksessa käytetään virsiä ja muuta hengellistä musiikkia(S 1)	L1, L2

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita.

Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoja 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja	S1, S3	Uskonnon kielen ja symbolien	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen

vertauskuvallisuutta		analysointi	vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2,,S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa

arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta			opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1,S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Ortodoksinen uskonto

Opetuksen tavoite: T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä. Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	
3. lk Oppilasta perehtyy Raamattuun ja pyhiin kertomuksiin sekä niiden opetuksiin ortodoksisesta näkökulmasta.	4. lk Oppilasta perehtyy evankeliumikirjoihin ja Raamattuun kirkon kirjana ja uskon lähteenä sekä muihin pyhiin kirjoituksiin.	5. lk Oppilasta perehtyy varhaisen kristillisyyden merkitykseen kristinuskon kehittämisessä maailmanuskonnoksi.	6. lk Oppilasta tuntee Raamatun perusrakenteen ja ymmärtää sen merkityksen opin lähteenä sekä tuntee kirkkoisien opetuksia ja kristillisen opin muodostumisen.
-Raamattu pyhänä kirjana -Raamatun kaksi osaa: Vanha Testamentti ja	-Kristuksen elämä ja opetus evankeliumeissa -Kristus: ihminen ja Jumala	-apostolit, Apostolien teot ja lähetyskirjeet, apostoli Paavali -kirkon synty ja alkukirkon elämää	-Raamatun käyttäminen jumalanpalveluksissa pääpiirteissään -kirkkoisät ja kristillinen oppi

<p>Uusi Testamentti</p> <p>-Jumalan liitto ihmisen kanssa Vanhassa Testamentissa: patriarkat ja Uudessa Testamentissa: Kristus</p> <p>-Jeesuksen opetuksia ja ihmetekoja</p> <p>-pääsiäinen</p>	<p>-joulu ja Teofania</p> <p>-pääsiäinen ja pääsiäisen jumalanpalvelukset</p> <p>-oppilaan suojeleuspyhä ja hänen elämäkertansa</p> <p>-oman seurakunnan pyhät ja niihin liittyvät kertomukset</p>	<p>-marttyyrit</p> <p>-pyhät ihmiset</p> <p>-helatorstai ja helluntai</p> <p>-pääsiäinen</p> <p>-seurakunta ja kirkko</p> <p>-kristillisyys</p>	<p>-uskontunnustus</p> <p>-Raamattu kirkon kirja, uskon lähde</p> <p>-Pyhä Kolminaisuus Raamatussa</p> <p>-Jumalanäiti</p> <p>-enkelit</p> <p>-pääsiäinen</p>
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1	
Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä		Opetuksessa hyödynnetään kerronnallisuutta, draamallisuutta ja kokemuksellisuutta. Oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa.	
<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin</p>		<p>Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:</p> <p>Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.</p> <p>Arvioinnin kohteet oppiaineessa:</p> <p>Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito</p>	
<p>3. lk</p> <p>Oppilas tutustuu kirkon jumalanpalvelusperinteesen ja joihinkin mysteeriöihin sekä keskeisiin rukouksiin. Oppilas tutustuu kirkkoon uskonnollisena rakennuksena.</p> <p>Oppilas tutustuu kirkon keskeisiin juhliin.</p>	<p>4. lk</p> <p>Oppilas tutustuu kirkon mysteeriöihin sekä kirkkoon jumalanpalveluspaikkana, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan.</p> <p>Oppilas tutustuu kirkon keskeisiin juhliin.</p>	<p>5. lk</p> <p>Oppilas perehtyy liturgisen elämän peruspiirteisiin sekä kirkkomusiikkiin ja ikonitaitteeseen.</p> <p>Oppilas perehtyy kirkon juhliin.</p>	<p>6. lk</p> <p>Oppilas tuntee liturgisen elämän peruspiirteet sekä osaa kertoa mysteeriöistä. Oppilas tutustuu luostariin pyhänä paikkana ja tuntee sen merkityksen.</p> <p>Oppilas perehtyy kirkon keskeisiin</p>

			juhliin.
<ul style="list-style-type: none"> -ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus -alkurukoukset ja paastorukous -liturgia -ehtoollisen mysteerio -tavallisimpia kirkkoveisuja -kirkkorakennus -kodinpyhitys, kiitosrukoushetket, panihida -Ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu, kirkkovuosi 	<ul style="list-style-type: none"> -ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus -erilaisia pyhäkköjä ja kirkkorakennuksia -kirkollista esineistöä -reliikki -vierailu pyhäkössä -mysteeriot pääpiirteissään -katumus, rippi-isä ja hengellinen ohjaus -paasto -Ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu, kirkkovuosi 	<ul style="list-style-type: none"> -ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus -uskontunnustus liturgian osana -kirkkomusiikki ja ikonitaide ortodoksisen uskon lähteinä, säilyttäjinä ja elävöittäjinä -ehtooveisu -Ajan pyhittäminen: juhlan ja arjen vuorottelu, kirkkovuosi -juhlien jako suuriin juhliin: Kristuksen ja Jumalanäidin juhlat -kirkon pyhiä ja pyhittäjiä ja heidän muistopäivänsä, etenkin lähialueen pyhät ja heidän muistonsa 	<ul style="list-style-type: none"> -ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus -mysteeriot oppilaan omassa elämässä -seurakunnan toimijat ja toiminta -kirkko: eukaristinen yhteisö -Suomen ortodoksinen kirkko -Konstantinopolin patriarkaatti -luostarit uskon säilyttäjinä ja lähetystyön sydäminä -Karjalan valistajat -lähetystyö -diakoniatyö -Ajan pyhittäminen, kirkkovuosi paastoineen -pääsiäisen valmistautuminen ja juhlan viettäminen -paastoliturgia -Jeesuksen rukous, rukous ennen ehtoollista
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	S1		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2		
Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä	Perehdytään ortodoksisen jumalanpalvelusperinteeseen koululaisjumalanpalveluksiin osallistumalla. Kirkon toimintaan ja pyhäkköön tutustutaan vierailujen ja vierailijoiden avulla. Opiskellaan toiminnallisesti ja yhteisöllisesti sekä etsitään		

		tietoa monipuolisesti erilaisia lähteitä käyttäen. Oppitunneilla seurataan kirkkovuoden kiertoa.	
Opetuksen tavoite: T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	
3. lk Oppilas pohtii Raamatun kertomusten vertauskuvallisuutta sekä yleisimpien ortodoksisten tapojen sanatonta viestintää.	4. lk Oppilas tunnistaa kirkkorakennuksen ja jumalanpalvelusten symboliikkaa.	5. lk Oppilas tunnistaa ja ymmärtää ortodoksisen ikonitaiteen, rukousperinteen sekä kirkkoveisujen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.	6. lk Oppilas tunnistaa ortodoksisen uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja huomaa samankaltaisuutta ja erilaisuutta muissa kristillisissä perinteissä sekä juutalaisuudessa ja islamissa.
- VT: profetioita ja vertauksia Kristuksesta ja Neitsyt Mariasta -UT: vertaukset Jeesuksen opetuksessa -tapojen merkitys: esim. ristinmerkki, kumarrukset, kaularisti	-kirkkorakennus: eteinen, kirkkosali ja alttari ja niiden symboliikkaa -ikonostaasi -jumalanpalvelusten toimitusten symboliikkaa: esim. suitsutus, saattokynttilä, saatot	-suurten juhlien ikonien lukeminen ja tulkitseminen -yleisimpien pyhien ikonien tarkasteleminen esim. profeettojen, marttyyrien, pyhittäjien, apostolien ikonit -suurten juhlien juhlatroparien tekstien avaaminen -keskeisten rukousten avaaminen	-vuorokauden jumalanpalveluskierto ja sen sisältö Jumalan luomistyön ilmentäjänä -ortodoksinen rukousperinne ja läntisen kirkon perinne -ortodoksinen rukousperinne verrattuna juutalaiseen ja islamin perinteeseen -pyhien kuvaaminen ortodoksisessa ja katolisessa perinteessä sekä islamin suhde pyhien kuvaamiseen -ortodoksinen kirkko, katolinen kirkko ja luterilainen kirkko pyhäkkönä -synagoga ja moskeija pyhäkköinä

Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2, L3, L4	
Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä		Tutustutaan toiminnallisesti kirkkorakennuksiin sekä niiden esineistöihin. Jollei ole mahdollista vieraila erilaisissa pyhäköissä, tutustutaan niihin virtuaalisesti sekä asiantuntijavieraiden opastuksella. Opiskellaan mahdollisuuksien mukaan yhteistoiminnallisesti muiden katsomusryhmien kanssa.	
Opetuksen tavoite: T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta. Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	
3. lk Oppilas harjoittelee Raamatun käyttöä, kuvanlukutaitoa ikonien avulla sekä harjoittelee etsimään tietoa erilaisista lähteistä.	4. lk Oppilas opettelee etsimään tietoa mm. paikkakunnalla vaikuttavista uskonnollisista yhteisöistä monipuolisia lähteitä käyttäen.	5. lk Oppilas harjoittelee kuvanlukemista kirkkotaitteessa ja kirkkoveisujen tekstien tulkitsemista. Oppilas etsii tietoa monipuolisista lähteistä ja pohtii alustavasti tiedon luotettavuutta. Oppilas osaa käyttää Raamattua.	6. lk Oppilasta harjoittelee tunnistamaan ja arvioimaan uskontoihin liittyvää uutisointia ja tutustuu ajankohtaisiin uskontoon liittyviin aiheisiin mediassa. Oppilas etsii uskontoon ja katsomuksiin liittyvää tietoa ja arvioi sen luotettavuutta.
-Raamatun käytön perusteet -ikonien tulkitseminen -tiedon etsiminen yhdessä opettajan ja toisten oppilaiden kanssa -lähdemerkintä alustavasti -pienimuotoisia projekteja yksin ja	-Raamatun käytön perusteet -tiedon etsiminen yhdessä toisten oppilaiden kanssa -tiedon luotettavuuden pohtimista -lähdemerkintä -pienimuotoisia projekteja yksin ja	-Raamatun käyttö esim. lähteenä -tiedon etsimistä useammista lähteistä ja sen luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia -tiedon etsimistä ikoneista ja kirkkoveisuista -huolellinen lähdemerkintä	-tiedon etsimistä useammista lähteistä ja sen luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden arviointia -laajahkoja projekteja yksin ja yhdessä -huolellinen lähdemerkintä -projektien itsearviointia ja vertaisarviointia -ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa ja

yhdessä -ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan	yhdessä -ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan	-projekteja yksin ja yhdessä -projektien vertaisarviointia -ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa	niiden luotettavuuden ja objektiivisuuden pohtimista
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L4, L5, L6	
Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä		Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta sekä taitoa tuottaa tietoa yhteisöllisesti.	
Opetuksen tavoite: T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään. Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	
3. lk Oppilas tietää Suomen suurimmat uskonnolliset yhteisöt ja omassa koulussa opetettavia katsomuksia.	4. lk Oppilasta tietää lähialueen uskontoja ja uskonnollisia yhteisöjä.	5. lk Oppilas tuntee kirkon synnyn vaiheita ja Suomen katsomuksellisia juuria ja nykytilaa.	6. lk Oppilas tuntee pääpiirteittäin ortodoksisen kirkon olemuksen apostolisena ja katolisen yhteisönä. Oppilas osaa kuvata eri uskontoja ja uskonottomuutta Euroopassa.
-Suomen kansankirkot: luterilainen ja ortodoksinen kirkko -miksi Suomessa on ortodokseja? -juutalaisuuden ja islamin historiaa Suomessa	-lähialueen uskontoja sekä uskonnollisia yhteisöjä -juutalaisuus, kristinusko ja islam nyky-Suomessa	-katolisuus ja apostolisuus kristinuskossa -ekumenia, ekumeeninen rukousviikko -ortodoksisuus Suomessa, Euroopassa ja	-vanhat ja uudet patriarkaatit -katolinen ja apostolinen ortodoksinen kirkko -kristinuskon juuret Euroopassa -kristilliset symbolit taiteessa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

<p>- muita suomalaisia uskontoja</p> <p>- oman koulun uskontoja ja katsomuksia sekä uskonottomuus</p>		<p>maailmassa: globaali ortodoksisuus</p> <p>-uskonnot Euroopassa, Euroopan uskonnollinen kartta</p>	<p>-marttyyrit, luostarit ja paastot kristinuskossa ja muissa uskonnoissa</p> <p>-uskonnollisia symboleja ympärillämme</p> <p>-uskonottomuus, ateismi, maallistuminen, luonnonuskonnot</p> <p>-uskonnot nyky-Euroopassa ja niiden ilmeneminen ihmisten arjessa</p> <p>-uskontodialogi</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet</p>	<p>S1, S2</p>		
<p>Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen</p>	<p>L1, L2</p>		
<p>Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä</p>	<p>Tutustutaan yhteistoiminnallisesti tarkemmin luterilaiseen kirkkoon, jumalanpalvelukseen ja kirkkorakennukseen. Etenkin paikallisia uskontoja käsitellään asiantuntijavierailujen ja vierailujen avulla. Mahdollisuuksien mukaan tehdään oppiainerajat ylittävää yhteistyötä yhteiskuntaoppiin, historiaan, maantieteeseen ja kuvataiteeseen liittyen.</p>		
<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa</p>	<p>Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:</p> <p>Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.</p> <p>Arvioinnin kohteet oppiaineessa:</p> <p>Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto</p>		
<p>3. lk</p> <p>Oppilas tutustuu Abrahamin uskontojen syntyyn.</p>	<p>4. lk</p> <p>Oppilas tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteisiin.</p>	<p>5. lk</p> <p>Ei tavoitteena</p>	<p>6. lk</p> <p>Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteitä sekä niiden keskeisiä suhteita.</p>
<p>-patriarkka-kertomukset Vanhassa Testamentissa</p>	<p>-Abrahamin uskonnot: syntyhistoriaa, opin yhteisiä piirteitä, pyhät kirjat, paastot, pyhät ihmiset, näkymätön maailma</p>	<p>-</p>	<p>-Euroopan uskonnollinen kartta</p> <p>-kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin nyky-Euroopassa ja uskontojen ilmeneminen</p>

	<p>-pyhä ja arki kristinuskossa, juutalaisuudessa ja islamissa</p> <p>-suuret juhlat kristinuskossa, juutalaisuudessa ja islamissa</p> <p>-arjen uskonnollisuus kristinuskossa, juutalaisuudessa ja islamissa</p>		<p>ihmisten arjessa</p> <p>-holokausti</p>
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2	
Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä		Oppilaita rohkaistaan myönteisen kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan. Opiskellaan mahdollisuuksien mukaan yhdessä uskonnon eri oppimääräryhmien kanssa.	
Opetuksen tavoite: T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa		<p>Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa:</p> <p>Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.</p> <p>Arvioinnin kohteet oppiaineessa:</p> <p>Uskonnon monilukutaito</p>	
3. lk Oppilas harjoittelee hyvää käyttäytymistä pyhäköissä ja erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa. Oppilas tietää pyhän käsitteen ja osaa yhdistää sen uskontoon, kirkkorakennukseen ja Raamattuun.	4. lk Oppilas harjoittelee hyvää käyttäytymistä pyhäköissä ja erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa. Oppilas osaa yhdistää pyhän käsitteen	5. lk Oppilas osaa käyttäytyä asianmukaisesti pyhäköissä ja erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa. Oppilas ymmärtää pyhyiden merkitystä uskonnoissa ja tiedostaa itselleen	6. lk Oppilas osaa käyttäytyä asianmukaisesti pyhäköissä ja erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa. Oppilas osoittaa kunnioitusta omaa ja toisen pyhää kohtaan.

	mysteerioihin.	pyhiä asioita.	
-käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa ja liturgiassa -käyttäytyminen ja toimiminen luterilaisissa koululaispalveluksissa -pyhyiden ja sen kunnioittamisen pohdintaa	-käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa ja liturgiassa -tutustutaan erilaisiin uskonnollisiin tilaisuuksiin esim. internetin avulla -pyhyys mysteerioissa -pyhyys muissa uskonnoissa	-käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa ja liturgiassa -vierailu mahdollisuuksien mukaan lähialueiden pyhäköissä -mitä pyhyys merkitsee itselle ja muille	-käyttäytyminen ja toimiminen ortodoksisessa kirkossa, liturgiassa ja myös muissa palveluksissa -erilaisista kulttuureista ja uskonnollisista perinteistä tulevien ihmisten kunnioitava kohtaaminen -erilaisia uskonnollisuuden merkkejä ja symboleja -pyhyiden kunnioittaminen
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2, L5, L6	
Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä		Osallistutaan koulun erilaisiin omaan uskontoon ja toisiin uskontoihin liittyviin yhteisiin tilanteisiin ja harjoitellaan niissä asianmukaista ja hyvää käyttäytymistä. Etsitään mediasta erilaisia uskontoon liittyviä tilanteita ja keskustellaan havainnoista.	
Opetuksen tavoite: T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita. Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Etiikkaa koskeva tieto	
3. lk Oppilas tutustuu Vanhan Testamentin keskeiseen eettiseen opetukseen.	4. lk Oppilas käsittelee keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja	5. lk Oppilas tutustuu ortodoksisen kirkon keskeiseen eettiseen	6. lk Oppilas tunnistaa uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä

<p>Oppilas käsittelee keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Raamatusta valittujen kertomusten ja oman elämän kokemusten avulla.</p>	<p>Uudesta Testamentista valittujen kertomusten ja arjen kokemusten avulla.</p>	<p>opetukseen.</p>	<p>periaatteita.</p>
<p>-10 käskyä</p> <p>-psalmien ja viisaukirjallisuuden opetus</p> <p>-laupias samarialainen – toisen auttaminen</p> <p>-viisas rakentaja – kestävät elämänarvot</p> <p>-fariseus ja publikaani - nöyryys</p> <p>-tuhlaajapoika - anteeksiantaminen</p> <p>-elämä lahjana</p> <p>-tasa-arvo: ulkonäkö, erilaiset kodit</p> <p>-itsestä huolehtiminen</p> <p>-some-etiikkaa</p>	<p>-rakkauden kaksoiskäsky</p> <p>-Herran rukous</p> <p>-kertomus viimeisestä tuomiosta; Matt. 25</p> <p>-epäitsekkyys</p> <p>-tasa-arvo: eri ikäiset ihmiset, terveys</p> <p>-some-etiikkaa</p>	<p>-omasta luopuminen, epäitsekkyys</p> <p>-toisen ihmisen huomioiminen</p> <p>-lähimmäisenrakkaus</p> <p>-kultainen sääntö</p> <p>-kylväjä – ihmisenä kasvaminen, ortodoksinen ihmiskäsitys</p> <p>-tasa-arvo: sukupuolinen tasa-arvo</p> <p>-viihderiippuvuus</p> <p>-some-etiikkaa</p>	<p>-paasto ja paastorukouksen sisältö</p> <p>-hyvän tekeminen</p> <p>-vuorisaarna</p> <p>-kultainen sääntö, myös muissa uskonnoissa</p> <p>-toisen ihmisen huomioiminen ja auttaminen</p> <p>-ihmisoikeudet – marttyyrit ja uskon puolustajat</p> <p>-ihmisoikeudet uskonnoissa</p> <p>-eri uskontojen välinen kunnioitus</p> <p>-tasa-arvo: alueellinen eriarvoisuus, rikkaat –köyhät, rasismi, syrjäytyminen</p> <p>-riippuvuus elämää rajoittavana tekijänä</p> <p>-some-etiikkaa</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet</p>	<p>S1, S2, S3</p>		
<p>Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen</p>	<p>L7</p>		
<p>Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä</p>	<p>Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua, kunnioittavaa ajatusten</p>		

		vaihtoa, vuorovaikutusta.	
Opetuksen tavoite: T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista. Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Ihmisoikeusetiikka	
3. lk Oppilasta tutustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen	4. lk Oppilasta tutustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen yksilön ja yhteisön näkökulmasta	5. lk Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	6. lk Oppilas ymmärtää ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta
-Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.	-oppilas vähemmistön jäsenenä -koulun vähemmistöryhmiä -Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.	-suomalaisia vähemmistöjä -Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.	-ihmisoikeuksien ja Lapsen oikeuksien toteutuminen maailmanlaajuisesti -globaali talous ihmisoikeuksien näkökulmasta -Lapsen oikeuksien sopimus, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2	
Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä		Vietetään vuosittain marraskuussa Lapsen oikeuksien päivää mahdollisuuksien mukaan siten, että oppilaat itse suunnittelevat ja vaikuttavat päivän/oppitunnin sisältöön.	
Opetuksen tavoite: T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.	

		Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Eettinen pohdinta	
3. lk Oppilas pohtii ja arvioi tekemiään valintoja.	4. lk Oppilas arvioi tekemiään valintoja ja pohtii toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja ortodoksista etiikkaa hyödyntäen.	5. lk Oppilas tuntee arvo-käsitteen ja osaa yhdistää sen omaan ajatteluunsa. Oppilas pohtii elämänkysymyksiinsä liittyviä valintoja ja arvoja niiden taustalla sekä vaikutusta kestävään tulevaisuuteen.	6. lk Oppilas arvioi tekemiään valintoja ja pohtii toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta.
-miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini -omien tekojen seuraukset -omat teot arjessa kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta -paasto	-miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini -vastuu omista teoista -omat teot arjessa kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta -paasto	-miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini, miten itse vaikutan toisiin -vastuu omista teoista -omat teot arjessa kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta -kirkon opetus luomakunnasta -paasto -kilvoittelu -ajankohtaisten kysymysten eettistä pohdintaa	-miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiini, miten itse vaikutan toisiin -vastuu omista teoista -omat teot arjessa kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta -kirkon opetus luomakunnasta -paasto -kilvoittelu -filantropia, globaali vastuu, pakolaisuus -ajankohtaisten kysymysten eettistä pohdintaa
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1, L3, L6	
Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä		Seurataan ajankohtaisia, eettisiä kysymyksiä ikätason mukaisesti ja keskustellaan niistä. Opetellaan ottamaan vastuuta omista teoista ja sanoista vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Pyritään ottamaan vastuuta myös myönteisessä mielessä ja toimitaan yhteisössä rakentavasti.	

Opetuksen tavoite: T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään. Arvioinnin kohteet oppiaineessa: Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	
3. lk Oppilas harjoittelee keskustelemaan, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan.	4. lk Oppilas harjoittelee keskustelemaan, ilmaisemaan rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan ja opettelee ottamaan toisen huomioon.	5. lk Oppilas osaa ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan ja ottaa toisen huomioon. Oppilas harjoittelee perustelevaan omia näkemyksiään.	6. lk Oppilas osaa ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan ja ottaa toisen huomioon. Oppilas perustelee omia näkemyksiään.
-eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta -omien ajatusten kertominen ja toisen kuunteleminen -mielipiteiden perustelevaan -toisen mielipiteen kunnioittaminen -toisen asemaan asettuminen -empatiataitojen harjoittelu	-eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta sekä pyhien hagiagrafioiden kautta -omien ajatusten kertominen ja toisen kuunteleminen -mielipiteiden perustelevaan -toisen mielipiteen kunnioittaminen -empatiataitojen harjoittelu -toisen ihmisen huomioiminen vuorovaikutustilanteessa	-eettinen pohdinta Raamatun kertomusten ja arjen kokemusten pohjalta sekä pyhien hagiagrafioiden kautta -omien ajatusten ja tunteiden sanoittaminen -mielipiteiden perustelevaan -empatiataitojen harjoittelu -yhteisön jäsenenä toimiminen -toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot	-eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta ja pyhien hagiagrafioiden kautta -ajankohtaisia ja oppilasta askarruttavia eettisiä kysymyksiä -omien ajatusten kertominen ja mielipiteiden perustelevaan -empatiataitojen harjoittelu -yhteisön jäsenenä toimiminen -toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1, L4, L6, L7	
Esimerkkejä työtavoista ja		Luodaan monenlaisia mahdollisuuksia	

oppimisympäristöistä		vuorovaikutukseen ja kannustetaan keskustelemaan ja kertomaan omista ajatuksista. Opettajan kunnioitava ja arvostava suhtautuminen oppilaisiin ja heidän ajatteluunsa toimii esimerkkinä ja luo turvaa vuorovaikutukseen.	
Opetuksen tavoite: T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään		Hyvän osaamisen kuvaus 6. luokan lopussa: Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia. Arvioinnin kohteet oppiaineessa: -	
3. lk Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	4. lk Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	5. lk Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	6. lk Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.
-ihminen Jumalan kuvana -Luomiskertomus -suojelusenkeli ja kaitselmus	-ihminen Jumalan kuvana -Luomiskertomus -suojelusenkeli ja kaitselmus	-ihminen Jumalan kuvana -Luomiskertomus -ihmisenä kasvaminen -armo	-ihminen Jumalan kuvana -Luomiskertomus -ihmisenä kasvaminen ja kehittyminen -armo
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1	
Esimerkkejä työtavoista ja oppimisympäristöistä		Opetustilanteissa jokainen oppilas nähdään persoonallisena yksilönä ja häntä kannustetaan ja ohjataan omatoimisuuteen, itsenäiseen ajatteluun ja kunnioittavaan suhtautumiseen niin itseään kuin muitakin kohtaan.	

14.4.7 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka

kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	L3, L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	L1, L2

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lasten oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

LOHJALLA

3. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T8, T1	Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista.(S1) Esimerkiksi toisten kohtaaminen/kohtelevinen koulun arjessa.	L2, L3
T4	Perehdytään alustavasti kestävän kehityksen aiheeseen. (S4)Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta. Esimerkiksi Rosk'n Roll:n materiaalit ja vierailijat.	L1, L7
T3, T7, T8	Tutkitaan eri näkökulmista kysymystä "Kuka minä olen?" Identiteetti? (S1)	L1, L2
T1, T2, T3, T4, T10	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen ja lupauksen merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä tilanteissa kuin laajemminkin.(S3) Esimerkiksi koulukiusaaminen, yhdenvertaisuus. Kiva-koulu materiaali, Ahtisaari-materiaali	L1, L2, L3
T2, T3, T8	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa vuosiluokalla käsiteltäviin asioihin. (S1-4)	L1, L2, L7
T5, T6	Perehdytään erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin(S2), erityisesti koulussa ja sen lähialueilla vaikuttaviin. Esim. vierailijat	L2

4. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T5, T6,T8	Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin. (S2) Esimerkiksi saamelaiset, romanit, suomenruotsalaiset ja maahanmuuttajat	L2
T2, T3, T4	Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen ja ymmärtämisen merkityksiä. (S2) (esim. vähemmistöryhmäsisällön yhteydessä)	L1, L2, L3
T4, T1, T10	Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä esimerkiksi eläinten oikeuksien/olojen kautta ja/tai jokamiehen oikeuksien kautta.(S4)	L1, L2, L7
T10, T1, T4	Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä	L2, L3

	elämässä. (S1)	
T4, T1, T10	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla oikeuden ja velvollisuuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. (S3)	L7, L1, L6
T2, T3, T8	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa vuosiluokalla käsiteltäviin asioihin. (S1-4)	L1, L2, L7

5. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T4, T1, T10	Pohditaan luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävä kehitystä. (S4)	L7, L1
T2, T3, T1,	Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. (S1)	L4, L1,
T1, T4, T10	Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. (S3)	L2, L1, L7
T5, T6, T8, T7	Perehdytään erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. (S2) Esimerkiksi Suomessa ja Euroopassa vaikuttavat katsomukset.	L4, L2
T3, T6, T7	Pohditaan tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä.(S2)	L4, L1
T9, T4	Perehdytään lasten oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. (S3) Esimerkiksi YK:n ja Unicefin verkkomateriaalit	L7, L3, L1
T2, T3, T8	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa vuosiluokalla käsiteltäviin asioihin. (S1-4)	L1, L2, L7

6. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

T5, T6, T3,	Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja maailman selittämisen tapoihin ja pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään sekä niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. (S4) Esimerkiksi syklinen ja lineaarinen aikakäsitys. Esimerkiksi pohjoiseurooppalainen, espanjalainen ja afrikkalainen aikakäsitys.	L1, L4, L2
T1, T4, T9	Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. (S1)	L1, L7, L6
T5, T6	Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. (S2)	L2, L7
T10, T1, T3, T4	Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi rauhan ja demokratian merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. (S3) Esimerkiksi suvaitsevaisuuden ja syrjinnän aiheet, Ahtisaari-materiaali	L7, L1
T2, T3, T8	Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa vuosiluokalla käsiteltäviin asioihin. (S1-4)	L1, L2, L7

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilöllisyyteen.

14.4.8 Historia

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä,

henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus mennyttä aikaa, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltujen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	L2-L4, L6, L7

T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	L2, L4,L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	L2-L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

LOHJALLA

5. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
--	-------------------------	------------------------------------

<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena</p> <p>Tiedon hankkiminen menneisyydestä T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden</p> <p>Historian ilmiöiden ymmärtäminen</p> <p>T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä</p> <p>T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille</p> <p>T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille</p> <p>Historiallisen tiedon käyttäminen T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä</p> <p>T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä</p> <p>T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa</p>	<p>Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Tutustutaan erilaisiin historian lähteisiin ja niiden luotettavuuteen ja tulkinnallisuuteen. Tutustutaan erilaisiin tapoihin jakaa aikaa. Koko historian opetuksen aikana on hyvä painottaa asioiden kausaalisuutta, syy-seuraus-suhdetta.</p> <p>S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty</p> <ul style="list-style-type: none"> - esihistoriallinen aika: ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset ja muutosten vaikutukset ihmisten elämään - maanviljely - ja metsästyskulttuuri - kivi-,pronssi- ja rautakausi Suomessa ja maailmassa - tutustutaan Lohjan esihistoriaan esim. asuinpaikat (Lohjansaari, Teutari ,Seppälä) arkeologiset löydöt, maanpinnan kohoaminen merestä (esim. Lohjanharjun rinteessä muinaisen Ancalysjärven muistomerkki) - sivilisaation synty: esim. Egypti ja Kaksoisvirran maa <p>S2 Vanha aika ja antiikin perintö</p> <ul style="list-style-type: none"> - antiikin Kreikan ja Rooman kulttuurit - demokratian synty - antiikin perintö: tieteet ja taiteet, antiikin heijastuminen nykypäivään - tutustutaan siihen, miten Pohjolassa elettiin antiikin aikaan 	<p>L1-7</p>
---	---	-------------

6.lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena</p> <p>Tiedon hankkiminen menneisyydestä</p> <p>T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä</p> <p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden</p> <p>Historian ilmiöiden ymmärtäminen</p> <p>T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä</p> <p>T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja</p> <p>T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille</p> <p>T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille</p> <p>T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa</p>	<p>S3 Keskiaika</p> <ul style="list-style-type: none"> - keskiaikainen maailmankuva - uskontojen vaikutus ihmisten elämään ja tapahtumiin esim. ristiretket ja niiden vaikutukset - eriarvoinen sääty-yhteiskunta - idän ja lännen kulttuurien erot ja yhtäläisyydet ja näiden vaikutukset eri ihmisryhmiin - Suomen siirtyminen historialliseen aikaan - Suomen liittäminen osaksi Ruotsia - tutustutaan keskiaikaisiin historian tapahtumiin omalla paikkakunnalla esim. Kastmäki, Lohjan Pyhän Laurin kirkko ja Kuninkaantie <p>S4 Uuden ajan murrosvaihe</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euroopan ulkopuoliseen kulttuuriin tutustuminen - kulttuurien kohtaaminen ja kohtaamisen seuraukset esim. Kiina, Amerikka, Intia ja Afrikka - muutokset ihmisten ajatusmaailmassa: individualismin nousu esim. renessanssitaiteilijat, uskonpuhdistajat, hallitsijat, tiedemiehet - tasa-arvon ja vapauden nousu, esim. valistusfilosofit, Yhdysvaltojen itsenäistyminen ja Ranskan suuri vallankumous - Suomen historia uuden ajan alussa esim. Kustaa Vaasa ja Mikael Agricola - esim. Lohjalla Ojamon nykyisen kartanon piha-alueella sijainnut Suomen vanhin vuorilouhimo <p>S5 Suomi osana Ruotsia</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan elämään suurvallassa eri yhteiskuntaluokkien näkökulmasta - kehitys Suomessa 1600-1700- luvuilla esim. Pietari Brahen uudistukset, 	<p>L1-7</p>

<p>Historiallisen tiedon käyttäminen</p> <p>T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä</p> <p>T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä</p> <p>T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa</p>	<p>Isoviha, suurvallan nousu ja tuho - huomioidaan aikakauden vaikutukset omalla paikkakunnalla esim. Mustion linna, Kuninkaantie ja kestikievarit, alkeiskoulun perustaminen Lohjalle (Lohjan museo)</p>	
---	---	--

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoja 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet historiassa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämis muodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien

ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille			avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

14.4.9 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa.

Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja koulu yhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnannon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia	S1-S3	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1, S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä	S1, S4	L3, L4

taitoja		
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja

muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

LOHJALLA

4. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet		Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
Merkitys, arvot ja asenteet T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta - minä erilaisten yhteisöjen jäsenenä - omien vaikutusmahdollisuuksien tiedostaminen ja harjoittelu lähiympäristössä esim. perhe, luokka, koulu, Lohja, Suomi, some,	L1-7

<p>Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys</p> <p>T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita</p> <p>T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään</p> <p>Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen</p> <p>T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä</p> <p>T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja</p> <p>T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla</p>	<p>lähiympäristön viihtyisyys ja turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan lähiympäristön toimijoihin esim. yritykset, järjestöt, yhdistykset - yhteiskunnan toiminta oppilaan, perheen ja lähiyhteisön kannalta - tutustutaan yleisimpiin ammatteihin, vierailuja mahdollisuuksien mukaan - perehdytään omaan rahankäyttöön, rahankäytön suunnitteluun ja vastuulliseen kuluttamiseen omassa arjessa ekologisuus ja kierrätys huomioiden - eri medioiden vaikutus omaan toimintaan <p>S2 Demokraattinen yhteiskunta</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin esim. perhe, luokka, koulu, Lohja ja niiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin - oman mielipiteenilmaiseminen esim. mielipidekirjoitus, palautelaatikko, väittelyt - harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa esim. äänestämällä oppilaskunnan jäsenestä, sopimalla luokan säännöistä <p>- erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien tarkastelu ikätasomukaisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteisiin ja pohditaan niiden toteutumista omassa lähiympäristössä ja koko Suomessa sekä mediassa - tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin - tutustutaan ihmisoikeuksiin ja pohditaan niiden toteutumista omassa lähiympäristössä ja koko Suomessa <p>S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan demokraattisen vaikuttamisen ja toimimisen taitoihin sekä harjoitellaan niitä esim. vastuullinen toimiminen perheen, luokan, oppilaskunnan, koulun, harrastusseuran jäsenenä - oppilaskuntatoiminta, keskustelutaidot - tasa-arvo luokassa, koulussa, 	
---	--	--

	<p>Suomessa, maailmalla</p> <ul style="list-style-type: none"> - vastuullinen toiminta ja vaikuttaminen mediassa ja somessa - vastuullinen toiminta ja vaikuttaminen oman rahankäytön kautta, huomioidaan myös rahankäyttö netissä - harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa, mahdollisuuksien mukaan jokin yhteistoiminnallinen projekti lukuvuoden aikana <p>S4 Taloudellinen toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> - oman rahankäytön suunnittelu sekä tulojen ja menojen välinen suhde - kulutusvalinnat, kierrättäminen - mainontaan tutustuminen - oppilaan mahdollisuudet ansaita rahaa - säästämisen pohtiminen - tutustutaan yrittäjyyteen - lähiympäristön taloudellinen toiminta; tutustutaan lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin sekä palveluihin ja niiden tuottajiin , mahdollisuuksien mukaan vierailuja ja vierailijoita koululle 	
--	---	--

5. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet		Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
<p>Merkitys , arvot ja asenteet</p> <p>T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana</p> <p>T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin</p> <p>Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys</p>	<p>S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - omat vaikutusmahdollisuudet lähiympäristössä ja laajemmin omalla paikkakunnalla, Suomessa ja maailmassa (netti, some), esimerkkejä erilaisista yhteisöistä, joihin oppilas voi kuulua - omat vaikutusmahdollisuudet ympäristön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen lähellä ja kauempana - pohditaan omia eettisiä valintoja - kansalaisyhteiskunta ja -velvollisuudet - median vaikutus oman mielipiteiden ja käsitysten muotoutumiseen -tutustuminen ammatteihin yleisimpien ammattien lisäksi, oman mielenkiinnon ohjaamana, mahdollisuuksien mukaan 	L1-7

<p>T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita</p> <p>T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa</p> <p>T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään</p> <p>T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia</p> <p>Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen</p> <p>T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä</p> <p>T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja</p> <p>T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla</p>	<p>vierailukäyntejä ja vierailijoita koululle</p> <ul style="list-style-type: none"> - perehdytään työntekoon, mahdollisuuksien mukaan päivän mittainen pieni työharjoittelu - suunnitellaan omaa rahankäyttöä - perehdytään tarkemmin vastuulliseen kuluttamiseen ja sen aiheuttamiin muutoksiin maailmassa - pohditaan ekologisuuden ja kierrätyksen osuutta omassa rahankäytössä ja toiminnassa <p>S2 Demokraattinen yhteiskunta</p> <ul style="list-style-type: none"> - demokraattisen toiminnan arvoihin tutustuminen ja yhteisen päätöksenteon harjoittelu - omat oikeudet ja velvollisuudet erilaisten ryhmien jäsenenä - oikeusjärjestelmän perusteisiin tutustuminen - perehdytään erilaisuuteen, yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon omassa lähiympäristössä, Suomessa, Euroopassa ja maailmassa - tutustutaan ihmisoikeuksiin ja pohditaan niiden toteutumista omassa lähiympäristössä, Suomessa, Euroopassa ja maailmassa - vähemmistöryhmät ja monikulttuurisuus sekä niiden näkyminen mediassa <p>S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan lähiympäristössä toimiviin järjestöihin mahdollisuuksien mukaan yhteistyön merkeissä - demokraattisen vaikuttamisen harjoittelu erilaisissa ryhmissä esim. perhe, luokka, oppilaskunta, varttivaltuusto, harrasteryhmät - aktiivinen kansalaisuus ja vastuullisuus mediassa, somessa, netissä - demokratian toteutuminen esim. lähiympäristössä, Lohjalla, Suomessa, Euroopassa, maailmalla - tutustutaan Suomessa toimivien isojen järjestöjen esim. MLL, SPR, Unicef toimintaan <p>S4 Taloudellinen toiminta</p>	
---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan taloudellisen toiminnan periaatteisiin ja merkitykseen - tutustutaan Lohjan yrityksiin ja palveluntuottajiin, mahdollisuuksien mukaan vierailukäyntejä ja vierailuja koululla - pohditaan yrittäjyyttä eri näkökulmista - pohditaan omia eettisiä kulutusvalintoja - pohditaan kulutuksen ja eettisten valintojen vaikutuksia laajemmalti - pohditaan rahankäyttöä netissä - median rooli omissa ja muiden kulutusvalinnoissa 	
--	---	--

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelemisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuun yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoja 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas

hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta	S1, S4	Työnteon ja	Oppilas osaa antaa esimerkkejä

oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään		yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoituksien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S2, S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

14.4.10 Musiikki

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin

elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	L2

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan

yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

LOHJALLA

3. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1–T9	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - luonteva äänenkäyttö (laulutekniikka, hengittäminen, laulusento, äänen avaaminen) ja kuulonhuolto - yksinääninen laulaminen ryhmässä ja yksinlaulamiseen rohkaiseminen - musiikkiliikunta - keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perustekniikoita - yhteismusisointi - ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn kehittäminen 	
T1–T9	<p>S2 Mistä musiikki muodostuu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - musiikin teoriaa (nuottien ja taukojen nimet ja aika-arvot, tahtiosoitukset) - dynamiikka ja siihen liittyvää termistöä ja symboleja - tempo ja rytmi - muoto (AB, ABA, ABC) - kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun - esiintymistaitojen harjoittelu 	
T1–T9	<p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - monenlaisen musiikin kuuntelua sekä omien elämysten, mielikuvien ja musiikillisten kokemusten kuvailua - rentoutusharjoitukset - ymmärtää musiikin merkityksen elämässä - musiikin integrointi eri oppiaineisiin - soitinryhmiin tutustuminen 	
T1–T9	<p>S4 Ohjelmisto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eri kulttuurien musiikki - suomalainen musiikki - monipuolista ohjelmistoa (mm. lastenmusiikki, pop- 	

	musiikki, kansanmusiikki, taidemusiikki, näyttämömusiikki) - oman musiikin tuottaminen	
--	---	--

4. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
	3. luokan sisältöjä syventäen	
T1–T9	S1 Miten musiikissa toimitaan: - luonteva äänenkäyttö (laulutekniikka, hengittäminen, lauluasento, äänen avaaminen) ja kuulonhuolto - yksinäinen laulaminen ryhmässä ja yksinlaulamiseen rohkaiseminen - musiikkiliikunta - keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perustekniikoita - yhteismusisointi - ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn kehittäminen	
T1–T9	S2 Mistä musiikki muodostuu: - musiikin teoriaa (nuottien ja taukojen nimet ja aika-arvot, tahtiosoitukset) - dynamiikka ja siihen liittyvää termistöä ja symboleja - tempo ja rytmi - muoto (AB, ABA, ABC) - kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun - esiintymistaitojen harjoittelu	
T1–T9	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: - monenlaisen musiikin kuuntelua sekä omien elämysten, mielikuvien ja musiikillisten kokemusten kuvailua - rentoutusharjoitukset - ymmärtää musiikin merkityksen elämässä - musiikin integrointi eri oppiaineisiin - soitinryhmiin tutustuminen - lojallaiseen musiikkikulttuuriin tutustuminen	
T1–T9	S4 Ohjelmisto: - eri kulttuurien musiikki - suomalainen musiikki - monipuolista ohjelmistoa (mm. lastenmusiikki, pop-musiikki, kansanmusiikki, taidemusiikki, näyttämömusiikki) - oman musiikin tuottaminen	

5. lk

Ko sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1–T9	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - luonteva äänenkäyttö (laulutekniikka, hengittäminen, lauluasento, äänen avaaminen) ja kuulonhuolto - yksinääninen laulaminen ryhmässä ja yksinlaulamiseen rohkaiseminen - musiikkiliikunta - keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perustekniikoita - yhteismusisointi - ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn kehittäminen - bändisoittimiin tutustuminen 	
T1–T9	<p>S2 Mistä musiikki muodostuu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - etu- ja sointumerkit - dynamiikka ja siihen liittyvää termistöä ja symboleja - tempo ja rytm ja niihin liittyvää termistöä ja symboleja - harmonia ja sointiväri - kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun - esiintymistaitojen harjoittelu 	
T1–T9	<p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - monenlaisen musiikin kuuntelua sekä omien elämysten, mielikuvien ja musiikillisten kokemusten kuvailua - rentoutusharjoitukset - ymmärtää musiikin merkityksen elämässä - musiikin integrointi eri oppiaineisiin - soitinryhmiin tutustuminen - rentoutusharjoitukset - sinfoniaorkesterin kokoonpano 	
T1–T9	<p>S4 Ohjelmisto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eri kulttuurien musiikki - suomalainen musiikki - monipuolista ohjelmistoa (mm. lastenmusiikki, pop-musiikki, kansanmusiikki, taidemusiikki, näyttämömusiikki) - oman musiikin tuottaminen - musiikkiteknologiaan tutustuminen - taidemusiikin eri aikakausia 	

6. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla 5. luokan sisältöjä syventäen	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1–T9	S1 Miten musiikissa toimitaan: <ul style="list-style-type: none">- luonteva äänenkäyttö (laulutekniikka, hengittäminen, lauluasento, äänen avaaminen) ja kuulonhuolto- yksinääninen laulaminen ryhmässä ja yksinlaulamiseen rohkaiseminen- musiikkiliikunta- keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perustekniikoita- yhteismusisointi- ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn kehittäminen- bändisoittimiin tutustuminen	
T1–T9	S2 Mistä musiikki muodostuu: <ul style="list-style-type: none">- etu- ja sointumerkit- dynamiikka ja siihen liittyvää termistöä ja symboleja- tempo ja rytmi ja niihin liittyvää termistöä ja symboleja- harmonia ja sointiväri- kiinnitetään huomiota musiikin tulkintaan ja ilmaisuun- esiintymistaitojen harjoittelu	
T1–T9	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: <ul style="list-style-type: none">- monenlaisen musiikin kuuntelua sekä omien elämysten, mielikuvien ja musiikillisten kokemusten kuvailua- rentoutusharjoitukset- ymmärtää musiikin merkityksen elämässä- musiikin integrointi eri oppiaineisiin- soitinryhmiin tutustuminen- rentoutusharjoitukset- sinfoniaorkesterin kokoonpano	
T1–T9	S4 Ohjelmisto: <ul style="list-style-type: none">- eri kulttuurien musiikki- suomalainen musiikki- monipuolista ohjelmistoa (mm. lastenmusiikki, pop-musiikki, kansanmusiikki, taidemusiikki, näyttämömusiikki)- oman musiikin tuottaminen- musiikkiteknologiaan tutustuminen- taidemusiikin eri aikakausia	

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta	S1-S4	Musiikilliset	Oppilas ottaa huomioon ryhmän

osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään		yhteistyö-taidot	muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki-liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintä-tapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentely-taidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

14.4.11 Kuvataide

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja

käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6

kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan		
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttuun ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

LOHJALLA

3. lk

Opetuksen tavoite	Sisältöalueiden esimerkit	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu	Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle	L1-L7

<p>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen</p> <p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p> <p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p> <p>Kuvallinen tuottaminen</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p> <p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan</p> <p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</p> <p>T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä</p>	<p>ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.</p> <p>S1 Omat kuvakulttuurit</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppilaiden kuvakulttuurien näkyminen koulussa, kotona ja kaveripiirissä * pohdinnan aiheena ja mahdollisuuksien mukaan töiden pohjana * huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä - muita kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</p> <p>Opetuksen sisältöinä käytetään mahdollisuuksien mukaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lohjan merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä esim. Lohjan järvi, kaivostoiminnan jäljet alueella, Lohjan harju - koulurakennusta ja koulun pihaa - oppilaan omaa esineitä - lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa - pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta <p>Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some <p>S3 Taiteen maailmat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suomen taiteen kultakautteen tutustuminen - pohditaan sitä miten suomalaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä - vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Suomen kultakauden taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja 	
---	---	--

<p>sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p> <p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</p> <p>T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista</p> <p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan</p>	<p>Kolmannella luokalla :</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikkaa - grafiikka: materiaalipainannat - värioppi: päävärit ja välivärit <p>- mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Lohjan kuvataidekoulun kanssa</p>	
---	--	--

4. lk

Opetuksen tavoite	Sisältöalueiden esimerkit	Laaja-alainen osaaminen
<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu</p> <p>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen</p> <p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p> <p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p> <p>Kuvallinen tuottaminen</p>	<p>Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.</p> <p>S1 Omat kuvakulttuurit</p> <ul style="list-style-type: none"> -oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria - oppilaiden kuvakulttuurien näkyminen koulussa, kotona ja kaveripiirissä - muita kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</p> <p>Opetuksen sisältönä käytetään</p>	<p>L1-L7</p>

<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p> <p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan</p> <p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</p> <p>T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p> <p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</p> <p>T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista</p> <p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan</p>	<p>mahdollisuuksien mukaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohjoismaiden kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä - oppilaan omia esineitä asetelmana - pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta <p>Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehti, tv, internet, some - Pohjoismaiden näkyminen mediassa ja mainonnassa <p>S3 Taiteen maailmat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen - pohditaan sitä miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä - vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja <p>Neljännellä luokalla:</p> <ul style="list-style-type: none"> -piirustus: hiilipiirustus, valöörit piirtämisessä - värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit - mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Lohjan kuvataidekoulun kanssa 	
--	---	--

5. lk

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueiden esimerkit	Laaja-alainen osaaminen
----------------------	---------------------------	-------------------------

<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu</p> <p>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen</p> <p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p> <p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p> <p>Kuvallinen tuottaminen</p> <p>T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p> <p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan</p> <p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</p> <p>T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p> <p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta</p>	<p>Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.</p> <p>S1 Omat kuvakulttuurit</p> <ul style="list-style-type: none"> -oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria - oppilaiden kuvakulttuurien näkyminen koulussa ja vapaa-ajalla - muita kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</p> <p>Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä - oppilaan valitsemia esineitä asetelmana ja kuvan/teoksen tekemisen osana - pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta, eurooppalaisuus <p>Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehti, tv, internet, some - Suomen ja Euroopan näkymistä mediassa ja mainonnassa <p>S3 Taiteen maailmat</p>	<p>L1-L7</p>
---	---	--------------

<p>kuviin</p> <p>T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan</p> <p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</p> <p>T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista</p> <p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide) <p>Viidennellä luokalla:</p> <ul style="list-style-type: none"> -piirustus: yhtenä aiheena ihminen, valojen ja varjojen vaikutus muotoihin - värioppi: murrettut ja taitetut värit <ul style="list-style-type: none"> - mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Lohjan kuvataidekoulun kanssa 	
--	--	--

6. lk

Opetuksen tavoitteet	Sisältöalueiden esimerkit	Laaja-alainen osaaminen
<p>Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu</p> <p>T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen</p> <p>T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p> <p>T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen</p> <p>Kuvallinen tuottaminen</p>	<p>Kaikissa kuvataiteen sisällöissä taiteelle ominaisina toimintatapoina käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, valokuvauksen, elävän kuvan ja tilataiteen tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä.</p> <p>S1 Omat kuvakulttuurit</p> <ul style="list-style-type: none"> -oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria - oppilaiden kuvakulttuurien näkyminen koulussa ja vapaa-ajalla - muita kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin 	L1-L7

<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisia keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan</p> <p>T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p> <p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan</p> <p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta</p> <p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin</p> <p>T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan</p> <p>Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen</p> <p>T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista</p> <p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen</p>	<p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit:</p> <p>Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnonympäristöjä - oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja - pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta, maailmankansalaisuus <p>Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehti, tv, internet, some - Euroopan ulkopuolisten alueiden näkymistä mediassa ja mainonnassa <p>S3 Taiteen maailmat</p> <ul style="list-style-type: none"> -Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria <p>Kuudennella luokalla:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sommittelu: kuvakulmat, tilan kuvaaminen - graafinen suunnittelu: kuva ja sana - värioppi: värien vaikutus <ul style="list-style-type: none"> - mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä Lohjan kuvataidekoulun kanssa 	
--	---	--

moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan		
---	--	--

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida

oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet kuvataiteessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja

vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan		osallistuminen	ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvistaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

14.4.12 Käsiyö

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsiyössä opetellaan

ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisesta maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1,L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2,L4,L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4,L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja	S1-S5	L3,L6

vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.		
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1,S2,S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1,L4,L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1,L3,L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

LOHJALLA

3.Ik

Käsityön opetuksessa korostetaan kokonaista käsityöprosessia. Vuosiluokkien 3-6 sisältöpainotukset tukevat prosessin suunnittelun, valmistuksen, arvioinnin ja dokumentoinnin hallinnan kehittymistä.

sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T5, T7	Käsityö tutuksi S1-S6 <ul style="list-style-type: none">käsityöprosessin eri vaiheisiin tutustuminen yhteisten töiden avullatutustuminen yleisimpiin materiaaleihinyleisimpien työvälineiden nimeäminen ja oikea käyttötavallisimpiin käsityökoneisiin tutustumista ja niiden käytön harjoitteluakäsityötilojen sääntöihin perehtyminen	L1-L7
T2, T3, T5	Valmistamisessa käytettävät työvaiheet S4-S5 <ul style="list-style-type: none">oikeaan työjärjestykseen tutustumineneri työvaiheissa käytettäviin yleisimpiin työvälineisiin ja -aineisiin tutustuminentyöturvallisuuden huomioiminen eri työvaiheissa	L1,L2,L4–L6
T1, T3, T7	Käsityötaidon arvostaminen S3,S6 <ul style="list-style-type: none">oman ja toisen tuotoksen ainutlaatuisuuden tunnistaminenestetiikan tunnistaminen valmiissa työssäluovien ratkaisujen tukeminenvalmiiden töiden dokumentoiminenitsearviointin harjoittelua yksin ja yhdessäkäsityön näkeminen ympäristössä	L1,L2,L4,L5,L7

4.Ik

sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T4	Monipuoliset materiaalit S1-S3 <ul style="list-style-type: none">käsityössä käytettäviin yleisimpiin materiaaleihin sekä niiden ominaisuuksiin tutustumistaeri materiaalien tunnistamistamonimateriaalisuuden hyödyntämisen opetteluatutustumista eri materiaalien työstämistapoihin	L1-L4,L6

T4, T5	<p>Työvälineet tutuksi S4-S5</p> <ul style="list-style-type: none"> • opetellaan valitsemaan sopivia työvälineitä eri materiaaleille eri työvaiheissa • harjoitellaan yleisimpien työvälineiden ja – koneiden sujuvaa käyttöä • tutustutaan myös harvemmin käytettyihin työvälineisiin 	L4,L6
T6, T7	<p>Käsityöprosessin arvioiminen S5-S6</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan viimeistellyn lopputuloksen kriteereihin • tutustutaan käsityöprosessin pitkäjänteisyyteen ja innovatiivisuuteen • opetellaan arvostamaan valmista tuotosta ja kokemaan mielihyvää käsityössä • perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin • dokumentoidaan tuotoksia myös digitaalisesti 	L1,L4,L5,L7

5.Ik

sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1 -T3, T5-T7	<p>Kokeileva ja tutkiva käsityö S1-S6</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjattua kokeilua eri materiaalien ominaisuuksien hyödyntämiseen monipuolisesti • tarkoituksenmukaisen materiaalin valintaan ohjaaminen • tarkoituksenmukaisten työskentelytapojen valintaan ohjaaminen • oman suunnitelman tekeminen ja tuotoksen valmistaminen • oman tuotoksen arvioiminen ja dokumentoiminen 	L1-L7
T4,T6	<p>Elektroniikka ja automaatio S3-S6</p> <ul style="list-style-type: none"> • elektroniikan komponentteihin, työvälineisiin sekä työtapoihin tutustumista • robotiikkaan ja automaatioon tutustumista yksinkertaisen ohjelmoinnin avulla 	L4-L6
T1, T8	<p>Käsityö osana ympäristöä S1,S3</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan käsityön kulttuuriperintöön • tutustutaan kierrätykseen osana käsityötä • tehdään opintokäyntejä mahdollisuuksien mukaan 	L1-L3,L7

6.Ik

sisältöalueen opetuksen	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen
-------------------------	---	-------------------------

tavoitteet		tavoitteet
T1, T3, T6, T7	<p>Luovaa käsityötä S1-S6</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnitellaan ja valmistetaan opittuja taitoja soveltaen oma tuotos yksin tai yhdessä • opetellaan arvioimaan ja valitsemaan sopivat materiaalit sekä eri työvaiheissa käytettävät tekniikat ja työkalut tarkoituksenmukaisesti • ilmaistaan itseään käsityön keinoin • dokumentoidaan käsityöprosessin eri vaiheita 	L1,L2,L4-L7
T1, T4, T5, T8	<p>Käsityö ja kuluttaminen S3,S5</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohditaan kulutus- ja tuotantotapoja monipuolisesti • tutustutaan elinkaariajatteluun • tunnistetaan laadukkaan tuotteen ominaisuuksia • tutustutaan kierrätysmateriaalien hyödynnettävyyteen käsityössä 	L1-L4,L6,L7
T4,T5	<p>Työvälineiden taitaja S3-S5</p> <ul style="list-style-type: none"> • opetellaan tunnistamaan rikkinäinen työväline tai kone • tutustutaan työvälineiden säätöön ja huoltotoimenpiteisiin • perehdytään työvälineiden, koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteisiin 	L3-L6

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintätekniikka tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käynnejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan

tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsennellyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityöoppiaineen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityöoppiaineen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1,S2,S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

14.4.13 Liikunta

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä

ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6,L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6,L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	L1, L2,L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1,L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja

auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

LOHJALLA

3.Ik

sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T7	<p>Liikun monipuolisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> erilaisiin liikuntaympäristöihin tutustuminen, niissä asiallisesti liikkuminen (mm. turvallisuus, pukeutuminen) erilaisiin leikkeihin, peleihin ja liikuntalajeihin tutustumista liikkumista myös musiikin tahdissa vuodenaikojen mukainen liikkuminen 	L1-L4,L6,L7
T1, T3, T5, T6, T10, T11	<p>Kehityn liikkujana</p> <ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan liikkumistaitoja monipuolisesti; tasot, suunnat ja asennot tutustutaan ja pidetään huolta eri liikuntavarusteista harjoitellaan omasta hygieniasta huolehtimista kehitytään hallitsemaan oman kehon liikkeitä lähtökohdat motorisissa taidoissa huomioiden opetellaan perusuintitaidon vaatimuksia (50m uintia, 5m sukellusta) 	L1-L3
T1, T7, T8, T9, T11	<p>Liikunta tuo hyvinvointia</p> <ul style="list-style-type: none"> tavoitellaan liikunnassa onnistumisen kokemuksia liikutaan erilaisissa ryhmissä ja parin kanssa opetellaan ottamaan toiset huomioon opetellaan käsittelemään pettymyksiä sekä muita tunnetiloja liikunnan yhteydessä (esim. leikit, pelit) 	L1-L3,L6,L7

4.Ik

sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen

		tavoitteet
T1, T2, T3, T5, T6, T11	<p>Taitavaksi liikkujaksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • opetellaan tunnistamaan omaa osaamistasoa eri liikehallintatekijöiden osalta ohjatusti • laajennetaan osaamista leikkien, viitepelien ja harjoitteiden avulla liikehallintatekijöissä; staattinen tasapaino, dynaaminen tasapaino, voimaerottelu, nopeuserottelu, ajoitustarkkuus, suuntatarkkuus, yhdistely, muuntelu, reagointi (osaamisytimen laajentaminen) • tunnistetaan omia vahvuuksia liikkujana • hyödynnetään musiikkia liikunnassa (tanssi, musiikkiliikunta) • vahvistetaan perusuuintaitoa ja tutustutaan eri uintitekniikoihin 	L1-L3
T1, T3, T4, T7, T8, T9, T10	<p>Reilun pelin pelaaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • opetellaan pelaamaan erilaisia viite- ja pienpelejä • tutustutaan eri lajeihin ja niissä käytettäviin välineisiin • opetellaan noudattamaan pelisääntöjä • harjoitellaan positiivisen vertaispalautteen antamista • työskennellään kaikenlaisissa ryhmissä • huolehditaan yhteisistä liikuntavälineistä 	L1-L3, L6, L7

5.Ik

sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T5, T10, T11	<p>Terveellinen liikunta</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehdytään liikunnan merkitykseen terveyden edistäjänä (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen) • tutustutaan liikunnan kuntotekijöihin ja niiden kehittämiseen; voima, kestävyys, nopeus, liikkuvuus • huomioidaan muuttuvan kehon tuomat haasteet • tutustutaan liikunnallista kehitystä ja fyysistä toimintakykyä arvioiviin mittauksiin 	L1-L3
T1-T4, T6-T9	<p>Pelien ja lajien maailma</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan monipuolisesti eri joukkuepeleihin ja yksilölajeihin • tutustutaan eri pelien ja lajien harrastusmahdollisuuksiin omalla paikkakunnalla (seurayhteistyön tekeminen) • vahvistetaan osaamista reiluna pelaajana ja liikkujana • harjoitellaan uimataidon vaatimuksia sekä opetellaan vedestä pelastamista 	L1-L4, L6, L7

T10, T11	<p>Itsenäinen liikkuja</p> <ul style="list-style-type: none"> • opetellaan ja kannustetaan seuraamaan omaa liikkumista liikuntapäiväkirjan ja/tai portfolion avulla • opetellaan harjoitteita eri liikuntalajeihin, joita voidaan tehdä omatoimisesti myös vapaa-ajalla • opetellaan tunnistamaan omia haasteita liikkujana 	L1-L5
----------	--	-------

6.Ik

sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T10, T11	<p>Liikunta elämäntapana</p> <ul style="list-style-type: none"> • etsitään itselle mieluisia liikuntalajeja • opetellaan liikkumaan ikäkauden suositusten mukaan • tutustutaan liikunnan merkitykseen hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä • opetellaan hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa omassa liikunnassa 	L1-L3,L5,L6
T5, T11	<p>Fyysinen minä</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan eri lajien osaamista tukeviin kuntotekijäharjoitteisiin (mm. maksiminopeus, kiihtyvyys, liikenopeus) • tutustutaan kestävyysharjoittelun perusteisiin (aerobinen kestävyys, anaerob. kestävyys) • tutustutaan lihaskuntoharjoittelun perusteisiin (mm. räjähtävä voima, kestovoimakkuus) • tutustutaan kehon notkeutta ja kimmoisuutta kehittäviin harjoitteisiin • harjoitellaan erilaisten mittaustulosten hyödyntämistä 	L1-L3
T1-T4, T6-T9, T11	<p>Lajien taitaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään taitoja ja pelikäsitystä eri peleissä • parannetaan taitoja ja tekniikoita yksilölajeissa • varmistetaan uintitaidon (200m) saavuttamista ja vedestä pelastamisen osaamista • opetellaan nauttimaan omista ja muiden suorituksista sekä arvostamaan niitä • opetellaan näkemään liikunnassa esteettisyyttä 	L1-L3,L6,L7

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-	Arvioinnin kohteet	Arvosanan kahdeksan
-------------------	----------	--------------------	---------------------

	alueet	oppiaineessa	osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen <i>(Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen)</i>

			<i>ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).</i>
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykkinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Valinnainen aine 6. lk

Kuudennella vuosiluokalla on käytössä yksi vuosiviikkotunti yksikkökohtaiseen valinnaisuuteen. Koulun tehtävänä on määritellä lukuvuosisuunnitelmassaan valinnaisainetarjotin, valinnaisen oppimiskokonaisuuden oppimisympäristöt, työtavat, tavoitteet, sisällöt ja arviointiperiaatteet.

Lohjan kaupunki

OPS2016

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma, luku 15

Kasvatus- ja opetuslautakunta
[Päivämäärä]

Sisällys

LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9.....	2
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä	2
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9.....	3
15.3 Paikallisesti päätettävät asiat	7
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9	8
15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	8
15.4.2 Toinen kotimainen kieli	32
15.4.3 Vieraat kielet	40
15.4.4 Matematiikka.....	49
15.4.5 Biologia	64
15.4.6 Maantiede	72
15.4.7 Fysiikka.....	80
15.4.8 Kemia.....	88
15.4.9 Terveystieto	97
15.4.10 Uskonto.....	107
15.4.11 Elämäkatsomustieto	129
15.4.12 Historia.....	136
15.4.13 Yhteiskuntaoppi	142
15.4.14 Musiikki	149
15.4.15 Kuvataide.....	156
15.4.16 Käsityö.....	162
15.4.17 Liikunta	168
15.4.18 Kotitalous	178
15.4.19 Oppilaanohjaus.....	186

LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämällä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun

yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

LOHJALLA

Kaikki siirtymävaihekuvaukset löytyvät Palveluvalikosta.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeätä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestäväen elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestäväen kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestäväen kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti

mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestäväen elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoja kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistetaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoitteluun.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden

parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:t:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväan kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestäväan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja vältytään tiedon häviämiseltä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuojaja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omissa yhteisöissä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat

tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

15.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle sekä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen
 - toimintatavat siirtymävaiheessa
 - tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 7-9 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 7-9 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 7-9
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7, 8 ja 9

- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 7-9

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisyistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytännöistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatitekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen eri oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri

viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttäen tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilaille tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päätöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päätöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päätöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päätöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	L2, L3, L6, L7
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	L1, L2, L3, L7
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämiskohteitaan erilaisissa, myös monimedialaisissa viestintäympäristöissä	S1	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	L1, L2, L4
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	L1, L2, L4
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	L2, L4, L5, L6
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	L1, L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan	S3	L2, L4, L5, L7

tekstin tuottajana		
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L6
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	L2, L4, L5, L6
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L1, L2, L4
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	L1, L2, L4
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puheesitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Pehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Pehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa

sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekuulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan hyvän/kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puheesityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen

havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä			pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoitusperiä.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä	S2	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja

kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista		jakaminen	osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian	S3	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja

käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista			muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälaajat ja on lukenut sovitut kirjat.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja	S4	Kielen merkityksen ja aseman	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja

<p>kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>		<p>hahmottaminen</p>	<p>kulttuurista monimuotoisuutta.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla äidinkielten merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.</p>
---	--	----------------------	--

LOHJALLA

7.Ik

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, 5-8, 10, 11, 12, 14	<p>Tekstin teon vaiheet, erilaisia tekstilajeja, erilaisia lukutapoja, tiedonhaku S2, 3, 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - esim. referaatti, uutinen, satu, tarina - tekijänoikeudet 	L1, 4-7
T3, 4, 10	<p>Puhumisen tekstilajeja S1, 3, 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - esim. haastattelu, esitelmä 	L1-4, 6, 7
T13, 15	Kielioppia: sanaluokat ja sanojen taivutus S3, 4	L4
T13	<p>Kielenhuoltoa S3</p> <ul style="list-style-type: none"> - iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanat, tärkeimmät välimerkit 	L4, 5
T1, 6	Median tehtävät ja toimintatavat, sosiaalinen media S1, 2, 3, 4	L1-7
T9, 16	<p>Kirjallisuuden pääläjit ja peruskäsitteitä S2, 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - nuortenkirjallisuuteen tutustumista ja sen lukemista - yhteistyötä kirjaston kanssa 	L2, 4

8. Ik

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
----------------------	-----------------------------------	------------------------------------

T1-8,10-15	Mielipide ja sen perusteleminen, kantaaottavia ja pohtivia tekstilajeja S1, 2, 3, 4 - esim. arvostelu	L1-7
T1-4, 8	Suullisen ilmaisun keinoja ja harjoittelua S1, 2, 4 - esim. keskustelu, väittely, asioimistilanteet	L1-4, 6, 7
T4, 5, 15	Kielioppia: modukset ja lauseenjäsennys S2, 4	L4
T3, 5-8, 14, 15	Median sanallisia ja visuaalisia vaikutuskeinoja (esim. mainonta, kuvan lukeminen) S2, 3, 4	L1-7
T3, 5-8, 14, 15	Lehtien tekstilajeja S3, 4	L1-7
T5, 6, 7, 9, 16, 17	Kaunokirjallisuuden lukeminen ja tutustuminen eri lajityyppeihin S2, 3, 4 - esim. kauhu, jännitys, scifi, fantasia	L1, 2, 4
T3, 5, 6, 7, 9, 16	Elokuva- ja teatteri-ilmaisua S1, 2, 4	L1-4, 7
T1-4, 10-13, 15	Oman tekstin jäsentely, tuottaminen ja hiominen S1, 3, 4	L1-4, 6, 7

9. lk

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T5-9, 16	Suullinen ja kirjallinen kansanperinne, Suomen kirjallisuuden historia S2, 4	L1,2, 4, 5, 6
T5-9, 16	Kotimaisen kaunokirjallisuuden lukemista, esittelyä ja analysointia esim. tutkielmassa S2, 3, 4	L1, 2, 4, 5, 6
T15	Kielioppia: lauseenvastikkeiden käyttö ja tunnistaminen S3	L1, 2, 4
T17	Suomen kielen kehitys, ominaispiirteet, kielisukulaisuus ja vaihtelu (esim. murteet ja rekisterit), Suomen kielitilanne S4	L2, 4, 6, 7
T13, 15	Kielenhuoltoa S3 - esim. vierassanat, lyhenteet	L1, 2, 4, 5, 6

T1, 3, 4	Suullisia puheenvuoroja käytännön tilanteisiin S1 - esim. tilannepuhe	L1, 2, 3, 6, 7
T5, 6, 10, 11	Aineistopohjainen kirjoittaminen S2, 3	L1, 2, 4, 5, 7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

OPETUKSEN TAVOITTEET 7. lk	KESKEISET SISÄLLÖT	LAAJA- ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	- Opetellaan kohteliaan käytöksen merkitys erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. - Keskustelu- ja draamaharjoituksissa opetellaan esiintymisen lisäksi antamaan suullista palautetta ja ottamaan palautetta vastaan. - Oppilaat tottuvat yhteisöllisiin oppimisprosesseihin, joissa opitaan sosiaalisia taitoja.	L1 L2 L4
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	- Oppilaat harjoittelevat erilaisia puhetilanteita ja puhetaitoja. Näitä ovat selostus, haastattelu, esitelmä sekä keskustelu.	L2 L4 L5
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.	Oppilaat tekevät ilmaisutaitoon perustuvia harjoituksia ryhmässä ja yksin. - Oppilaat tottuvat keskustelu- ja draamatehtäviin, joissa pyritään siihen, että oppilaat oppivat toisiltaan sekä opettajalta. - Oppilaan itsetuntoa pyritään vahvistamaan positiivisten esiintymiskokemusten kautta. - Oppilas tottuu vuorovaikutteiseen ja oppijakeskeiseen	L2

	oppimisympäristöön.	
TEKSTIEN TULKITSEMINEN		
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	<ul style="list-style-type: none"> - Opetuksessa tutkitaan ja tuotetaan monimuotoisia ja monimediaisia tekstejä. Materiaalina käytetään mahdollisimman paljon autenttisia tekstinäytteitä. - Tekstien tulkinnan taitoja harjoitellaan lukemalla, pohtimalla luettua ja tutkimalla kriittisesti monenlaisia tekstejä, esimerkiksi runoja, proosaa, näytelmäkatkelmia, uutisia erilaisia videoita. - Oppilasta pyritään sitouttamaan ja motivoitumaan oppiaineeseen ict:n avulla. 	L1 L2 L4
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	<ul style="list-style-type: none"> - Opetuksessa harjoitellaan erilaisia lukustrategioita ja lukutapoja. - Oppilaat tutustuvat lähdekritiikkiin ja tekijänoikeuksiin. - Oppilas oppii medialukutaitoa ja mediankäyttötaitoa. 	L1 L2 L4
TEKSTIEN TUOTTAMINEN		
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat tutustuvat tekstilajeihin monipuolisesti ja harjoittelevat eri tekstilajien kirjoittamista. Tällaisia tekstilajeja ovat tiivistelmä, ohje, määritelmä, kuvaus, sähköpostiviesti, essee, uutinen sekä erilaiset luovan kirjoittamisen tehtävät. - Oppilaat harjaantuvat uusien sanojen ja rakenteiden käyttöön omissa kirjallisissa tuotoksissa. - Oppilas tutustuu kirjoittamisprosessin eri vaiheisiin. - Oppilaat keskittyvät ja pyrkivät virheettömän tekstin 	L1 L2 L4

	kirjoittamiseen.	
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat hallitsevat keskeisimmät kielen rakenteet: 1. Sanaluokat ja sanojen taivuttaminen. 2. Verbityypit, persoona- ja aikamuodot 3. Tärkeimmät nominityypit, sijamuodot 4. Lausetyypit. 5. Välimerkit ja oikeinkirjoitus. 	L2 L3
KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN		
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat hallitsevat puhutun ja kirjoitetun kielen eron ja puhutun kielen vaihtelun. - Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia syventää motivaatiotaan kielen ilmiöitä kohtaan. 	L4
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat oppivat kaunokirjallisuuden pääajit ja kaunokirjallisten peruskäsitteiden sujuvan hallinnan. - Oppilas tottuu lukemaan ja ymmärtämään kaunokirjallisia tekstejä. 	L2
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemyksensä ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	<ul style="list-style-type: none"> - Suomalaiseen kulttuuriin ja perinteisiin tutustuminen tarinoiden ja kielen tasolla. - Oppilas tutustuu monikulttuurisuuden käsitteeseen erilaisten tekstien, tarinoiden ja median kautta. 	L2
KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA		
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä,	- Tutustutaan erilaisiin oppimistyyleihin ja strategioihin.	L1

lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tiedonhakua ja mediakriittisyyttä sekä sanakirjan käyttöä. - Kartoitetaan oppilaiden omia vahvuuksia ja heikkouksia lukijoina ja kirjoittajina testien ja keskustelujen avulla. - Ryhmä- ja paritöiden laatiminen myös siten, että ryhmä rakentaa itse tietoa ja oppii antamaan vertaistukea luontevasti sitä tarvitsevalle. 	L2 L7
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat tutustuvat mahdollisimman laaja-alaisesti tekstityyppeihin ja tekstilajeihin. - Oppiainekohtaisen sanavaraston laajentaminen oma-aloitteisesti. 	L1 L4 L6
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	<ul style="list-style-type: none"> - Tiedonhankinnan harjoittelu erityyppisistä lähteistä. - Kirjaston monipuolinen käyttö. - Oppilas tottuu jatkuvaan kirjalliseen itsearviointiin. 	L1 L5 L6
OPETUKSEN TAVOITTEET 8. lk	KESKEISET SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan puhumisen strategioita: keskustelun aloittamista, ylläpitämistä ja lopettamista. - Opetellaan oman mielipiteen ilmaisemisen tapoja ja kuulijan huomioon ottamista. - Opetellaan kohteliaan käytöksen merkitys erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. - Keskustelu- ja draamaharjoituksissa opetellaan esiintymisen lisäksi antamaan 	L1 L2 L4

	<p>suullista palautetta ja ottamaan palautetta vastaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat tottuvat yhteisöllisiin oppimisprosesseihin, joissa opitaan sosiaalisia taitoja. - Oppilaille opetetaan mielipidekeskustelua, väittelyä ja sovittelua. 	
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat laativat omien puheita ja totuttelevat niiden esittämiseen. - Erilaisten muodollisten puhetilanteiden harjoittelu. - Oppilas oppii tunnistamaan puheen retorisia keinoja. 	L2 L4 L5
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tottuu vuorovaikutustilanteisiin ja oppii ottamaan huomioon puhetilanteen ehdot ja tavoitteet omassa puheessaan, kuuntelemisessaan ja kokonaisilmaisussaan. - Oppilaat tekevät ilmaisutaitoon perustuvia harjoituksia ryhmässä ja yksin. - Keskustelu- ja draamatehtävät, joissa pyritään siihen, että oppilaat oppivat toisiltaan sekä opettajalta. - Oppilaan itsetuntoa pyritään vahvistetaan positiivisten esiintymiskokemusten kautta. - Oppilas tottuu vuorovaikutteiseen ja oppijakeskeiseen oppimisympäristöön. 	L2
TEKSTIEN TULKITSEMINEN		
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja	<ul style="list-style-type: none"> - Opetuksessa tutkitaan ja tuotetaan monimuotoisia ja monimediaisia tekstejä. Materiaalina käytetään 	L1 L2 L4

<p>päättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella</p>	<p>mahdollisimman paljon autenttisia tekstinäytteitä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tekstien tulkinnan taitoja harjoitellaan lukemalla, pohtimalla luettua ja tutkimalla kriittisesti monenlaisia tekstejä, esimerkiksi arvosteluja, runoja, uutiskuvia, mainoksia, sarjakuvia ja erilaisia videoita. - Oppilaat tutustuvat sananvapauden ja sensuurin käsitteisiin. - Oppilaita pyritään sitouttamaan ja motivoitumaan ict:n avulla. 	
<p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opetuksessa harjoitellaan mielipiteen ja faktan erottamista, tekstin ja puheen vaikuttamiskeinoja, tekstien taustavaikuttimia sekä tekstilajien visuaalisia ja tekstuaalisia piirteitä. - Tutustutaan erilaisiin mediateksteihin, opetellaan kuvalukutaidon alkeita. - Oppilas oppii medialukutaitoa ja mediankäyttötaitoja. 	<p>L1 L2 L4</p>
<p>TEKSTIEN TUOTTAMINEN</p>		
<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat tutustuvat tekstilajeihin monipuolisesti ja harjoittelevat eri tekstilajien kirjoittamista. Tällaisia tekstilajeja ovat esseet, arvostelut, mielipidekirjoitukset, mainokset ja luova kirjoittaminen. - Oppilaat harjaantuvat uusien sanojen ja rakenteiden käyttöön omilla kirjallisissa tuotoksissa. - Oppilas tulee tietoiseksi kirjoittamisprosessin eri vaiheista. - Oppilaat keskittyvät ja pyrkivät virheettömän tekstin kirjoittamiseen. 	<p>L1 L2 L4</p>

<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa</p>	<p>- Keskeisten kielenrakenteiden hallinta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Modukset 2. Lauseenjäsennys 3. Kielenhuollon kertaus <p>- Oppilaat oppivat ymmärtämään netiketin käsitteenä ja käytänteenä.</p>	<p>L2 L3</p>
<p>KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN</p>		
<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>	<p>- Oppilaat hallitsevat puhutun ja kirjoitetun kielen eron: puhutun kielen vaihtelu (asiatyö, arkityö, ylätyö).</p> <p>- Oppilaille muistutetaan tai opetetaan uutena asiana yleiskieleen liittyviä perussääntöjä (kongruenssi, omistusliite, passiivin käyttö).</p> <p>- Oppilaalle opetetaan vaikuttamisen keinoja, retoriikkaa ja argumentointia.</p>	<p>L4</p>
<p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p>	<p>- Kaunokirjallisuuden lajityyppeihin perehtyminen.</p> <p>- Kaunokirjallisten päälaajien ja peruskäsitteiden sujuva hallinta ja soveltaminen.</p> <p>- Oppilas oppii lukemaan ja ymmärtämään kaunokirjallisia tekstejä.</p>	<p>L2</p>
<p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<p>- Suomalaiseen kulttuuriin, perinteisiin sekä kulttuurin käsitteisiin ja symboleihin tutustuminen tarinoiden ja kielen tasolla.</p>	<p>L2</p>
<p>KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA</p>		
<p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan</p>	<p>- Harjoitellaan tiedonhakua ja</p>	<p>L1</p>

myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	mediakriittisyyttä sekä sanakirjan käyttöä. - Kartoitetaan oppilaiden omia vahvuuksia ja heikkouksia lukijoina ja kirjoittajina testien ja keskustelujen avulla. - Ryhmä- ja paritöiden laatiminen myös siten, että ryhmä rakentaa itse tietoa ja oppii antamaan vertaistukea luontevasti sitä tarvitsevalle.	L2 L7
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	- Laaja-alainen perehtyminen tekstityyppeihin ja tekstilajeihin. - Oppiainekohtaisen sanavaraston laajentaminen oma-aloitteisesti.	L1 L4 L6
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	- Tiedonhankinnan harjoittelu erityyppisistä lähteistä. - Kirjaston monipuolinen käyttö. - Oppilas tottuu jatkuvaan kirjalliseen itsearviointiin.	L1 L5 L6
OPETUKSEN TAVOITTEET 9. lk	KESKEISET SISÄLLÖT	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA TOIMIMINEN		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	- Harjoitellaan puhumisen strategioita: keskustelun aloittamista, ylläpitämistä ja lopettamista. - Opetellaan kohteliaan käytöksen merkitys erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. - Keskustelu- ja draamaharjoituksissa opetellaan esiintymisen lisäksi antamaan suullista palautetta ja ottamaan palautetta vastaan. - Oppilaat tottuvat yhteisöllisiin oppimisprosesseihin, joissa	L1 L2 L4

	opitaan sosiaalisia taitoja.	
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistäitoja	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilas oppii tunnistamaan ja käyttämään retorisia keinoja eri tilanteissa. - Oppilas oppii syventämään omaa itseilmaisuaan. 	L2 L4 L5
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistäitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tottuu vuorovaikutustilanteisiin ja oppii ottamaan huomioon puhetilanteen ehdot ja tavoitteet omassa puheessaan, kuuntelemisessaan ja kokonaisilmaisussaan. - Oppilaat tekevät ilmaisutaitoon perustuvia harjoituksia ryhmässä ja yksin. - Keskustelu- ja draamatehtävät, joissa pyritään siihen, että oppilaat oppivat toisiltaan sekä opettajalta. - Oppilaan itsetuntoa pyritään vahvistamaan positiivisten esiintymiskokemusten kautta. - Oppilas tottuu vuorovaikutteiseen ja oppijakeskeiseen oppimisympäristöön. 	L2
TEKSTIEN TULKITSEMINEN		
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	<ul style="list-style-type: none"> - Opetuksessa tutkitaan ja tuotetaan monimuotoisia ja monimediaisia tekstejä. Materiaalina käytetään mahdollisimman paljon autenttisia tekstinäytteitä. - Tekstien tulkinnan taitoja harjoitellaan lukemalla, pohtimalla luettua ja tutkimalla kriittisesti monenlaisia tekstejä, esimerkiksi sanomalehden tekstilajeja, blogi- ja vlog-postauksia ja erilaisia videoita. - Oppilasta pyritään sitouttamaan 	L1 L2 L4

	ja motivoitumaan ict:n avulla.	
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	<ul style="list-style-type: none"> - Opetuksessa harjoitellaan tunnistamaan tekstien taustavaikuttimia sekä tekstilajien visuaalisia ja tekstuaalisia piirteitä. - Tutustutaan erilaisiin mediateksteihin sekä käsitellään elokuvan ja teatterin keskeisiä käsitteitä ja sisältöjä. - Oppilas oppii medialukutaitoa ja mediankäyttötaitoa. 	L1 L2 L4
TEKSTIEN TUOTTAMINEN		
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat tutustuvat tekstilajeihin monipuolisesti ja harjoittelevat eri tekstilajien kirjoittamista. Tällaisia tekstilajeja ovat esseet, artikkelit, raportit, tutkielma, portfolio sekä luova kirjoittaminen. - Oppilaat harjaantuvat uusien sanojen ja rakenteiden käyttöön omissa kirjallisissa tuotoksissa. - Oppilas hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet. - Oppilas oppii yleisimmät tekstin jäsentelytavat. - Oppilaat keskittyvät ja pyrkivät virheettömän tekstin kirjoittamiseen. 	L1 L2 L4
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	<ul style="list-style-type: none"> - Keskeisten kielenrakenteiden hallinta: 1. Nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tunnistaminen 2. Sanojen johtamisen pääperiaatteet 3. Välimerkit ja oikeinkirjoitus 	L2 L3
KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN		

<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat hallitsevat puhutun ja kirjoitetun kielen eron: puhutun kielen vaihtelu. - Murrealueisiin ja puhekielen muotoihin tutustuminen. - Suomen kieleen ja sen sukukieliin tutustuminen. - Maailman eri kielikuntiin tutustuminen. - Oppilas oppii tekemään yksinkertaisen morfeemianalyysin. - Oppilas tietää, mitä ovat retoriikka ja argumentaatio, ja osaa soveltaa niitä käytäntöön. 	<p>L4</p>
<p>T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaat oppivat tuntemaan kirjallisuushistoriaa. - Oppilaat oppivat laatimaan novellianalyysin. - Oppilas oppii lukemaan ja ymmärtämään kaunokirjallisia tekstejä. 	<p>L2</p>
<p>T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Suomalaiseen kulttuuriin, perinteisiin sekä kulttuurin käsitteisiin ja symboleihin tutustuminen tarinoiden ja kielen tasolla. - Oppilas tutustuu monikulttuurisuuden käsitteeseen erilaisten tekstien, tarinoiden ja median kautta. 	<p>L2</p>
<p>KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUKENA</p>		
<p>T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan tiedonhakua ja mediakriittisyyttä sekä sanakirjan käyttöä. - Päivitetään oppilaiden omia vahvuuksia ja heikkouksia lukijoina ja kirjoittajina testien ja keskustelujen avulla. 	<p>L1 L2 L7</p>

	- Ryhmä- ja paritöiden laatiminen myös siten, että ryhmä rakentaa itse tietoa ja oppii antamaan vertaistukea luontevasti sitä tarvitsevalle.	
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	- Laaja-alainen perehtyminen tekstityyppeihin ja tekstilajeihin. - Tutustuminen ammattikieleen ja erityiskieleen. - Oppilas harjaantuu kirjoittamaan asiatyylillä ja kirjakielellä. - Oppiainekohtaisen sanavaraston laajentaminen oma-aloitteisesti.	L1 L4 L6
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	- Tiedonhankinnan harjoittelu erityyppisistä lähteistä - Kirjaston monipuolinen käyttö. - Oppilas tottuu jatkuvaan kirjalliseen itsearviointiin.	L1 L5 L6

15.4.2 Toinen kotimainen kieli

Ruotsi

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun ruotsin kielellä eri oppiaineissa.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
----------------------	---------------------------------------	-------------------------

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	L1, L2
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	L2, L5
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3, L7
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää ruotsinkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L4, L3, L5
---	----	------------

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Pehdyttään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muuta nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	Kieli- ja kulttuuriympäristön ja kielen merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kielen asemaa Suomessa ja Pohjoismaissa ja maailman kielten joukossa ja pohtia kielen merkitystä yksilölle.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista oppia ruotsinkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella

säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena			johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.2 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteessa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäänsään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää

muuta kompensatiota			käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki)
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.2
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

7. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1 Autetaan oppilasta tekemään havaintoja pohjoismaisesta kieliympäristöstä ja elämäntavasta.	Havainnoidaan pohjoismaisia kielenkäyttöympäristöjä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurien ominaispiirteitä sekä Pohjoismaita yhdistäviä tekijöitä.	L2, L5
T2 Ohjataan oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Tehdään havaintoja suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroista sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaan aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään muiden kielten opiskelusta tuttuja kielitiedon käsitteitä.	L1, L4
T3, T4 Autetaan oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan. Ohjataan oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Kannustetaan oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään. Rohkaistaan oppilasta käyttämään ruotsia koulussa ja vapaa-ajalla.	Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käyttöön erilaisissa tilanteissa.	L1, L2, L7
T5 - T9 Tarjotaan oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista eri viestintäkanavia käyttäen. Rohkaistaan oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Autetaan oppilasta harjoittelemaan kohteliaita ilmaisutapoja. Ohjataan oppilasta kiinnittämään viestinnässä huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin.	Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Rakenteista harjoitellaan ainakin: <ul style="list-style-type: none"> • aikamuotoja • järjestysluvut, kuukaudet, päiväykset • persoonapronominien omistus- ja objektimuodot. 	L2, L4, L5

8. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1 Ohjataan oppilasta tarkastelemaan pohjoismaista kieliympäristöä, elämäntapaa ja kulttuuria.	Tarkastellaan pohjoismaisia kielenkäyttöympäristöjä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurien ominaispiirteitä sekä Pohjoismaita yhdistäviä tekijöitä.	L2, L5
T2 Ohjataan oppilasta havaitsemaan ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja samojen asioiden ilmaisutapoja muissa kielissä. Rohkaistaan oppilasta käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja ja verrataan ruotsin kieltä oppilaan aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään muiden kielten opiskelusta tuttuja kielitiedon käsitteitä.	L1, L4
T3, T4 Ohjataan oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä. Ohjataan oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Kannustetaan oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia ruotsinkieliseen viestintään omassa elämässään. Ohjataan oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja vapaa-ajalla.	Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käyttöön erilaisissa tilanteissa.	L1, L2, L7
T5 - T9 Tarjotaan oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista eri viestintäkanavia käyttäen. Rohkaistaan oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Autetaan oppilasta tutustumaan laajemmin kohteliaisiin ilmaisutapoihin. Ohjataan oppilasta kiinnittämään viestinnässä huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin.	Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Viimeistään 8. luokalla harjoitellaan: <ul style="list-style-type: none"> • sivulause • imperatiivi. 	L2, L4, L5

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1 Rohkaistaan oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön, elämäntapaan ja kulttuuriin.	Tutustutaan pohjoismaisiin kielenkäyttöympäristöihin, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurien ominaispiirteisiin sekä Pohjoismaita yhdistäviin tekijöihin.	L2, L5
T2 Ohjataan oppilasta tarkastelemaan ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja samojen asioiden ilmaisutapoja muissa kielissä. Rohkaistaan oppilasta käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Tarkastellaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaan aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään muiden kielten opiskelusta tuttuja kielitiedon käsitteitä.	L1, L4
T3, T4 Rohkaistaan oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä. Ohjataan oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Kannustetaan oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia ruotsinkieliseen viestintään sekä käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käyttöön erilaisissa tilanteissa.	L1, L2, L7
T5 - T9 Tarjotaan oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista eri viestintäkanavia käyttäen. Rohkaistaan oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Kannustetaan oppilasta tutustumaan laajemmin kohteliaisiin ilmaisutapoihin. Ohjataan oppilasta kiinnittämään viestinnässä huomiota myös ääntämiseen ja kielen rakenteisiin.	Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä sekä vahvistetaan aiemmin opittua kielitaitoa. Viimeistään 9. luokalla harjoitellaan: <ul style="list-style-type: none"> - man-rakenne • att + verbin perusmuoto • adjektiivin vertailumuodot • konditionaali. 	L2, L4, L5

15.4.3 Vieraat kielet

Englanti

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L3
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	L4
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	L5

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Englannin A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään	S2	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan.

monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		ja yhteistyö	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	S2	Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso B1.1 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito			Taitotaso B1.1

tulkita tekstejä			
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitehoksesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso B1.1
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

LOHJALLA

7. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3 Ohjataan oppilasta kiinnittämään huomiota englannin kielen asemaan ja variantteihin ja annetaan hänelle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään. Kannustetaan oppilasta löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja ympäristöjä. Ohjataan oppilasta havaitsemaan englanninkielen säännönmukaisuuksia	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä. Kiinnitetään huomiota englannin kielen kehittymiseen maailman kieleksi. Otetaan selkoa sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen	L1, L2

sekä eroja ja yhtäläisyyksiä muihin kieliin verrattuna.	opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Tutustutaan englannin kielen variantteihin.	
T4, T5 Rohkaistaan oppilasta asettamaan tavoitteita, käyttämään monipuolisia tapoja oppia ja arvioida oppimistaan, kannustetaan oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Rohkaistaan oppilasta itsenäiseen kielitaidon soveltamiseen.	S2 Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanaston käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.	L1, L3
T6, T7, T8, T9, T10 Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan ja esittämään mielipiteitä ikätasolleen sopivista aiheista. Kannustetaan oppilasta viestimään rohkeasti ja käyttämään erilaisia kompensatiotekniikoita. Autetaan oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tuetaan oppilaiden rakentavaa kulttuurien välistä viestintää. Tarjotaan oppilaille mahdollisuus kuulla, lukea ja tulkita monenlaisia, itselleen merkityksellisiä tekstejä. Ohjataan oppilasta puhumaan ja kirjoittamaan itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen.	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmaksi otetaan ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja nuorten toiminta englanniksi eri yhteisöissä. Otetaan huomioon myös englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikoinnin kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Erilaisia vuorovaikutustilanteita havainnoidaan ja harjoitellaan eri viestintäkanavia hyödyntäen. Rakennesisältöihin kuuluvat ainakin: Alakoulussa opeteltujen aikamuotojen ja muiden rakenteiden kertaus Perfekti ja pluskvamperfekti joko kerraten tai uutena Futuuri Pronomineja	L4

8. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3 Ohjataan oppilasta pohtimaan englannin kielen asemaa ja variantteja ja annetaan hänelle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään. Rohkaistaan oppilasta englanninkielen avulla laajentamaan käsitystään globalisoituvasta maailmasta. Ohjataan oppilasta havaitsemaan englanninkielen säännönmukaisuuksia sekä eroja ja yhtäläisyyksiä muihin	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä. Kiinnitetään huomiota englannin kielen kehittymiseen maailman kieleksi. Otetaan selkoa sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen	L1, L2, L3

kieliin verrattuna.	opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Tutustutaan englannin kielen variantteihin.	
T4, T5 Rohkaistaan oppilasta asettamaan tavoitteita, käyttämään monipuolisia tapoja oppia ja arvioida oppimistaan, kannustetaan oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Rohkaistaan oppilasta itsenäiseen kielitaidon soveltamiseen.	S2 Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanaston käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.	L1, L3
T6, T7, T8, T9, T10 Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan ja esittämään mielipiteitä ikätasolleen sopivista aiheista. Kannustetaan oppilasta viestimään rohkeasti ja käyttämään erilaisia kompensatiotekniikoita. Autetaan oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tuetaan oppilaiden rakentavaa kulttuurien välistä viestintää. Tarjotaan oppilaille mahdollisuus kuulla, lukea ja tulkita monenlaisia, itselleen merkityksellisiä tekstejä. Ohjataan oppilasta puhumaan ja kirjoittamaan erilaisissa konteksteissa sekä yleisistä että itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen.	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmaksi otetaan ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja nuoren toiminta englanniksi eri yhteisöissä. Otetaan huomioon myös englannin kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikoinnin kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Erilaisia vuorovaikutustilanteita havainnoidaan ja harjoitellaan eri viestintäkanavia hyödyntäen. Rakennesisältöihin kuuluvat ainakin: Aiempien rakenteiden kertaus Konditionaali Adverbi ja sen vertailu Pronomineja	L4

9. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3 Ohjataan oppilasta ymmärtämään englannin kielen asema ja variantit ja annetaan hänelle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään. Kannustetaan oppilasta toimimaan englanninkielisissä ympäristöissä globalisoituvassa maailmassa. Ohjataan oppilasta havaitsemaan englanninkielen säännönmukaisuuksia sekä eroja ja yhtäläisyyksiä muihin	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä. Kiinnitetään huomiota englannin kielen kehittymiseen maailman kieleksi. Otetaan selkoa sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen	L1, L2, L3

kieliin verrattuna ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena.	opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Tutustutaan englannin kielen variantteihin.	
T4, T5 Rohkaistaan oppilasta asettamaan tavoitteita, käyttämään monipuolisia tapoja oppia ja arvioida oppimistaan, kannustetaan oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Rohkaistaan ja kannustetaan oppilasta itsenäiseen kielitaidon soveltamiseen ja elinikäiseen kielten opiskeluun.	S2 Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanaston käyttöä, kokonaisuuden hahmottamista, ryhmittelyä.	L1, L3
T6, T7, T8, T9, T10 Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan ja esittämään mielipiteitä ikätasolleen sopivista aiheista. Kannustetaan oppilasta viestimään rohkeasti ja käyttämään erilaisia kompensatiokeinoja. Autetaan oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tuetaan oppilaiden rakentavaa kulttuurien välistä viestintää. Tarjotaan oppilaalle mahdollisuus kuulla, lukea ja tulkita monenlaisia, itselleen merkityksellisiä tekstejä. Ohjataan oppilasta puhumaan ja kirjoittamaan erilaisissa konteksteissa sekä yleisistä että itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään ääntämiseen.	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmaksi otetaan ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja nuoren toiminta englanniksi eri yhteisöissä, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon myös englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikoinnin kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Erilaisia vuorovaikutustilanteita havainnoidaan ja harjoitellaan eri viestintäkanavia hyödyntäen. Viimeistään 9. luokan rakennesisältöihin kuuluvat aiempien rakenteiden kertauksen lisäksi Epäsuora esitys II Konditionaali Passiivi Infinitiivi ja ing-muoto	L4, L5

15.4.4 Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus

ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1 – S6	L1, L3, L5
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1 – S6	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1 – S6	L1, L4
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1 – S6	L1, L2, L4, L5
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1 – S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6	L1, L3, L4, L6

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	L1 - L7
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1 – S6	L5
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	L1, L3, L4
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	L1, L4
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityöihin	S2	L1, L4
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	L1, L3, L6
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	L1, L4
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	L1, L4, L5
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	L1, L4, L5
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	L1, L4, L5
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	L1, L4
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	L3, L4, L5
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiä arvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen.

Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta

Matematiikan päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.	S1 – S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien.	S1 – S6	Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.	S1 – S6	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1 – S6	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1 – S6	Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1 – S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan	S1, S2	Päättele- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättele- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

eri tilanteissa			
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityihin	S2	Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaalityt ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosenttien käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosentiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälöratkaisutaitojaan	S3, S4	Tuntemattoman käsite ja yhtälöratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelöllä tai symbolisesti.
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.	S1	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

LOHJALLA

7. lk

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>Vahvistetaan oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.</p> <p>Kannustetaan oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että ryhmässä toimien.</p> <p>Työskentelytaidot</p> <p>Ohjataan oppilasta havaitsemaan ja</p>	<p>-Harjoitellaan vastuunottamista opiskelusta</p> <p>- Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.</p> <p>- Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.</p> <p>- Vahvistetaan oppilaiden</p>	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L3</p> <p>L4</p> <p>L5</p>

<p>ymmärtämään oppimiansa asioiden välisiä yhteyksiä.</p> <p>Kannustetaan oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun.</p> <p>Tuetaan oppilasta matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja näiden taitojen kehittämisessä.</p> <p>Ohjataan oppilasta arvioimaan ratkaisujaan ja tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.</p> <p>Rohkaistaan oppilasta soveltamaan tietojaan ja taitojaan.</p> <p>Ohjataan oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan.</p> <p>Opastetaan oppijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun</p> <p>Opastetaan oppijaa soveltamaan TVT:aa matematiikan opiskelussa</p> <p>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</p> <p>Ohjataan oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa.</p> <p>Ohjataan oppilasta laskemaan rationaaliluvuilla.</p> <p>Tuetaan oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtäminen reaalityihin.</p> <p>Ohjataan oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälöratkaisutaitojaan</p> <p>Ohjataan oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustutaan funktion käsitteeseen.</p> <p>Tuetaan oppilasta ymmärtämään</p>	<p>päätelykykyä ja taitoa perustella.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. - Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. - Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua. <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. - Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. - Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. - Lukualuetta laajennetaan reaalityihin. - Pehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. - Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista - Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. - Pehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon 	<p>L7</p>
---	--	-----------

<p>geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.</p> <p>Ohjataan oppilasta ymmärtämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia</p> <p>Kannustetaan oppilasta kehittämään taitoa laskea pinta-aloja.</p> <p>Ohjataan oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen</p>	<p>laskemiseen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. - Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä. - Kerrataan koordinaatistoa ja piirretään suoria koordinaatistoon. - Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. - Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. - Opitaan kehä- ja keskuskulma. - Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. -Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa. - Harjoitellaan geometrista konstruointia. - Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. 	
---	---	--

8. lk

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>Vahvistetaan oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.</p> <p>Kannustetaan oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että ryhmässä toimien.</p> <p>Työskentelytaidot</p> <p>Ohjataan oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Vahvistetaan oppilaan vastuunottamista opiskelustaan. - Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. - Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. - Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. - Harjoitellaan matemaattisen tekstin 	<p>L1</p> <p>L2</p> <p>L3</p> <p>L4</p> <p>L5</p> <p>L6</p>

<p>välisiä yhteyksiä.</p> <p>Kannustetaan oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun.</p> <p>Tuetaan oppilasta matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja näiden taitojen kehittämisessä.</p> <p>Ohjataan oppilasta arvioimaan ratkaisujaan ja tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.</p> <p>Rohkaistaan soveltamaan tietojaan ja taitojaan</p> <p>Ohjataan oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan.</p> <p>Opastetaan oppijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun</p> <p>Opastaa oppijaa soveltamaan TVT:aa matematiikan opiskelussa</p> <p>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</p> <p>Ohjataan oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa.</p> <p>Ohjataan oppilasta laskemaan rationaaliluvuilla.</p> <p>Tuetaan oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtäminen reaalityihin.</p> <p>Tuetaan oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta.</p> <p>Ohjataan oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälöratkaisutaitojaan.</p> <p>Ohjataan oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustutaan</p>	<p>tulkittamista ja tuottamista.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan todistamisen perusteisiin. - Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. - Syvennetään algoritmista ajattelua. - Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. - Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua. <ul style="list-style-type: none"> - Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. - Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. - Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. - Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. -Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. - Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa. - Vahvistetaan muuttujan käsitteen ymmärtämistä ja lausekkeen arvon laskemista. - Harjoitellaan potenssilausekkeiden 	
---	--	--

<p>funktion käsitteeseen.</p> <p>Tuetaan oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.</p> <p>Ohjataan oppilasta ymmärtämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia.</p> <p>Kannustetaan oppilasta kehittämään taitoa laskea pinta-aloja.</p> <p>Ohjataan oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen</p>	<p>sieventämistä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. - Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. - Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. - Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa. - Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. - Pehdytään funktion käsitteeseen. - Piirretään suoria koordinaatistoon. - Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. - Harjoitellaan geometrista konstruointia. - Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. - Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. - Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. - Varmennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa. 	
--	---	--

9.Ik

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p> <p>Vahvistetaan oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.</p>	<p>-Vahvistetaan oppilaan vastuunottamista opiskelustaan.</p>	<p>L1 L2 L3 L4 L5</p>

<p>Kannustetaan oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että ryhmässä toimien.</p> <p>Työskentelytaidot</p> <p>Ohjataan oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.</p> <p>Kannustetaan oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun.</p> <p>Tuetaan oppilasta matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja näiden taitojen kehittämisessä.</p> <p>Ohjataan oppilasta arvioimaan ratkaisujaan ja tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.</p> <p>Rohkaistaan soveltamaan tietojaan ja taitojaan.</p> <p>Ohjataan oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan.</p> <p>Opastetaan oppijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun.</p> <p>Opastetaan oppijaa soveltamaan TVT:aa matematiikan opiskelussa.</p> <p>Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet</p> <p>Ohjataan oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa.</p> <p>Ohjataan oppilasta laskemaan rationaaliluvuilla.</p> <p>Tuetaan oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtäminen reaalityihin.</p> <p>Vahvistetaan oppilaan ymmärrystä prosenttilaskennassa.</p> <p>Ohjataan oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälöratkaisutaitojaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vahvistetaan oppilaan loogista ajattelua vaativia toimintoja: sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. - Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. - Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. - Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. - Tutustutaan edelleen todistamisen perusteisiin. - Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. - Syvennetään algoritmista ajattelua. - Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. - Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua. - Vahvistetaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. - Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. - Laajennetaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteitä. - Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. 	<p>L6 L7</p>
--	--	------------------

<p>Ohjataan oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja vahvistetaan oppijan käsitystä funktiosta</p> <p>Tuetaan oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.</p> <p>Vahvistetaan oppilaan kykyä ymmärtää suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia.</p> <p>Kannustetaan oppilasta kehittämään taitoa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia.</p> <p>Ohjataan oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä</p> <p>Ohjataan oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sovelletaan prosenttilaskentaa. - Syvennytään funktion käsitteeseen. - Määritetään funktioiden nollakohtia. - Kerrataan potenssi- ja polynomilaskentaa. - Harjoitellaan lausekkeen arvon laskemista. - Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä sekä vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. - Tutustutaan toisen asteen yhtälön ratkaisukaavaan. - Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. - Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa. - Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. - Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. - Varmennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa. - Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. - Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. - Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. - Tulkitaan kuvaajia: esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. - Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. - Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. - Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja 	
--	---	--

	mediaani. - Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. - Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. - Lasketaan todennäköisyyksiä. - Kerrataan oppilaiden jatkokoulutuksen kannalta keskeisiä asioita.	
--	---	--

15.4.5 Biologia

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiala hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	L4, L5

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S4, S6	L4, L7
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseräitä	S1, S4, S5	L1
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	L3
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys	S6	L4, L7
Biologiset taidot		
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	L1
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	L1, L5
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4, S6	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	L1, L5
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	L2, L3, L7
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	L7
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävästä tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	L5, L7

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestäväää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestäväää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevissa oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratorio työskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Biologian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Biologian opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologinen tieto ja			

ymmärrys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	<p>Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja.</p> <p>Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.</p>
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	<p>Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja.</p> <p>Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.</p>
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S4, S6	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita	S1, S4, S5	Perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteiden hahmottaminen	<p>Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä.</p> <p>Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.</p>
T5 ohjata oppilasta	S5	Ihmiselimistön	Oppilas osaa kuvata

ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja		rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	ihmiselimestön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys	S6	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4, S6	Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.
T10 ohjata oppilasta	S1-S6	Biologisen tutkimuksen	Oppilas osaa havainnoida ja

tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella		tekeminen	tallentaa keräämiään tietoja laboratorioissa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet			
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestäväällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluita eettisesti kestäville valinnoille.
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

LOHJALLA

7. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1	S1-S4, S6 Vesiluontoon tutustuminen	L1, L5, L5, L7
T2	S1-S4	L1, L4, L5
T3	S1-S4, S6	L1, L4, L7
T6	S6	L1, L4, L7
T7-T11	S1-S4, S6	L1, L4, L5; L7
T12-T14	S1-S4, S6	L1, L2, L7

8. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1	Pääpaino ekosysteemin opetuksessa. S1-S4, S6	L1, L4, L5
T2	S1-S4, S6	L1, L4,L5
T3	S1-S3, S6	L1,L4,L5
T4	S1, S4, S5, S6	L1, L7
T5	Ihmisen lisääntyminen ja perinnöllisyys	
T6	S2, S4,S6	L1, L7,
T7-T11	S1-S6	L4, L7, L5
T12-T14	S1-S6	L1, L4, L5, L7

9. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
---	--	---

T2	S1, S4, S5	
T4	S4, S5	
T5	S5	
T7,T8, T10,T11	S1, S5	
T13	S5	

15.4.6 Maantiede

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristönmuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseen.

Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1-S6	L1, L4, L5
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä	S1-S4, S6	L4, L5

sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla		
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	L2, L4
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1-S6	L7
Maantieteelliset taidot		
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	L1
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1-S6	L4, L5
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	L5, L6
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	L1
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	L4
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	L2
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	L7
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1-S6	L3, L7

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoiniin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoiniin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestäväää käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisuus lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomeediaa arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomeediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
-------------------	--------------------	------------------------------------	----------------------------------

T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentamista maapallosta	S1-S6	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1-S4, S6	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureja, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys	S1-S6	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko

			<p>maailma.</p> <p>Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.</p>
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1-S6	Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	Geomediataidot	<p>Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomedian maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä.</p> <p>Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.</p>
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	Tutkimustaidot	<p>Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen.</p> <p>Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.</p>
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoita oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	<p>Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä.</p> <p>Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin</p>

			liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	Kestävän kehityksen edistäminen	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävä kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävä elämäntavan mukaisesti.
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1-S6	Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata

			kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.
--	--	--	--

LOHJALLA

7.Ik

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T13	S1: kartan peruskäsitteet, teemakartat, geomedia	L1-L7
T1-T13	S2	L1-L7
T1-T13	S3	L1-L7
T1-T13	S4: Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.	L1-L7

8.Ik

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T13	S1: geomedia, teemakartat	L1-L7
T1-13	S2	L1-L7
T1-T13	S3: Planetaarisuus, Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä	L1-L7
T1-T13	S4: Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.	L1-L7
T1, T3-13	S5: Euroopassa	L1-L7
	S6: keskitytään Eurooppaan	L1-L7

9.Ik

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1	S1: maasto- ja teemakartat, geomedia	L1-L7
T1-T13	S2	L1-L7
T1-T13	S3: planetaarisuus	L1-L7
T1-T13	S4	L1-L7
T1, T3-13	S5: Suomessa	L1-L7
T1-T13	S6: Suomessa	L1-L7

15.4.7 Fysiikka

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti	S1-S6	L1

luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä		
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet.

Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen

tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päätösarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Fysiikan päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan

			osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen

ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa			ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen			
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiötä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköä keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

LOHJALLA

7.Ik

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T13	S1, Mittaaminen, havainnointi ja tutkimuksen tekeminen S2, Lämpöoppi S4, Fysikaalinen ajattelutapa, ajankohtaiset asiat, maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet	L1-L7

8.Ik

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T13, T14,	S1, Tutkimuksen suunnitteleminen ja toteutus	L1-L7

T15	S2, Aalto-oppi ja ydinfysiikka S4, Tutustutaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.	
-----	--	--

9.lk

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T15	S1, Tutkimuksen tulosten analysointi S3, Muut energiamuodot, sähköntuotanto S4, Energian säilyminen ja sovellukset, ajankohtaiset asiat S5, Vuorovaikutus ja liike S6, Sähköoppi ja käytännön sovellukset	L1-L7

15.4.8 Kemia

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemian tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille

mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestäväen käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1-S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin

kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia

ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kemian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa	S1-S6	Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja

elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa			<p>tarvitaan erilaisissa tilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.</p>
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.</p> <p>Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.</p>
Tutkimisen taidot			
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	<p>Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.</p> <p>Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.</p>
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	<p>Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan.</p> <p>Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.</p>
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	<p>Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia.</p> <p>Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin</p>

			toimivuutta.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen			
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1-S6	Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia

			näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

LOHJALLA

7. lk

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T6, T2, T3, T4, T13	Opiskellaan turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot kemian laborointiin (S1). Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen (S2) sekä ammatteihin, joissa tarvitaan kemiaa (S3).	L1- L7
T5, T2, T3, T6, T7, T14, T4, T13	Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia, kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta (S5), kemiallisia reaktioita ja reaktionopeutta. Tutustutaan kemian merkkikieleen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemiseen (S6) sekä aineen säilymiseen (S4). Tutkitaan	L1- L7

	olomuotojen muutoksia (S2).	
T10, T11, T9, T2, T3, T6, T7, T14, T4, T13	Tutustutaan alkuaineisiin ja atomeihin, yhdisteisiin, mallintamiseen (S5) ja luonnon mittasuhteisiin (S4).	L1- L7

8.lk

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T5, T6, T7, T11, T14, T13, T4	Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen, harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista (S6).	L1-L7
T1, T2, T9, T10, T5, T6, T7, T11, T14, T13, T4	Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Käytetään malleja ja simulaatioita yhdisteiden rakentumisen hahmottamiseen (S5).	L1-L7
T1, T14, T12	Tutustutaan kemiaan liittyviin uutisiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen (S4).	L1-L7
T1, T3, T15	Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista (S3).	L1-L7

9.lk

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T6, T7, T9, T5, T11, T12	Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään (S5).	L1-L7
T1, T2, T3, T4, T6, T5	Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle (S6).	L1-L7
T1, T2, T15, T3, T4, T6, T8, T5	Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista, pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana (S3). Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö, esimerkiksi paperi- ja	L1-L7

15.4.9 Terveystieto

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveystietoa tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiiriin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittämistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Terveystietoa tukeva kasvu ja kehitys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänsä kulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L7

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	L2, L3, L4, L7
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1	L1, L3, L4, L6
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L4
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	L1-L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	L2, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä	S1-S3	L1, L2, L3, L7

muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista		
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevilla asioilla omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S3	L1-L7

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyitä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia.

Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämäntapa, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys: Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntapaa sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetti, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy: Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmä, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveystietoja sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävä elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveystieteet, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveystieteen ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveystieteen näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa,

kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen.

Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Terveystiedon päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1-S3	Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämäntapojen eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä.

			Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät ja sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja	S2, S3	Terveyteen, turvallisuuteen ja	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää

sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa		sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2		Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian	S3	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä

merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille			esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiseksi sekä kuvaamaan terveystalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveystalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystalveluyksittä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	S1-S3	Terveystalveluyksittä arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuuta ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.	S3	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

LOHJALLA

7.lk

Ko. sisältöalueen	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
-------------------	---	------------------------------------

opetuksen tavoitteet	0,5 kurssia 7. luokalla	
T1, T3, T7, T11	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys Terveiden laaja-alaisuus, terveys-käsite, terveyden kolme osa-aluetta, elämäntilanne Murrosiän muutokset, kasvu ja kehitys mieheksi ja naiseksi	L1, L3, L4
T5, T6, T7, T8, T12	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy Terveys ja media Arjen rytmi (uni, hygienia, ravinto, liikunta) Riippuvuuden mekanismit, tupakka	L1, L3, L4, L5, L6

8.lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
	1,5 kurssia	
T2, T3, T8	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys Seksuaalisuus Mielen hyvinvointi Arvot	L1, L3, L4, L6, L7
T2, T3, T5, T6, T7, T8, T9, T12	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy kriisistä selviytyminen seurustelu, seksi, ehkäisy liikunnan merkitys kokonaisvaltaiselle terveydelle Riippuvuudet: alkoholi, huumeet Tapaturmat, ensiapu, itsehoito	L1, L3, L4, L6, L7
T7, T10, T11	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri liikennekäyttäytyminen	L1, L3, L4, L5, L6, L7

9.Ik

Ko sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T4, T5, T6, T7, T8, T10, T12	1 kurssi S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy Stressin hallinta seksitaudit, raskaus kansantaudit ja mielen sairaudet, ravitseemus	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8, T9, T12	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri Ympäristö ja terveys: hengitys, vesi, säteily, äänimaisema	L1-L7

7.–9.-luokkien erityispiirteet ja tehtävät terveystiedon opetuksessa:

7.Ik: Terveystiedon osa-alueet, murrosiän muutokset, arjen rytmi, riippuvuuden mekanismit

8.Ik: Seksuaalisuus, mielenhyvinvointi, turvallisuus, päihteet

9.Ik: Kansantaudit, terveys ja ympäristö, raskaus ja seksitaudit

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen sekä oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet 7–9-luokilla:

Terveystiedon keskeisiä työtapoja ovat ilmiölähtöisyys, erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen ja oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan.

Terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat monipuolinen fyysinen ympäristö, ihmisten väliset vuorovaikutussuhteet, yhteisöt ja sähköinen ympäristö. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Terveystiedon ohjauksessa, eriyttämisessä ja tuessa otetaan huomioon oppilaiden kehityksen, elämäntilanteen ja kulttuurin erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevista terveyteen ja sairauteen liittyvistä kysymyksistä. Pyritään tekemään yhteistyötä muiden oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa.

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppilasta ja kannustaa oppilasta kehittämään terveysosaamista sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilaalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan

monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Arvioinnin tukena ovat itsearviointi ja vertaispalaute. Arviointi ei saa perustua oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet.

15.4.10 Uskonto

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomuserinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntaitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämäntutkimyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
----------------------	---------------------------------------	-------------------------

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	L1
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	L2
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	L2, L3, L6
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	L2, L7
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisia merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	L5, L6
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	L7
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	L1, L2
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	L6

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri

puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehitty

kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1-S3	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja	S1, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen

tieteen kielen välisiä eroja			kielen välisistä eroista.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1-S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänskatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämäntarkoituksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämäntarkoituksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjänä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteerit, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovoosi

kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteinä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämäkatsomuksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksisiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa syvennetään Raamatun ja Tradition tuntemusta sekä tietämystä uskon ja kristillisen elämän perusasioista. Autetaan oppilaita saamaan kokonaiskuva sakramenteista ja uskonopin keskeisestä sisällöstä. Tärkeitä sisältöjä ovat kuolema ja iankaikkinen elämä, pyhäksi julistaminen, paavin erehtymättömyys sekä kirkon historian tärkeimmät tapahtumat ja viimeisimpien kirkolliskokousten merkitys kirkon elämälle. Perehdytään katolisen kirkon toimintaan Suomessa. Tutustutaan keskeisiin kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeistä on eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen sekä niiden jäsenten kohtaaminen ekumenian hengessä. Syvennetään oppilaiden tietämystä luterilaisuuden ja ortodoksisuuden vaikutuksista suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaan. Tutustutaan syvällisemmin Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan sekä ekumenian periaatteisiin ja päämääriin. Perehdytään suuriin maailmanuskontoihin ja niiden vaikutukseen kulttuuriin, elämäntapoihin ja taiteisiin. Tutustutaan muiden uskontojen suhtautumiseen kuolemaan ja tuonpuoleiseen. Perehdytään katolisen kirkon käymään dialogiin muiden uskontojen kanssa. Tutustutaan katoliseen ja muuhun uskonnolliseen kirjallisuuteen.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan ihmisen vapautta valita elämänsä tavoitteet. Pohditaan monikulttuurisen ja -uskontoisen yhteiskunnan arvoja. Syvennetään moraaliopetuksen, käskyjen ja hyveiden tuntemista. Pohditaan kirkon opetusta synnistä ja sen olemuksesta yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta sekä seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksessa perehdytään Islamiin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa syvennetään osaamista islamin historiasta profeetta Muhammedin ajoista islamilaisen valtakunnan kasvuun ja islamilaisen teologian vakiintumiseen. Keskeisinä sisältöinä ovat islamin monimuotoisuus, sen pääsuuntaukset, modernit islamilaiset liikkeet ja poliittinen islam. Pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloä. Tärkeitä sisältöjä ovat islam ja muslimit Suomessa, Koraanin ja perimätiedon kokoamisen historia, rakenne ja tulkinnat, islamin opilliset perusteet ja uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin sekä islamin kulttuurivaikutus taiteessa ja tieteessä. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja islamilaiseen maailmaan.

S2 Uskontojen maailma: Perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetukseen ja niiden vaikutukseen kulttuuriin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen elämäkatsomuksena. Perehdytään uskonnon tutkimukseen sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eroihin. Autetaan oppilaita huomaamaan uskonnot kulttuurissa, mediassa ja populaarikulttuurissa sekä tunnistamaan uskontojen vaikutus politiikassa. Pohditaan uskonnollisen erilaisuuden hyväksymistä sekä uskontoa osana kulttuuri-identiteettiä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat islamilaisen etiikan rakenne, teot ja niiden seuraukset sekä islamilaisen lain tulkinnat yhteiskunnassa ja muslimiyhteisössä. Pohditaan islamilaisen lain suhdetta lainoppiin ja lakikoulukuntiin sekä perehdytään islamilaisiin käytöstapoihin. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka sekä erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset. Perehdytään uskontodialogiin ja uskontojen merkitykseen yhteiskuntarauhan rakentamisessa. Pohditaan vastuuta ympäristöstä sekä sen merkitystä ihmisille.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskuntoon: Keskeisinä opittavina asioina ovat juutalaisuuden synty, leviäminen ja jakaantuminen suuntauksiin. Opetuksessa perehdytään merkittävimpiin juutalaisuuden suuntauksiin kuten ortodoksisuuteen, konservatiivisuuteen ja liberaalisuuntaukseen sekä niiden alasuuntauksiin ja erityisesti moderniin ortodoksismiin. Autetaan oppilaita ymmärtämään suuntausten merkitys ajassa ja paikassa sekä tutkitaan niiden levinneisyyttä ja keskeisiä opetuksia. Tutkitaan juutalaisuutta Suomessa ja globaalisti, painottaen nykytilannetta. Keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen Raamatun synty, rakenne ja tulkinta sekä sen keskeinen sisältö ja kulttuurivaikutus.

S2 Uskontojen maailma: Perehdytään suurten maailmanuskontojen syntyyn ja levinneisyyteen, perusopetukseen ja vaikutukseen kulttuuriin sekä uskonnottomuuteen tietoisena elämäkatsomuksena. Tarkastellaan uskontoja tieteellisestä näkökulmasta. Keskeisinä sisältöinä ovat uskon ja tiedon sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa perehdytään etiikan peruskäsitteisiin ja teorioihin. Tutustutaan juutalaisuuden ja muiden Lähi-idän uskontojen eettiseen opetukseen. Tutkitaan juutalaisuuden suuntausten eettisiä painotuksia ja Tooran (5 Mooseksen kirjaa) ja juutalaisuuden muiden pyhien kirjojen (Tanach = juutalainen raamattu, Talmud, Mishnei Torah ja Sulchan Aruch) keskinäisiä eroja ja etiikan suhdetta niihin. Tutustutaan Aasian uskontojen ja alkuperäiskansojen eettiseen ajatteluun. Perehdytään Kymmenen käskyn ja muiden mitzvojen eli uskonnollisten käskyjen etiikkaan. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus ja siitä nouseva ihmisoikeusetiikka sekä uskontodialogi. Syvennytään oppilaiden elämäkysymyksiin, suomalaisen yhteiskuntaan ja globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön liittyviin eettisiin kysymyksiin.

LOHJALLA

7. lk S2 Uskontojen maailma		
TAVOITTEET	SISÄLTÖ	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
T1 uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus, uskontojen erilaiset reaktiot yhteiskunnalliseen muutokseen.	Uskontojen merkitys eri kulttuurien ominaispiirteiden muovaajana; uskonto ideologiana (valtarakenteiden tukeminen); uskonnon käsitteen problematisointi (kungfutselaisuus, kansalaisuskonnollisuus)	L2 kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L4 monilukutaito, L5 tv
T3 katsomukset eri puolilla maailmaa ja uskonnottomuus, nykyiset maailmanuskonnot syntyalueittain ja keskinäisissä vaikutusyhteyksissään (Lähi-itä, Kaukoitää, Intia).	Koko S2:n sisältö; uskonnottomuuden esiintuominen eräänä mahdollisuutena	L7 osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuus
T4 symbolit ja media	Eri uskontojen symbolit	
T8 ihmisyyteen liittyvien kysymysten pohtiminen	Uskonnot eettis-poliittisena voimana (eriarvoisuuden tukeminen ja kritiikki); oikeudenmukaisuuskäsitykset; suhteutetaan omaa elämäntapaa muihin elämäntapoihin	
T9 omien valintojen pohtiminen ja kestävään elämäntapaan kannustaminen	Suhteutetaan omaa elämäntapaa muihin elämäntapoihin; uskontojen vaikutus arkielämään (ruoka, ihmissuhteet jne.)	

T10 erilaisuuden kohtaaminen, uskontodialogi	Koko S2:n sisältö	
8. lk S1 Suhde omaan uskontoon		
TAVOITTEET	SISÄLTÖ	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
T1 uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus, kristinuskon piirissä kirvonneita erilaisia reaktioita yhteiskunnalliseen muutokseen.	Kristinuskon länsimaisen aatehistorian vaikuttavana voimana; luterilaisuus ja Pohjoismaat	L2 kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus, L4 monilukutaito, L5 tv,
T2 Opiskeltavaan uskontoon liittyvien tietojen syventäminen	Koko S1:n sisältö; erit. Raamattu ja kristinuskon historia; oppikysymyksiä voidaan käsitellä esim. historiaan nivottuna	
T4 symbolit ja media	Kristilliset symbolit; Raamattu taiteen, kirjallisuuden ja muiden kulttuurialojen pohjana; kristinuskon näkyvyys mediassa; kirkko ei ole sama kuin joku kristinuskon nimissä puhuva henkilö	
T5 argumentaatio ja uskonnon kieli	Raamatun tulkintatavat ja Raamatun kielen suhde tieteen kieleen	
T7 uskonto valintojen perustana	Luterilaisuus ja Pohjoismaat; kristinuskon eri suuntausten vaikutus elämäntapoihin	
T8 ihmisyyteen liittyvien kysymysten pohtiminen	Raamattu perustavien kysymysten esittäjänä	
T10 erilaisuuden kohtaaminen	Erilaisiin kristinuskon suuntauksiin tutustuminen; kristinuskon sisäisten erojen esiintyminen	
9. lk S3 Hyvä elämä		
TAVOITTEET	SISÄLTÖ	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
T4 symbolit ja media	Populaarikulttuurista poimittujen aineistojen avulla käsitellään eettisiä ongelmia.	L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen,

T5 argumentaatio ja uskonnon kieli	Eettinen pohdinta	L4 monilukutaito, L5 tv, L7 osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuus
T6 eettisen ajattelun käsitteet ja ihmisoikeudet	Koko S3:n sisältö	
T7 uskonto valintojen perustana	Eri uskontokuntien eettiset painotukset	
T8 ihmisyyteen liittyvien kysymysten pohtiminen	Koko S3:n sisältö; erit. ajankohtaisten eettisten kysymysten seuraaminen ja mediakritiikki	
T9 omien valintojen pohtiminen ja kestävään elämäntapaan kannustaminen, uskonnot ekologisen keskustelun herättäjinä ja kohteina.	Kestävä kehitys ja kulutusvalinnat	
T10 erilaisuuden kohtaaminen	Suvaitsevaisuuskasvatus ja maailmankansalaisuus, vihapuhe ja verbaalinen väkivalta	

Ortodoksinen uskonto

Opetuksen tavoite: T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa. Arvioinnin kohteet oppiaineessa Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa
7. lk Oppilas tunnistaa ortodoksisen tradition vaikutuksen kulttuuriin perinteisissä ortodoksisissa maissa. Oppilas huomaa ortodoksisen perinteen ja suomalaisen kulttuurin vuorovaikutuksen.	8. lk Oppilas pohtii ortodoksisen ja luterilaisen perinteen vaikutusta oman lähipiirinsä elämään. Oppilas pohtii uskontojen ja kulttuurin vuorovaikutusta Euroopassa ja muualla	9. lk Oppilas tunnistaa ja osaa eritellä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta ortodoksisissa, muissa kristillisissä ja ei-kristillisissä kulttuureissa.

Oppilas pohtii luterilaisuuden ja suomalaisen kulttuurin vuorovaikutusta.	maailmassa.	
<ul style="list-style-type: none"> -arjen tavat esim. Kreikassa ja Venäjällä: kaupunkikuva, juhlat, paastot, musiikki -ajanlaskukysymykset -varhaiskristilliset luostarit ja ortodoksiset luostarit: niiden synty ja vaikutus -luostarien merkitys suomalaiselle ortodoksisuudelle historiassa ja nykyisyydessä -bysanttilainen maailma ja sen perintö -Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka -luterilainen kirkko Suomessa -luterilainen Suomi -ortodoksiset vähemmistöt lähihistoriassa esim. kolttasaamelaiset 	<ul style="list-style-type: none"> -arjen tavat ortodoksisuudessa ja luterilaisuudessa: kristilliset juhlat, kristinoppileiri ja sen päätös, kummius, mysteerit ja sakramentit, avioliitot ja avioerot, maallistuminen -muita arjen tapoja oppilaan lähipirissä esim. uskonottomuus ja sen vaikutus -uskonnot koulussa ja lähiympäristössä, niiden ilmeneminen ja vaikutus -ortodoksisuuden monimuotoisuus -havaintoja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutuksesta Euroopassa -ajankohtaisia havaintoja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutuksesta muualla maailmassa 	<ul style="list-style-type: none"> -ortodoksi-kristilliset, kristilliset ja ei-kristilliset juhlat -paastot eri uskonnoissa, myös eri kirkoissa -luostarit: ortodoksiset, muut kristilliset ja ei-kristilliset, niiden synty, kehitys ja vaikutus -suhtautuminen pyhiin ihmisiin ja marttyyriin eri uskonnoissa ja kulttuureissa -riitit, erityisesti siirtymäriitit verrattuna ortodoksinen kaste, mirhavoitelu, avioliitto ja hautaus -erilaiset arjen uskonnolliset tavat: rukoileminen, hiljentyminen, meditaatio, hesykäsmi, ja asketismi ilmiöinä -uskonnollisen perinteen vaikutus pukeutumiseen -uskonnollisen perinteen vaikutus eri sukupuoliin -uskonnollinen arkkitehtuuri -uskonnollinen musiikki -uskonnollinen taide: kuvataide ja veistokset -uskonto ja politiikka globaalisti
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	S1, S2	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1	
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista	Opetuksessa hyödynnetään vierailuja, vierailijoita ja erilaisia verkkoympäristöjä havainnollistamaan	

		uskonnon moninaisuutta.
Opetuksen tavoite: T2 ohjata oppilasta syventämään tietojansa opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet. Arvioinnin kohteet oppiaineessa Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen
7. lk Oppilas ymmärtää kristinuskon ja kirkon syntyhistoriaa sekä kehitystä ja pohtii tämän vaikutusta ortodoksisen kirkon kehitykseen. Oppilas syventää tietämystään Raamatusta ja muista uskon lähteistä sekä tutustuu niiden käyttöön jumalanpalveluselämässä.	8. lk Oppilas ymmärtää Suomen ortodoksisen kirkon historiaa idän ja lännen välissä ja tuntee Suomen ortodoksista kirkkoa nykypäivänä. Oppilas hahmottaa kirkkovuoden kierron kokonaisuudessaan ja pohtii ajan pyhittämisen merkitystä itselleen.	9. lk Oppilas perehtyy ortodoksiseen uskonoppiin ja pohtii uskon merkitystä itselleen. Oppilas ymmärtää opin, liturgisen elämän ja kirkollisen taiteen yhteyden.
-kirkon syntyvaiheita: alkuseurakunta, apostolien lähetystyö, marttyyrikirkko, jakamaton kirkko, suuri skisma, kirkon jakaantuminen -kirkon opin muotoutuminen: uskontunnustus, Traditio -Raamattu kirkon kirjana: synty, sisällön muotoutuminen ja käyttäminen -muita pyhiä tekstejä -diakoniatyö: julistaminen ja lähimmäisenrakkaus -globaali ortodoksisuus	-suomalainen ortodoksinen kirkko: historiaa ja nykyaikaa -seurakunnat, hiippakunnat, kirkkokunnat, patriarkaattit -pappeus -luostarit ja asketismi -kirkollisia toimijoita ja järjestöjä -kirkkovuoden kierto -kirkkovuoden kiertoon liittyvät ikonit, veisut, rukoukset ja erityiset toimitukset	-keskeinen ortodoksinen oppi -opin ilmentyminen uskontunnustuksessa ja keskeisissä rukouksissa -henkilökohtainen rukouselämä opin ilmentäjänä -jumalanpalvelukset ja oppi -kirkkotaide opin ilmentäjänä -kirkolliset rakennukset ja luostarit opin näkökulmasta

	-ajan pyhittäminen ortodoksin elämässä	
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Tutustumiskäynnit pyhäköissä, osallistuminen palveluksiin ja niiden analysointi on keskeistä sisältöjen omaksumisen kannalta.
Opetuksen tavoite: T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta. Arvioinnin kohteet oppiaineessa Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen
7. lk Oppilas tietää Suomessa vaikuttavat uskonnot ja tunnistaa uskontojen merkityksen ihmisille sekä uskonnottomuuden katsomuksellisena valintana. Oppilas perehtyy kristinuskon ilmenemiseen eri kirkoissa. Oppilas syventää tietojaan juutalaisuudesta ja islamista sekä pohtii niiden yhteisiä ja eroavia piirteitä suhteessa kristinuskoon ja erityisesti ortodoksisuuteen.	8. lk Oppilas ymmärtää uskontojen ulottuvuuksien merkityksen ja vaikutuksen näkyvästi kulttuuria muovaavina elementteinä. Oppilas tunnistaa Aasian uskontoja ja tarkastelee niiden vaikutusta länsimaiseen kulttuuriin. Oppilas pohtii Aasian uskontojen yhteisiä ja eroavia piirteitä suhteessa kristinuskoon ja erityisesti ortodoksisuuteen.	9. lk Oppilas ymmärtää uskontoja yhdistäviä ja erottavia opetuksia ja käsitteitä sekä pohtii uskontojen ulottuvuuksien vaikutusta kulttuuriin. Oppilas tunnistaa uskonnottomuuden eri muotoja.
-kristilliset kirkot Suomessa ja globaalisti	-uskonnollisia symboleja ja tapoja Suomessa,	-uudempia uskontoja -uskonnottomuus ja ateismi

<p>-muita suomalaisia nykyuskontoja</p> <p>-suomalainen muinaisusko</p> <p>-muita luonnonuskontoja</p> <p>-uskonnottomuus</p> <p>-tämän ajan uskonnollisuus ja maallistuminen</p> <p>-juutalaisuus ja islam: syntyhistoriaa, keskeinen opetus, tavat ja rituaalit, symbolit, keskeiset suuntaukset</p>	<p>Euroopassa ja globaalisti</p> <p>-uskonnon määrittelyä ja uskontojen luokittelua</p> <p>-Aasian uskontoja: hindulaisuus, buddhalaisuus, kunfutselaisuus, sintolaisuus: syntyhistoriaa, keskeinen opetus, tavat ja rituaalit, symbolit, keskeiset suuntaukset</p>	<p>-eri uskontojen yhteisiä ja eroavia tapoja ja piirteitä ilmiöittäin esim. : asketismi, luostarilaitos, meditatiivinen rukous, paastot, juhlat, siirtymäriitit, pyhät henkilöt, pyhät paikat ja rakennukset, musiikki, taide, arjen tavat mm. pukeutuminen ja suhtautuminen eri sukupuoliin</p> <p>-uskonnot ja politiikka globaalisti</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet</p>		<p>S2</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen</p>		<p>L2, L3, L6</p>
<p>Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista</p>		<p>Eri uskontojen ja katsomusten moninaisuutta ilmentetään kunnioittavasti ja arvostavasti. Opetuksessa otetaan erityisesti huomioon oppilaan omat kokemukset ja havainnot sekä pyritään laajentamaan arkihavainnot yleisemmän tiedon tasolle esim. tekemällä laajempaa tiedonhankintaa ja toteuttamalla pieniä tutkimuksia.</p>
<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa</p>		<p>Arvosanan kahdeksan osaaminen</p> <p>Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.</p> <p>Arvioinnin kohteet oppiaineessa</p> <p>Uskonnon ja kulttuurin lukutaito</p>
<p>7. lk</p> <p>Oppilas osaa nimetä ortodoksisen perinteen, kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin tapoja ja symboleja</p>	<p>8. lk</p> <p>Oppilas osaa nimetä Aasian uskontojen tapoja ja symboleja ja tunnistaa niitä median eri lähteistä.</p>	<p>9. lk</p> <p>Oppilas tuntee uskonnollista taidetta ja tunnistaa sen vaikutuksen kulttuuriin.</p> <p>Oppilas pohtii uskonnon vaikutusta</p>

<p>ja tunnistaa niitä median eri lähteistä.</p> <p>Oppilas pohtii alustavasti uskonnon vaikutusta maailmanpolitiikkaan.</p>	<p>Oppilas havainnoi ja opettelee tulkitsemaan tapoja, symboleja ja uskonnollisia aiheita yhteiskunnassa sekä kulttuurissa.</p>	<p>maailmanpolitiikkaan ja tulkitsee erilaisia tapoja, symboleja ja uskonnollisia aiheita yhteiskunnassa sekä kulttuurissa.</p>
<p>-ortodoksiseen perinteeseen liittyviä tapoja ja symboleja yhteiskunnassa, mediassa ja kulttuurissa</p> <p>-kristinuskoon liittyviä tapoja ja symboleja yhteiskunnassa, mediassa ja kulttuurissa</p> <p>-juutalaisuuteen ja islamiin liittyviä tapoja ja symboleja yhteiskunnassa, mediassa ja kulttuurissa</p>	<p>- hindulaisuuteen, buddhalaisuuteen, kunfutselaisuuteen ja sintolaisuuteen liittyviä tapoja ja symboleita yhteiskunnassa, mediassa ja kulttuurissa</p> <p>-uskonnolliset aiheet mediassa ja populaarikulttuurissa</p>	<p>-taide eri uskonnoissa</p> <p>-uskonnolliset aiheet mediassa ja populaarikulttuurissa</p> <p>-uskonnot ja uskonnottomuus kotimaan politiikassa ja maailmanpolitiikassa</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet</p>		<p>S1, S2, S3</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen</p>		<p>L2, L4, L6</p>
<p>Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista</p>		<p>Opetuksessa tutustutaan uskonnollisiin tapoihin, symboleihin ja aiheisiin yhteiskunnassa ja kulttuurissa erilaisin toiminnallisin työtavoin esim. itse tekemällä ja yhdessä tutkimalla. Seurataan ajankohtaisia aiheita ja uutisia uskontoon liittyen.</p>
<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja</p>		<p>Arvosanan kahdeksan osaaminen</p> <p>Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.</p> <p>Arvioinnin kohteet oppiaineessa</p> <p>Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot</p>
<p>7. lk</p> <p>Oppilas ymmärtää tieteen ja</p>	<p>8. lk</p> <p>Oppilas harjoittelee erottamaan</p>	<p>9. lk</p> <p>Oppilas tunnistaa</p>

<p>uskonnon välisen eron Raamatun ja muiden pyhien tekstien tulkinnassa.</p> <p>Oppilas tutustuu juutalaisuuden ja islamin tapoihin tulkita pyhiä tekstejään.</p> <p>Oppilas harjoittelee mediakriittisyyttä.</p>	<p>vakaumuksellisen tekstin tieteellisestä kielestä.</p> <p>Oppilas tutustuu monipuolisesti erilaisiin uskonnollisiin teksteihin ja pohtii kriittisesti niiden vaikuttavuutta.</p> <p>Oppilas harjoittelee mediakriittisyyttä.</p>	<p>vakaumukseen vaikuttamaan pyrkivää argumentaatiota ja harjoittelee arvioimaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.</p> <p>Oppilas osaa arvioida lähteitä kriittisesti.</p>
<p>-Raamattu kirkon kirjana ja uskonnollisena teoksena</p> <p>-erilaisia tapoja tulkita Raamattua</p> <p>-muiden pyhien tekstien tulkintaa ja arviointia</p> <p>-juutalaisuuden pyhät tekstit ja niiden tulkintatapoja</p> <p>-islamin pyhät tekstit ja niiden tulkintatapoja</p> <p>-ajankohtaisia, uskuntoon liittyviä aiheita mediassa ja niiden totuudenmukaisuuden ja objektiivisuuden arviointia</p>	<p>-vaikuttamaan pyrkivien uskonnollisten tekstien tarkastelemista ja arviointia</p> <p>-teologisen tekstin ja muun tieteellisen tekstin tarkastelemista</p> <p>-esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista esim.: auktoriteetteihin viittaaminen, omiin kokemuksiin vetoaminen, aiempiin tapahtumiin viittaminen, asian yleisyyteen viittaaminen, tunteisiin vetoaminen, lähteiden ja näkökulmien valikointi...</p> <p>-kriittinen ajattelu</p> <p>-ajankohtaisia, uskuntoon liittyviä aiheita mediassa ja niiden totuudenmukaisuuden ja objektiivisuuden arviointia</p>	<p>-erilaisten argumentaation tapojen tunnistamista ja tuottamista esim. maailman luominen eri uskonnoissa ja luonnontieteissä</p> <p>-ajankohtaisia, uskuntoon liittyviä aiheita mediassa ja niiden totuudenmukaisuuden ja objektiivisuuden arviointia</p> <p>-ajankohtaisten uskonnollisten aiheiden taustalla vaikuttavien pyrkimysten pohdintaa</p>
<p>Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet</p>	<p>S1, S3</p>	
<p>Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen</p>	<p>L1, L2, L4, L5, L7</p>	
<p>Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista</p>	<p>Opetus voidaan toteuttaa esim. erilaisin ryhmäprojektein oppiaineen eri oppimäärien kesken. Opetusmateriaalia valittaessa otetaan huomioon ikätaso ja ajattelun kehittyminen.</p>	
<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja</p>	<p>Arvosanan kahdeksan osaaminen</p> <p>Oppilas tuntee ja osaa nimetä</p>	

<p>muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin</p>		<p>etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita. Arvioinnin kohteet oppiaineessa</p> <p>Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka</p>
<p>7. lk</p> <p>Oppilas perehtyy kristinuskon ja erityisesti ortodoksisen uskon etiikan perusteisiin ja pohtii sen suhdetta ihmisoikeuksiin.</p> <p>Oppilas tutustuu juutalaisuuden ja islamin eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin ja kristilliseen etiikkaan.</p>	<p>8. lk</p> <p>Oppilas pohtii ortodoksista ihmiskäsitystä ja ihmisoikeusetiikan opetusta ihmisarvosta.</p> <p>Oppilas perehtyy Aasian uskontojen eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin ja kristilliseen etiikkaan.</p>	<p>9. lk</p> <p>Oppilas perehtyy ortodoksisen eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin ja ortodoksisen ihmiskuvaan.</p> <p>Oppilas etsii eroja ja yhtäläisyyksiä eri uskontojen eettisestä opetuksesta.</p> <p>Oppilas pohtii ja analysoi ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ortodoksisen etiikan perusteita: ihminen jumalan luotuna, hyvänä -epäitsekkyys ja yhteisöllisyys alkukirkossa -martyryrius ja nykyaikainen uskonnonvapaus -YK:n Ihmisoikeuksien julistus -holokausti -juutalaisuuden ja islamin keskeinen eettinen opetus -kristinusko, juutalaisuus, islam ja ihmisoikeudet historiassa ja nykyisyydessä 	<ul style="list-style-type: none"> -ortodoksinen ihmiskäsitys -hengellinen ohjaus ihmiskäsityksen näkökulmasta -ihmisarvo -ihmisoikeudet -eläinten ja luonnon oikeudet, onko niitä? -buddhalaisuuden, hindulaisuuden, kufutselaisuuden, taolaisuuden ja sintolaisuuden keskeisiä eettisiä opetuksia -eri uskontojen eettisiä opetuksia ihmisoikeuksien näkökulmasta ja verrattuna kristilliseen etiikkaan 	<ul style="list-style-type: none"> -ortodoksisen etiikan keskeinen opetus -elämän tarkoitus -vapaus ja vastuu -kasvu ihmisenä, hengellinen ohjaus, paastoaminen, kilvoittelu -sakramentit ja jumalanpalveluselämä -seurustelu ja perhe -vastaavia aiheita myös muiden uskontojen näkökulmasta -ihmisoikeudet, erilaisia ihmisoikeussopimuksia ja niiden toteutuminen lähialueilla ja globaalisti

Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L2, L7
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Opetuksessa on keskeistä yhteinen pohdinta ja kiireetön keskustelu.
Opetuksen tavoite: T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina. Arvioinnin kohteet oppiaineessa Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti
7. lk Oppilas pohtii uskonnon merkitystä yhtenä ihmisen valintoihin vaikuttavana tekijänä. Oppilas tutustuu uskontojen sisäisiin ja välisiin konflikteihin maailmanhistoriassa kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin osalta.	8. lk Oppilas ymmärtää uskonnon yhtenä valintoihin vaikuttavana tekijänä. Oppilas pohtii Aasian uskontojen merkitystä yksilön elämässä. Oppilas tutustuu ekumeniaan Suomessa ja uskontojen väliseen globaaliin dialogiin.	9. lk Oppilas ymmärtää uskonnon merkityksen valintoihin vaikuttavana tekijänä. Oppilas hahmottaa globalisaatioon liittyviä haasteita ja ymmärtää vastuun yksilön näkökulmasta.
-ortodoksinen kristitty: kastettu ja voideltu -ortodoksinen identiteetti -kirkon historiaa ja nykyisyyttä: marttyyrius ja diakonius, pappeus, luostarien enkelielämä -yhteisöllisyyden ihanne -ristiretket -holokausti -ääriliikkeitä uskonnoissa	-hengellinen ohjaus ortodoksisessa traditiossa ja muissa uskonnoissa -asketismi ja luostarit -ihmiskäsitys ja siihen perustuvat arvot -arvot valintojen ja toiminnan taustalla - buddhalaisuuden, hindulaisuuden, kunfutselaisuuden, taolaisuuden ja	-omat arvot ja ajatukset, mihin ne perustuvat -uskonnonvapaus -uskontojen ilmeneminen ihmisten arjessa -globaali vastuu ihmisistä ja luonnosta

	<p>sintolaisuuden opetuksia yksilöstä ja yhteisöstä ja siitä seuraava toiminta</p> <p>-ekumenia</p> <p>-uskontojen välinen dialogi</p>	
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet	S1, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L5, L6	
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista	Koulussa ja opetusryhmässä voidaan ottaa huomioon kansalliset ja paikalliset ekumeeniset tapahtumat ja teemaviikot. Vietetään globaalia, YK:n World Interfaith Harmony Week-tapahtumaa helmikuussa.	
<p>Opetuksen tavoite:</p> <p>T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin</p>		<p>Arvosanan kahdeksan osaaminen</p> <p>Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.</p> <p>Arvioinnin kohteet oppiaineessa</p> <p>Eettinen ajattelu</p>
<p>7. lk</p> <p>Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä.</p> <p>Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevia, eettisiä, ajankohtaisia teemoja.</p> <p>Oppilas arvioi toisten vaikutusta omiin valintoihinsa.</p>	<p>8. lk</p> <p>Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä.</p> <p>Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevia, eettisiä, ajankohtaisia teemoja ja arvioi omaa suhdettaan niihin.</p> <p>Oppilas arvioi toisten vaikutusta omiin valintoihinsa.</p>	<p>9. lk</p> <p>Oppilas pohtii keskeisiä ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä omien arvojensa ja ortodoksisen kirkon opetuksen pohjalta.</p> <p>Oppilas hankkii tietoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä ja pohtii ja arvioi omien arvojensa suhdetta niihin.</p> <p>Oppilas arvioi toisten, ulkopuolisten vaikutusmahdollisuuksia omiin valintoihinsa.</p>
<p>-oikea ja väärä</p> <p>-synti ja katumus</p> <p>-lähimmäisenrakkaus</p> <p>-ajankohtaiset eettiset</p>	<p>-vapaus ja vastuu</p> <p>-katumus</p> <p>-anteeksianto</p> <p>-ajankohtaiset eettiset</p>	<p>-omien eettisten valintojen sekä niiden vaikutusten pohtiminen ja perusteleminen</p> <p>-kirkon opetuksen ja henkilökohtaisten arvojen pohtimista</p>

teemat -yksilöllisyys – yhteisöllisyys -epäitsekkyys - itsekkyyys -itsenäisyys - epäitsenäisyys -oikeus omiin mielipiteisiin ja ajatuksiin	teemat -oikeus ja velvollisuus omiin mielipiteisiin ja ajatuksiin	-ajankohtaiset eettiset teemat ja niiden pohtiminen omien arvojen ja näkemysten perusteella -oman ajattelun ja omien rajojen arvostaminen ja rakentava puolustaminen
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L7
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Opetuksessa kannustetaan itsenäiseen ajatteluun ja tuetaan jokaisen oikeutta omaan näkemykseen. Harkitaan mitkä aiheet sopivat yhteiseen pohdintaan ja mitkä on syytä pohtia itsenäisesti.
Opetuksen tavoite: T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan		Arvosanan kahdeksan osaaminen Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen. Arvioinnin kohteet oppiaineessa Eettinen ajattelu
7. lk Oppilas tutkii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia. Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevien eettisten kysymysten yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.	8. lk Oppilas tutkii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja pohtii niiden vaikutusta hyvinvointiin. Oppilas pohtii opetuksen sisällöistä nousevien eettisten kysymysten yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.	9. lk Oppilas arvioi ja osaa perustella omien eettisten valintojensa vaikutuksia omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
-epäitsekkyys, sitoutuminen ja luottamus	-omien eettisten valintojen vaikutusten pohtiminen	-elämän tarkoitus

-toisen auttaminen, huolehtiminen ja diakonia -vastuu -vastuu toiminnasta sosiaalisessa mediassa	-hyvinvointi – holistinen ihmiskäsitys – vastuu itsestä -kestävä elämäntapa - vastuu toisista ja luonnosta -vastuu toiminnasta sosiaalisessa mediassa	-elämän ja kuoleman kysymyksiä -seurustelu ja perhe -vapaus ja vastuu -kestävä elämäntapa -bioetiikka -vastuu toiminnasta sosiaalisessa mediassa
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L1, L2
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		
Opetuksen tavoite: T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla		Arvosanan kahdeksan osaaminen Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
7. lk Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta etenkin omassa ryhmässä, koulussa ja lähiympäristössään.	8. lk Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta ympärillään ja erilaisissa verkkoympäristöissä.	9. lk Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.
-kunnioittava ja arvostava suhtautuminen eri uskontoihin ja elämäntapoihin -itsensä ja toisten suojeleminen, nettietiketti	-kunnioittava ja arvostava suhtautuminen eri uskontoihin ja elämäntapoihin -itsensä ja toisten suojeleminen, nettietiketti	-kunnioittava ja arvostava suhtautuminen eri uskontoihin ja elämäntapoihin, eri tavalla eläviin ihmisiin, toisten valintoihin -erilaisten ihmisten kohtaaminen työelämässä ja vapaa-ajalla uhka vai mahdollisuus? -itsensä ja toisten suojeleminen, nettietiketti
Tavoitteeseen liittyvät sisältöalueet		S1, S2, S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen		L6
Esimerkkejä oppimisympäristöistä ja työtavoista		Kaikissa koulutilanteissa ohjataan oppilaita suhtautumaan

arvostavasti toisiin oppilaisiin, opettajiin ja henkilökuntaan. Opettaja suhtautuu oppilaisiin kunnioittavasti.

15.4.11 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7-9 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	L2, L7

T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	L1, L2, L5
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	L1, L3
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	L5, L7
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	L1, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Sisältöjen valinnassa pyrkimys yleissivistävään tietoon yhdistetään oppilaiden kokemusmaailmaan ja identiteetin ja elämäkatsomuksen etsintään. Olennaista on löytää sisältöjä, joiden kanssa työskenteleminen antaa oppilaalle mahdollisuuden rakentaa tiedosta ja omakohtaisesta pohdinnasta katsomuksellista arvostelukykyä.

S1 Katsomus ja kulttuuri: Pehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Pehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Pehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Pehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Pehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin

ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskustelu-ympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesääntelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämäkatsomustiedon valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syntyessä. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa

opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Elämäkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.
T2rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti
T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia	S1, S2, S3	Katsomuksellisten valintojen	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten

katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita		perusteiden tarkastelu	valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävä elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

LOHJALLA

7 lk S1 Katsomus ja kulttuuri		
TAVOITTEET	SISÄLTÖ	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen sekä teismin ja ateismin käsitteisiin.	L1 Ajattelu ja oppi-maan oppiminen
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään	Tutustuminen eri maailmanuskontoihin. Eurooppalaisen maailmankuvan juuret (esim. antiikki). Kulttuurin ilmeneminen	L2 Kulttuurinen osaaminen

Unescon maailmanperintö-ohjelmaan	materiaalisten jätteiden (arkkitehtuuri yms.) kautta.	L4 Monilukutaito
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	Teistiset ja ateistiset katsomukset nykymaailmassa, erit. sekulaari humanismi. Uskonnollisten näkemysten ymmärtäminen sosiologisissa yhteyksissään (esim. vastauksina yhteisön tarpeisiin).	L5 Tvt
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	Uskonnollisen ajattelun monivivahteisuuden esitleminen (esim. uskonnollisten tekstien ei-kirjaimellinen tulkinta). Lähdekritiikin ja uskonnonfilosofian alkeiden (mm. ateistiset argumentit) esitleminen.	
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	Tuodaan esiin eri katsomusten rinnakkaisen olemassaolon mahdollisuus demokraattisesti organisoituneessa yhteiskunnassa.	
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	Psykologisia, kulttuurisia ja sosiologisia selityksiä erilaisten katsomusten kannattamiselle.	
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	Ajankohtaisten ja eri medioista poimittujen esimerkkitapausten avulla eri katsomusten kohtaamisen käsittelemistä.	
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	Suhteutetaan omaa elämäntapaa muihin elämäntapoihin; uskontojen ja muiden katsomusten vaikutus arkielämään (ruoka, ihmissuhteet jne.)	
8 lk S2 Etiikan perusteita		
TAVOITTEET	SISÄLTÖ	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä	Eri katsomusten eettisten painotuserojen esiin tuominen (esim. kristinuskon tai hindulaisuuden suhtautuminen luonnon hallintaan).	L1 Ajattelu ja oppi-maan oppiminen L3 Itsestä

perusteita		huolehti-minen ja arjen taidot
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	Ajankohtaisten ja eri medioista poimittujen esimerkkitapausten avulla eri katsomusten kohtaamisen käsittelemistä. Ajankohtaisten ongelmien moniulotteisuuden ymmärtämiseen kannustaminen (esim. eivät ratkea välttämättä väkivaltaisella interventiolla).	L4 Monilukutaito L5 Tvt
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	Koko S2:n sisältö.	
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	Koko S2:n sisältö	
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	Puolueettomuus kypsän eettisen ajattelun edellytyksenä.	

9 lk S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

S2 Etiikan perusteita toteuttamiskelpoisin osin

TAVOITTEET	SISÄLTÖ	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	Ihmisen asema eri katsomusperinteissä (esim. kristinuskon käsitys Jumalan kuvana). Uskonnot historiallisten julmuuksien taustavaikuttajina tai oikeuttajina. Lähdekritiikin ja uskonnonfilosofisen käsittelyn syventäminen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tvt L6 Työelämätaidot
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	Ihmisoikeuksien esittely, katsomusvapauden korostaminen yhtenä niistä. YK ja kansalaisjärjestöt.	L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuus
T6 ohjata oppilasta	Eri katsomusten eettisten painotuserojen	

hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	esiin tuominen (esim. kristinuskon tai hindulaisuuden suhtautuminen luonnon hallintaan).	
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	Ajankohtaisten ja eri medioista poimittujen esimerkkitapausten avulla eri katsomusten kohtaamisen käsittelemistä. Ympäristötematiikan painottaminen.	
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	Koko S3:n sisältö	
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	YK ja kansalaisjärjestöt. Omakohtaisten valintojen merkityksen ja tulevaisuudenvaihtoehtojen pohdinta.	
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	Koko S3:n sisältö	

Erityisiä toteuttamistapoihin liittyviä huomioita:

- Ryhmäyttämiseen kiinnitettävä huomiota
- Erilaiset tv-t-pohjaiset toteuttamistavat mahdollisuuksien mukaan.
- Keskustelullisuus
- Otettava lähestymistapoja suunniteltaessa huomioon, että osa opiskelijoista ei ole minkään uskonnollisen yhteisön jäseniä, osa taas kuuluu johonkin uskonnolliseen yhteisöön.
- Otettava huomioon mahdollisuus, että eri ikäluokat opiskelevat samassa ryhmässä.

15.4.12 Historia

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä

tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuun aktiiviseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntaan. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	S1–S6	L1-L5
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	L1, L2, L4
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	L1-L4, L6, L7
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	L1, L2, L4

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6	L1, L2, L4
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia	S1–S6	L1-L4, L7
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	L1-L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuviin kohtiin. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti

tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten

holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria.

Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennyttään kehittyneiden ja kehittyvien

maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Historian päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Historian opetuksen tavoitteena on	Sisäl- töalu- eet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan syvällisemmin historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1– S6		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S1– S6	Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1– S6	Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1– S6	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päättöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1– S6	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1– S6	Syy- ja seuraus- suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1– S6	Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai

			toisin kuin nykyään.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1– S6	Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituseriä	S1– S6	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoituseriä.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1– S6	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1– S6	Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1– S6	Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

LOHJALLA

7.Ik

1. Kurssin nimi: Ranskan vallankumouksesta teollistumiseen
2. Kurssin nimi: Autonomiasta kohti itsenäistä Suomea

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet, esim. T1, T5	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet, esim. L1, L3
T1-T12	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T1-T12	S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1-T12	S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen. Käydään läpi ensimmäisen maailmansodan syttymisen syyt ja sen vaikutukset Suomen itsenäistymiseen.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

8.Ik

1. Kurssin nimi: Diktatuureista kohti maailman paloa

2. Kurssin nimi: Kylmästä sodasta tähän päivään

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T12	S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1-T12	S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1-T12	S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

15.4.13 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia

ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan koulu yhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1-S4	
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	L1, L2, L4, L7
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	L2, L4, L7
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla	S1-S3	L3, L4, L5

yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä		
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	L1, L4, L7
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.	S1, S2, S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1-S3	L1, L4, L6
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	L2, L4, L7
T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1-S4	L1, L2, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun

arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestäväen kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuun erilaisten yhteisöjen aktiiviseksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla ja selittää ihmisoikeusperiaatteita, oikeusvaltion keskeisiä periaatteita sekä suomalaisen oikeusjärjestelmän rakennetta ja toimintaa.
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja	S1–S3	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvailla yhteiskunnan, talouden ja median toimintaa sekä tarkastella niihin liittyvää julkista keskustelua.

merkitystä			
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1–S4	Yrittäjyys- ja työelämätaidot	Oppilas osaa kuvailla työelämän ja yrittäjyyden yhteiskunnallista merkitystä ja arvioida niiden tarjoamia mahdollisuuksia myös oman tulevaisuutensa kannalta
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti	S1–S3	Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu	Oppilas pystyy tarkastelemaan ja keskustelemaan erilaisista yhteisöistä ja vähemmistöistä rakentavasti ja jäsenytyneesti.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1–S3	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä poliittisesta päätöksenteosta, vallankäytöstä, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla että globaalisti sekä toimia omaa lähiyhteisöä kehittäen demokraattisten pelisääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	Talouden perusteiden hahmottaminen	Oppilas osaa perustella säästämisen, sijoittamisen ja kuluttamisen merkityksen sekä omassa elämässään että kansantaloudessa.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen	S1–S4	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot	Oppilas osaa ilmaista perustellun mielipiteensä tarkoituksenmukaisin keinoin, käyttää erilaisia vaikuttamistaitoja ja toimia rakentavasti

toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojään yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa			osallistuvana kansalaisena lähiyhteisössä.
---	--	--	--

LOHJALLA

9.lk

1. Kurssin nimi: Yksilö ja perhe hyvinvointivaltiossa
2. Kurssin nimi: Yrittäjäyys, työ- ja talouselämä
3. Kurssin nimi: Valta ja vaikuttaminen

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T4-T9	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.	L1-L7
T1-T4, T6, T7, T9	S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.	L1-L7
T1-T4, T6, T7, T9	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.	L1-L7
T1-T2, T5, T8, T9	S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten	L1-L7

	taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.	
--	---	--

15.4.14 Musiikki

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisiä taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintätekniikkaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Osallisuus		
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	L2
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1-S4	L2
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	L2
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	L1, L2, L6
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1-S4	L2, L4
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	L3, L4
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkiteknologiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Musiikin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Musiikin opetuksen tavoitteena on	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä”/arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta	S1-S4	Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa

monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun			hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeudessaan ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S1-S4	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa	S1-S4	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja -merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

LOHJALLA

Musiikin oppiaineen erityispiirteet ja tehtävät vuosiluokilla 7-9

"Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan." (OPS 2016)

Musiikin oppiaineessa Lohjalla 7. vuosiluokalle pyritään sisällyttämään kaikki sisältöalueen opetuksen tavoitteet T1-T12, laaja-alaisen osaamisen tavoitteet L1-L7 sekä sisältöalueet S1 (Miten musiikissa toimitaan), S2 (Mistä musiikki muodostuu), S3 (Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa ja S4 (Ohjelmisto).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt opetuksen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sekä sisältöalueet toimivat opetuksen pohjana myös 8. ja 9. vuosiluokilla. Valinnaiset kurssit määritellään koulukohtaisesti.

7.Ik

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T9, T11, T12	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> -laulaminen -yhteismusisointi: perustaitoja bändi- ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa -kuunteleminen: oppilaan kannustamista tiedostavaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun -äänenkäyttö ja äänenhuolto: murroksessa olevan äänen kehittymisen tukeminen erilaisia ääniharjoitteita ja ”äänikokeiluja” apuna käyttäen -kuulonhuolto -kehorytmiikka, musiikin ja liikkeen yhdistäminen -musiikkitekniikan hyödyntäminen koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan (esim. GarageBand-sovellus opetuksessa) -oppilaiden omien luovien ideoiden toteuttaminen äänen ja liikkeen keinoin (myös musiikkitekniikkaa hyödyntäen) 	L1, L2, L3, L4, L5, L7
T6, T7, T9, T11, T12	<p>S2 Mistä musiikki muodostuu:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ääni fysikaalisena ilmiönä -melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto -jo opittujen musiikin <i>peruskäsitteiden ja merkintätapojen kertaamista</i> sekä käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit) sekä <i>käsitteistön laajentamista</i> -tulkinta musiikillisessa ilmaisussa -vahvistimet ja äänentoistolaitteet sekä musiikkitekniologiset sovellukset osana musiikin tekemistä 	L1, L2, L4, L5
T1, T5, T6, T8, T10, T11, T12	<p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ääniympäristön havainnointi -oppilaan oman musiikkiympäristön tarkastelu ja sen huomioiminen myös opetuksessa 	L2, L3, L4, L6, L7

	<p>-digitaalisen median tuomat haasteet ja mahdollisuudet musiikissa (mm. tekijänoikeudet ja eettinen näkökulma digitaalisen median kautta julkaistavassa musiikissa)</p> <p>-tutustuminen paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan</p> <p>-musiikin merkityksen kriittinen pohtiminen (musiikin merkitys yhteiskunnallisissa ilmiöissä, eri tilanteissa, eri aikoina ja aikakausina)</p>	
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T12	<p>S4 Ohjelmisto</p> <p>-ikäkaudelle sopivaa ja motivoivaa yksi- ja moniäänistä monipuolista lauluohjelmistoa eri musiikkikulttuureista ja tyylisuunnista</p> <p>-kehorytmiikkaharjoituksia, musiikin ja liikkeen yhdistämistä esimerkiksi tanssin keinoin</p> <p>-monipuolista kuunteluohjelmistoa eri aikakausilta ja eri tyylilajeista</p> <p>-monipuolista soitto-ohjelmistoa, jonka valinnassa pyritään ottamaan huomioon</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulttuuriperinnön vaaliminen • oppilaita innostavat teokset • käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa • oppilaiden omat sävellykset 	L1, L2, L7

8.-9.lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1-T12	Musiikin valinnaisia kursseja: valinnaiset kurssit määritellään koulukohtaisesti Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin nojaten.	L1-L7

15.4.15 Kuvataide

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan

tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurin moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttuun ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiiriin että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syvenyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen

kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

LOHJALLA

7.Ik

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Sisältöesimerkit	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		Kaikissa kuvataiteen sisällöissä käytetään mahdollisuuksien mukaan piirustuksen, grafiikan, maalauksen, kuvanveiston, rakentelun, arkkitehtuurin, muotoilun, tilataiteen, valokuvauksen, liikkuvan kuvan, kuten elokuvan ja animaation tekniikoita sekä näiden yhdistelmiä. Vierailaan Valtion taidemuseossa.	
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.	S1, S2, S3	oppilaiden käyttämät media- ja kuvamaailmat esim. pelit, verkkoyhteisöt yms. taidehistoria, nykytaide, tutkitaan ilmiöitä eri aikakausien ja tulkintojen näkökulmasta luonto ja rakennettu ympäristö arkkitehtuurin, kaupunkikuva ja arkipäivän visuaalinen kulttuuri, tutustuminen johonkin Lohjan merkittävään rakennukseen	L1, L3, L4, L5

		moniaistisuus	
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet työskentelyn lähtökohtana oppilaan oman työskentelyn analysointi erilaiset palautekeskustelut taidekuvan, mediakuvan ja esineympäristön analyysiä ja vertailua	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	kuvallisten muistiinpanojen tai luonnoksien tekeminen havainnoista piirtäen, maalaten tai digitaalisesti kokemuksellisuus monilukutaito ja sisällön tuottaminen eri medioihin somekuva	L2, L3, L4, L5

Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	kuvan rakentamisen perusteet, esim. piirustus, maalaus, rakentelu, grafiikka, muotoilu, keramiikka, elokuva, graafinen suunnittelu, valokuva, sarjakuva, digitaalinen kuva	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	työkansio arviointeineen, luonnosvihko ryhmässä toimiminen projektityöskentely ilmiökeskeisyys ja aineiden välinen yhteistyö	L1, L2, L3, L5
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan	S1, S2, S3	sarjakuva, animaatio, valokuva, kuvankäsittely, elokuva, graafinen suunnittelu, koodaus	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä	S1, S2, S3	median ja taiteen kuvat kuvalla vaikuttaminen kuva-analyysi	L1, L4, L5, L6

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmasta	S1, S2, S3	oman ympäristön kulttuurihistorialliset rakennukset muotoilu arkkitehtuuri Suomen kultakauden taide, nykyaide	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	taidehistoria monikulttuurisuus somekuva	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	virtuaalimaailma ympäristön suunnittelu ympäristötaide muotoilu, käyttö- ja näyttöarvo	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	kierrätys uusiokäyttö	L1, L2, L4, L7

15.4.16 Käsityö

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäville elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen ja eri ryhmien kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja

monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	L2,L3
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5	L1
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	L4, L6
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1-S5	L2, L4
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	L3, L6
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1-S5	L5
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	L6
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	S8	L1, L4, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaaisesti toisiinsa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykisyysyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestäväen kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Käsityön päätösarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Käsityön opetuksen tavoitteena on	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia	S1-S5	Kokonaisen käsityöprosessin	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita

oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan		toteuttaminen	sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaan tuotteita/teoksia.
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuun	S1-S5	Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1-S5	Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintä-teknologiaa.
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestäväää elämäntapaa	S8	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.
---	----	---	--

LOHJALLA

7. lk, 2 vvt pakollinen käsityö

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T4, T8	S1 Luova ja kekseliäs suunnittelu käsityöprosessissa Suunnitelmien toteutus itseilmaisua vahvistaen.	L1, L6, L7
T3, T8	S1, S2, S3, S5 Kokeilemisen rohkeus <ul style="list-style-type: none"> • muokata, yhdistellä ja käsitellä materiaaleja • erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen etsimisessä oman työn toteutuksen aikana ottaen huomioon eettiset, ekologiset ja taloudelliset seikat 	L1
T4	Monilukutaito käsityössä <ul style="list-style-type: none"> • teknisten piirustusten sekä käsityön merkkien, symbolien ja käsitteiden tulkintataito • mitä käsityöt ja tuotteet viestivät käyttäjistään/tekijöistään 	L2, L4
T6	S4 Ajanmukaisen tieto- ja viestintäteknologian monipuolinen hyödyntäminen	L5
T2, T3	S5 Tekeminen <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan käyttämään tekniselle ja tekstiilikäsityölle ominaisia materiaaleja sekä työvälineitä. • motoristen taitojen kehittäminen. • päämääränä laadukas ja toimiva lopputulos • oman toiminnan arviointia tekemisen kaikissa vaiheissa 	L6
T5	S6 Työturvallisuus <ul style="list-style-type: none"> • kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia 	L3, L4, L6

	<ul style="list-style-type: none"> työskennellään työvälineiden ja koneiden kanssa turvallisesti toiset huomioon ottaen 	
T1, T2, T3, T7	<p>S7 Käsityöosaamisen merkitys tulevaisuuden/työelämän kannalta</p> <ul style="list-style-type: none"> kyky ajatella ja toimia itsenäisesti työprosessin eri vaiheissa vastuunkantaminen työnteon etenemisestä oman työn ja tekemisen arvostaminen kädentaitojen arvostaminen 	L1, L6
T7,T8	<p>S8 Käsityö hyvinvoinnin ja kestäväen kehityksen edistäjänä arjessa</p> <ul style="list-style-type: none"> arjen hallinnan- ja hyvinvointitaitojen kehittyminen työn tekemisen aikana (oppilas hyväksyy prosessin aikana vastaan tulevat pettymykset ja pääsee niistä yli) materiaalien kierrätys ja taloudellinen käyttö, tuotteiden korjaaminen työympäristöstä huolehtiminen yhteisvastuullisesti 	L3, L7
T1-8	<p>S1-8 Oppiainerajat ylittävä opetus</p> <p>Laaja-alainen ja luonteva tiedon soveltaminen käytäntöön myös muista oppiaineista</p>	L1-7

15.4.17 Liikunta

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestäväen toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen,

leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	L1,L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1,L3, L4
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S3	L3
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S3	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	L3
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	L3, L6,L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa	S2	L2, L3, L6,L7

toiset huomioon ottaen		
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	L2, L6,L7
Psyykkinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	L1, L2,L3
T11huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3	L1,L2
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3	L3
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3	L1,L3

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi.

Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaikat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän

osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuissa liikuntamuodoissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja	S1	Fyysisten ominaisuuksien arviointi,	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan

kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta		ylläpito ja kehittäminen	ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
--	----	--	--

LOHJALLA

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Fyysinen toimintakyky
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan
Sosiaalinen toimintakyky
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista
Psyykinen toimintakyky
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Liikunnan opetuksen tavoitteiden painotukset:

- T1: 7.lk
- T2: 7.lk & 8.lk
- T3: 7.lk & 8.lk
- T4: 8.lk & 9.lk
- T5: 8.lk & 9.lk
- T6: 7.lk, 8.lk & 9.lk
- T7: 7.lk
- T8: 7.lk
- T9: 7.lk
- T10: 8.lk & 9.lk
- T11: 7.lk, 8.lk & 9.lk
- T12: 9.lk
- T13: 7.lk, 8.lk & 9.lk

7.-9. – luokkien erityispiirteet ja tehtävät liikunnanopetuksessa:

- 7.lk: Sosiaaliset taidot, toimintatavat sekä liikkumisen perustaidot.
- 8.lk: Vastuu omasta työskentelystä, perustaitojen syventäminen, liikunnan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille
- 9.lk: ymmärtää liikunnan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille, perustaitojen soveltaminen.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 7-9

Lohjan koulujen liikunnanopetuksessa pyritään hyödyntämään liikuntateknologiaa mahdollisimman monipuolisesti. Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikuntatuntien suunnittelussa huomioidaan mahdollisimman järkevä tilankäyttö (päällekkäisyydet eri koulujen kesken).

Liikunnanopetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioiminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoimisen ja opetusviestinnän selkeys. Opetuksessa korostetaan myös mm. fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta. Näiden tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että ryhmäkoot pysyvät hallittavissa ja että liikunnanopetukseen on suunniteltu riittävästi tilaa.

7. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T9, T8, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntaleikit ja palloilu 	L1, L2, L3,
T1,T2, T3, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • Uinti ja vesiliikunta 	L1, L3,
T1, T2, T3, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • Kehonhallinta, koordinaatiokyky, havaintomotoriikka 	L1, L3, L5, L6
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • musiikki-, tanssiliikunta & voimistelu 	L1, L2, L3
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • jää-, lumi-, luontoliikunta 	L1, L2, L4, L3, L7
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristön hahmottaminen & tunnistus sekä suunnan & sijainnin hahmottaminen 	L1, L3, L4, L5
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	· Perusliikunta	L1, L3, L5,
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	· Kestävyys, voima, nopeus & liikkuvuus	L1, L3, L5, L6

8. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T9, T8, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntaleikit ja palloilu 	L1, L2, L3,
T1,T2, T3, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • Uinti ja vesiliikunta 	L1, L3,

T1, T2, T3, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> Kehonhallinta, koordinaatiokyky, havaintomotoriikka 	L1, L3, L5, L6
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> musiikki-, tanssiliikunta & voimistelu 	L1, L2, L3
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> jää-, lumi-, luontoliikunta 	L1, L2, L4, L3, L7
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> Ympäristön hahmottaminen & tunnistus sekä suunnan & sijainnin hahmottaminen 	L1, L3, L4, L5
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> Perusliikunta 	L1, L3, L5,
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> Kestävyys, voima, nopeus & liikkuvuus 	L1, L3, L5, L6

9. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T9, T8, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> Liikuntaleikit ja palloilu 	L1, L2, L3,
T1, T2, T3, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> Uinti ja vesiliikunta 	L1, L3,
T1, T2, T3, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> Kehonhallinta, koordinaatiokyky, havaintomotoriikka 	L1, L3, L5, L6
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> musiikki-, tanssiliikunta & voimistelu 	L1, L2, L3
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> jää-, lumi-, luontoliikunta 	L1, L2, L4, L3, L7

T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristön hahmottaminen & tunnistus sekä suunnan & sijainnin hahmottaminen 	L1, L3, L4, L5
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • Perusliikunta 	L1, L3, L5,
T1, T2, T3, T4, T5, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävyys, voima, nopeus & liikkuvuus 	L1, L3, L5, L6

15.4.18 Kotitalous

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitetään kanssaihmisistä huolta pitäväksi lähimmäisiksi ja kasvatetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Käytännön toimintataidot		
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	L3
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	L2, L3
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävästä kulutuksesta mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	L1, L3, L6
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	L3, L5, L7
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	L2, L3
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	L3, L6, L7
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3	L2, L6, L7
Tiedonhallintataidot		
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään	S1, S2, S3	L1, L4

luotettavaa tietoa valintojen perustana		
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3	L4
T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	L1
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	S1, S2, S3	L1, L7

Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omaan kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja.

Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin

tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Päättöarvioinnin kriteeri osaamiselle arvosanalla kahdeksan
Käytännön toimintataidot			
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1,S2	Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearvioinnin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1,S2	Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävää kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2,S3	Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyyskannalta.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1,S2	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaihteittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja	S1, S2,S3	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita

ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin		toiminta	noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot			
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3		Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedonhallintataidot			
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen	S1, S2, S3	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät

perustana			ja niiden ominaisuuksia.
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	S1, S2, S3	Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mitaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

LOHJALLA

7. lk

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita, ravitsemustiedon perusteita, ruoka- ja tapakulttuuria, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta, ruokaturvallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vastuun ottamista, ajankäytön hahmottamista.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Ympäristötietoisuutta, kotitalouden teknologian perusteita, harkitsevaa kuluttamista, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
--	--	----------------------------

8. lk

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Suomalaista ruoka- ja leivonnaiskulttuuria, perusruoanvalmistuksen ja -leivonnan kertausta, ateriasuunnittelua, kalenterivuoden ja elämänkaaren juhlia, erityisruokavalioita, ravitsemussuosittelusta, ruokaturvallisuutta, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Vastuun ottamista Ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vaatehuollon ja puhtaanapidon kertausta, ajankäytön suunnitelmallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen: Kotitalouden teknologiaa, harkitsevaa kuluttamista, ympäristötietoisuutta, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin, arjenhallintataitoja.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

9. lk

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Kansainvälisen ruokakulttuurin perusteita, ruoka- ja juhlakulttuuria, elintarviketuntemuksen sekä ruoanvalmistus- ja leivontataitojen syventämistä, ympäristötietoisuutta, kestäviä ja terveellisiä ruokavalintoja.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Itsenäiseen elämään valmistautumista, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, ajankäytön	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

	suunnitelmallisuutta.	
T1, T3, T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen: Vastuullisen talouden suunnittelua, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin, arjenhallintataitoja.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

7.–9.-luokkien erityispiirteet ja tehtävät kotitalouden opetuksessa:

Ajankohtaisten asioiden käsittely oppitunneilla kaikilla luokka-asteilla.

Kouluruokailu osana suomalaista ruokakulttuuria, koulupäivää ja säännöllistä ateriarytmiä.

Kotitalouden opettaminen alakoulussa aineenopetuksena.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen sekä oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet 7–9-luokilla:

Ajanmukaiset, turvalliset, ergonomiset ja hygieeniset työympäristöt ja -välineet.

15.4.19 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että oppilaat pystyvät kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvälmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintojaan koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1, S2	L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1	L1
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1, S2	L1
Itsetuntemus		
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä,	S2	L3

edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti		
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2, S5	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2, S3, S5	L6, L7
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4, S5	L4, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	S2, S3, S5	L4, L5, L6
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	S4, S5	L2

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden

oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää

mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkyvät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiä opintoja järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

LOHJALLA

7. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1	Koulun toimintatapoihin tutustuminen: - koulun arki	L3, L7

	<ul style="list-style-type: none"> - vaikuttaminen omassa koulu yhteisössä - vastuu omasta koulutyöstä - ryhmäytyminen ja sen merkitys 	
T3, T4, T5	<p>Arviointi ja tavoitteet</p> <ul style="list-style-type: none"> - tavoitteiden asettaminen - itsearviointi - jaksoarviointi - päättöarviointi - arvioinnin merkitys 	L1, L3
T3, T4, T6	<p>Itsetuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> - vuorovaikutustaidot - omat vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet - itsetunto ja itseluottamus - omat valinnat - valinnaisaineiden valinta 	L1, L2, L3, L7
T2, T3	<p>Oppimaan oppimisen taidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - elämänhallinta - oppimistyyli - opiskelutekniikat 	L1, L4

8. lk

Ko. sisältöalueen opetuksen tavoitteet, esim. T1, T5	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet, esim. L1, L3
T6, T8	Suomen koulutusjärjestelmä	L4, L5
T6, T7, T8	<p>Ammattitietous</p> <ul style="list-style-type: none"> - ammatit Suomessa ja niiden vaatimukset - työllisyysnäkömät - omat kiinnostukset ja vahvuudet 	L4, L5, L6
T6, T7, T8	<p>Koulutusalat</p> <ul style="list-style-type: none"> - toisen asteen koulutus - omat kiinnostukset, kyvyt, lahjakkuudet ja koulutusten vaatimukset 	L4, L5
T9	Tiedonhankintataidot	L1, L4, L5

9.lk

Ko sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T6, T7, T8, T10	Työelämätietous - nuori työelämässä - TET eli työelämään tutustuminen - työnhakutaidot - tasa-arvo työelämässä - tulevaisuuden työelämä	L2, L6,
T5, T9	Oma koulutuspolku - suunnittelu ja hakeminen	L1, L3, L6, L7
T9	Tiedonhankintataidot - työelämätietous - koulutustietous - lähdekriittisyys	L1, L4, L5
T9	Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut - lähialueen palvelut - opintososiaaliset edut	L6
T10	Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys - opiskelu ja työ ulkomailla - suomalaisen työelämän monikulttuurisuus	L2, L4
T8	Koulutustietous - oppisopimuskoulutus - toisen asteen koulutusvaihtoehdot - valmistavat koulutukset - muu koulutus - korkea-aste	L4, L5

Nivelkuvaus perusopetuksesta toiselle asteelle siirryttäessä

Toiminnot ja toimijatahot	
toiminta	toimijataho, vastuhenkilö
tutustuminen toiseen asteeseen 8./9. luokka	peruskoulun ja toisen asteen opinto-ohjaajat
lukio-tutorit 8./9. luokka	

8.-9. lk TET-harjoittelu	peruskoulun opinto-ohjaajat
opojen ja sidosryhmien tapaamiset	
Aineopetuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö	
9. luokka	
kolmikantakeskustelu	oppilas, huoltajat, luokanohjaaja, (opo)
ohjauskeskustelut	oppilas, (huoltaja), opo, (erityisopettaja, terveydenhoitaja)
harjoitushaku	opot
jatko-opintoilta, infotilaisuudet	peruskoulun opot, toisen asteen oppilaitokset, kansanopistot, etsivä nuorisotyö
opintosuoritusten seuraaminen	oppilas, huoltaja, aineenopettaja, opo, erityisopettaja
nivelvaiheen ohjauspalaveri (tarvittaessa)	toisen asteen OHR ja peruskoulun OHR, joku koululta ja yksittäinen oppilas, huoltaja
tutustumiskäynnit jatkokoulutuspaikkoihin	oppilaat, huoltajat, opot , rehtorit
yhteishaku	oppilaat, huoltajat, opot
erityisammattioppilaitoshaku ja TELMA	oppilaat, huoltajat, erityisopettajat, opot
tutustumiskäynnit (LYLL)	opot , oppilaat
mahdolliset pääsykokeet, soveltuvuus- ja kielikokeet	toisen asteen oppilaitokset
VALMA-haku	oppilaat, huoltajat, erityisopettajat, opot
Kesä 9. luokan jälkeen	
yhteishaun tulokset oppilaille ja huoltajille, jälkiohjaus. Ilman opiskelupaikkaa jääneestä ilmoitus Etsivälle nuorisotyölle	opot ja Etsivä nuorisotyö
lisähaku	oppilas, huoltaja, Etsivä nuorisotyö, toinen aste
Syksyllä jälkiohjaus ilman koulutuspaikkaa jääneille	Etsivä nuorisotyö

opiskelijoille	
nivelvaiheen tiedonsiirto	perusopetus ja toinen aste
nivelvaiheen ohjauspalaveri ensimmäisen jakson jälkeen opiskelun aloittaneiden opiskelijoiden tilanteesta	lukion ja perusopetuksen OHR